

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

**PRAVOMOC SOUDŮ V OBČANSKÉM
SOUDNÍM ŘÍZENÍ**

Eliška Fischerová

Plzeň 2016

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

**PRAVOMOC SOUDŮ V OBČANSKÉM SOUDNÍM
ŘÍZENÍ**

Eliška Fischerová

Oborové pracoviště: **Katedra občanského práva**
Studijní program: **Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Vedoucí práce: **JUDr. Ing. Radka Zahradníková, Ph.D., LL.M.**
Katedra občanského práva

Plzeň 2016

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a vyznačila jsem prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni dne 20. března 2016

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své rodině za podporu v průběhu celého studia. Poděkování patří též paní JUDr. Ing. Radce Zahradníkové, Ph.D., LL.M. za cenné rady a připomínky, kterými přispěla k vypracování mé diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	1
1. Úvod.....	2
2. Pojem pravomoci.....	4
2.1 Teorie dělby moci a soudnictví.....	4
2.2 Pravomoc, působnost a příslušnost státních orgánů.....	5
2.2.1 Ve světle práva ústavního.....	5
2.2.2 Procesualistické pojetí soudní pravomoci a příslušnosti.....	7
2.2.3 Teoretická východiska pro legislativní vymezení soudní pravomoci.....	9
2.3 Civilní soudnictví a druhy civilního procesu.....	11
2.3.1 Znaky civilního procesu a soud jako procesní subjekt.....	11
2.3.2 Druhy civilního procesu.....	14
2.3.3 Řízení nalézací.....	14
2.3.4 Exekuční řízení.....	16
2.3.5 Řízení insolvenční.....	16
2.3.6 Řízení předběžná a zajišťovací.....	16
2.3.7 Rozhodčí řízení.....	17
2.4 Mezinárodní pravomoc.....	17
3. Pravomoc soudů ve smyslu § 7 OSŘ.....	20
3.1 Historický exkurz.....	20
3.2 Obecná pravomoc.....	22
3.3 Zúžení civilní pravomoci.....	23
3.4 Rozšiřování civilní pravomoci.....	24
3.5 Dvě linie správního soudnictví.....	25
3.6 Speciální případy.....	26
3.6.1 Dělená pravomoc.....	26
3.6.2 Výlučná pravomoc.....	27
3.7 Stručný nástin úpravy civilní pravomoci na Slovensku po rekodifikaci civilního práva procesního.....	28
4. Zúžená civilní pravomoc.....	30
4.1 Podstata zužování civilní pravomoci.....	30
4.2 Zužování civilní pravomoci ve prospěch správních orgánů.....	32
4.2.1 Český telekomunikační úřad.....	33
4.2.2 Katastrální úřady.....	38
4.2.3 Pozemkový úřad.....	42
4.2.4 Vyvlastňovací úřad.....	44
4.2.5 Energetický regulační úřad.....	46
4.2.6 Finanční arbitr.....	48
4.3 Ochrana soukromých práv, o kterých rozhodl správní orgán.....	49
4.3.1 Ústavněprávní východiska a požadavky vyplývající z Evropské úmluvy o lidských právech.....	49
4.3.2 Řízení podle páté části OSŘ.....	50
5. Pravomoc jako podmínka řízení.....	56
5.1 Podmínky řízení a jejich význam.....	56
5.2 Pozitivní podmínky na straně soudu.....	59
5.2.1 Pravomoc.....	59
5.2.2 Příslušnost.....	62
5.2.3 Vztah mezi soudy civilními a správními: věcná příslušnost, nebo pravomoc ?.....	66
5.3 Význam civilní pravomoci pro opravné prostředky.....	68
5.3.1 Odvolání.....	69

5.3.2 Žaloba pro zmatečnost.....	70
5.3.3 Dovolání.....	72
6. Kompetenční spory.....	75
6.1 Pojem kompetence a druhy kompetenčních sporů.....	75
6.2 Kompetenční spory dle zák. č. 131/2002 Sb.....	77
6.2.1 Historický exkurz.....	78
6.2.2 Spory mezi soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové a profesní samosprávy.....	79
6.2.3 Spory mezi soudy civilními a správními.....	80
6.2.4 Procesní aspekty rozhodování kompetenčních sporů.....	85
7. Závěr.....	87
Summary.....	90
Seznam pramenů a literatury.....	91

Seznam použitých zkratek

ADR	Alternative dispute resolution
ČAK	Česká advokátní komora
ČTÚ	Český telekomunikační úřad
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EÚLP	Evropská úmluva o lidských právech
LZPS	Listina základních práv a svobod
OSP	Zákon. č. 99/1963 Zb., občiansky súdny poriadok
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
RoKomSp	Zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů
SpŘ	Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
SŘS	Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
Ú	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
ZEK	Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
ZNK	Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)
ZOPÚ	Zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech
ZPS	Zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách
ZRŘ	Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
ZSS	Zákon č. 6/2002 Sb., o o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů (zákon o soudech a soudcích)

Poznámka: Tam, kde je v textu uvedeno číslo paragrafu bez dalšího údaje, jde o občanský soudní řád, pokud z kontextu nevyplývá něco jiného.

1. Úvod

Soudnictví patří k nejstarším funkcím státu, jehož výkon je svěřen nezávislým soudům, které zajišťují realizaci práva na soudní ochranu. Význam a funkce soudů pak závisí na šíři záležitostí a prostředků, které jsou jim svěřeny neboli na rozsahu jejich pravomoci.¹

Ve své diplomové práci jsem se rozhodla zaměřit na pravomoc soudů v občanském soudním řízení, které poskytuje ochranu soukromým subjektivním právům a některým dalším vztahům. Volbu tématu a můj zájem o oblast civilněprocesního práva podnítila zejména praxe, kterou jsem absolvovala v průběhu svého studia u Okresního soudu Plzeň-město. Tato příležitost mi přinesla řadu cenných zkušeností, na základě kterých jsem si uvědomila úzké sepětí civilního práva hmotného a procesního.

Dle mého názoru je civilní pravomoc tématem opomíjeným, avšak neméně důležitým. Jedná se o primární předpoklad, na jehož základě soud může vstupovat do procesních vztahů v rámci civilního procesu. Cílem práce je popsat význam pravomoci soudů v občanském soudním řízení a poukázat na její zajímavé aspekty v ucelené formě v souladu se zadáním diplomové práce.

Cílem kapitoly 2 je popsat teoretická východiska předmětné problematiky, především vymezit úzce spjaté pojmy pravomoc, působnost a příslušnost státních orgánů, jejichž jasné vymezení patří k atributům právního státu. V návaznosti na komparativní pojetí uvedených pojmů jsou uvedeny principiální požadavky na legislativní úpravu soudní pravomoci. Poté je věnován prostor významu civilního soudnictví a znakům civilního procesu.

V pořadí třetí kapitola se věnuje civilní pravomoci soudů ve smyslu § 7 OSŘ. Obsahuje historický exkurz mapující legislativní změny uvedeného ustanovení a rozbor jednotlivých druhů civilní pravomoci. Též jsou stručně nastíněny výsledky rekonstrukce civilního procesu na Slovensku.

Kapitolu 4 považuji za klíčovou, neboť se podrobně zabývá zúžením civilní pravomoci, které odnímá soudům jejich vlastní funkci, avšak napomáhá jejich odbřemenění. Cílem této části je zmapovat nejčastější případy v současné právní úpravě a osvětlit důvody, které zákonodárce vedly k omezení pravomoci soudů ve prospěch jiných orgánů. Jelikož je nezbytné soukromým subjektivním právům, o kterých rozhodl jiný než soudní orgán, zajistit ochranu odpovídající

---

1 ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 24.

ústavněprávním požadavkům, je v této části popsána i základní charakteristika řízení podle páté části občanského soudního řádu.

Následující kapitola se zabývá pravomocí jako primární podmínkou řízení a analyzuje vztah mezi soudy civilními a správními na základě porovnání ustanovení příslušných procesních předpisů. Též je věnován prostor významu pravomoci pro opravné prostředky.

Závěrečná část se věnuje kompetenčním sporům, které jsou důsledkem kolize pravomocí orgánů veřejné moci. Cílem je nastínit úpravu kompetenčních sporů v zák. 131/2002 Sb., analyzovat jejich příčiny a uvést teorie, ze kterých vychází zvláštní senát při vymezení hranice mezi právem veřejným a soukromým ve vazbě na spory mezi civilním a správním soudnictvím.

2. Pojem pravomoci

2.1 Teorie dělby moci a soudnictví

Lidé během svého vývoje utvářeli řadu společenství, která vykazovala různý stupeň organizovanosti. Za vrchol tohoto procesu lze považovat vznik státu jako umělé politickoprávní organizační jednotky, jež se od jiných seskupení odlišuje specifickými znaky, a to územím, obyvatelstvem a veřejnou mocí.² V. Knapp moc v obecném pojetí definoval jako pojem vztažný, jelikož představuje schopnost určovat chování lidí, a tak se vždy jedná o moc někoho nad někým, jejímž nositelem se stal v průběhu času stát.³ Státní moc je typem veřejné moci⁴ jako obecnějšího pojmu a v demokratických státech umožňuje lidu podílet se na mocenském rozhodování.⁵

Aby nebyla tato moc zneužita, musí existovat ochranné mechanismy, které zajistí, aby státní moc byla využívána jen k takovým cílům odůvodňujícím její existenci. V souvislosti s bojem proti absolutismu se zrodila teorie dělby moci, jejímž autorem je John Locke, a kterou později rozvinul Charles de Montesquieu.⁶ Tato teorie je dnes považována za jeden ze základních atributů právního státu, který chrání suverénní lid před nastolením totality. Montesquieu strukturoval státní moc do tří oddělených mocí, a to soudní, výkonné a zákonodárné, aby se vzájemně kontrolovaly, omezovaly a nemohly být soustředěny do rukou jednotlivce. Na principu dělby moci jsou založeny moderní ústavy, včetně Ústavy České republiky.^{7,8} Podle úvodních ustanovení základního zákona našeho státu je zdrojem veškeré státní moci lid a tuto moc vykonává prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní. Současně zdůrazňuje, že státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.⁹

Realizace soudní moci pak představuje výkon soudnictví, kterým

2 KLÍMA, Karel. *Státověda*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 74, 75.

3 KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 30.

4 Výkladem pojmu veřejná moc se zabýval ÚS, který ji definoval jako moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať již přímo, nebo zprostředkovaně. Ten, o jehož právech nebo povinnostech rozhoduje orgán veřejné moci, není v rovném postavení s takovýmto orgánem a obsah rozhodnutí není závislý na vůli subjektu, o němž je rozhodováno. Viz náleží ÚS ze dne 25. listopadu 1993, sp. zn. 75/96.

5 KLÍMA, Karel. *Státověda*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 129.

6 ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 71, 72.

7 KLÍMA, Karel. *Státověda*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 228, 371, 374.

8 ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 72, 73.

9 Čl. 2 odst. 1, 3 Ú.

rozumíme „činnost nezávislých soudů jako státních orgánů, vykonávanou podle stanovených pravidel a spočívající v závazném řešení konkrétních případů dle právních norem“.¹⁰ Jedná se o základní funkci státu, jejímž prostřednictvím stát omezuje prosazování práva svépomocí, a zabraňuje tak eskalaci násilí ve společnosti. Soudnictví slouží jako univerzální prostředek ochrany práv a oprávněných zájmů a je svěřeno soudům, které se svou nezávislostí odlišují od jiných státních orgánů. Nezávislost¹¹ je oním nezbytným předpokladem pro výkon soudnictví, neboť zaručuje vyloučení všech vnějších jevů a garantuje zákonné a spravedlivé rozhodnutí.¹²

2.2 Pravomoc, působnost a příslušnost státních orgánů

Soudy jsou součástí státního mechanismu, který je tvořen soustavou státních orgánů zajišťujících realizaci jednotlivých mocí. Orgány proto musí být vybaveny konkrétními nástroji, jejichž prostřednictvím zabezpečují funkce státu, a zároveň musí být přesně vymezen aplikační prostor pro jejich užití. Za tímto účelem jsou nadány pravomocí, působností a příslušností. Základní vymezení těchto pojmů je svěřeno státovědě a teorii práva, které na ně nahlíží v nejobecnějším pojetí, avšak konkrétní obsah nabývají v normách regulujících činnost státních orgánů. F. Zoulík upřesňuje, že význam uvedených termínů je závislý na tom, zda jsou používány v právu ústavním, anebo ve sféře soudního procesního práva.¹³

2.2.1 Ve světle práva ústavního

Dle ústavního práva se pravomocí státních orgánů rozumí pouze prostředky, jimiž orgány realizují funkce státu, projevují se navenek, a proto jsou definovány jako konkrétní způsoby rozhodování. V souladu s klasickou teorií dělby moci může státní orgán disponovat normativně regulativní pravomocí, která

---

10 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 19.

11 Nezávislost soudů spočívá v několika aspektech. Rozlišuje se především nezávislost organizační (institucionální), která je založena na důsledném oddělení moci zákonodárné, výkonné a soudní. Dále nezávislost funkční, která garantuje vázanost soudů a soudců pouze zákonem a mz. smlouvou, která je součástí právního řádu. Též existuje nezávislost ekonomická vyžadující finanční nezávislost. Nezávislost osobní je vázána na povolání soudce. Blíže STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykovo univerzita, 2003, s. 76., ZHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 51.

12 STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykovo univerzita, 2003, s. 65, 76.

13 ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 25.

umožňuje stanovit závazná pravidla, nebo pravomocí rozhodovací (exekutivní), jejímž cílem je aplikovat obecně závazné normy na konkrétní případy, či soudní pravomocí zajišťující nezávislé a nestranné rozhodování sporů. Zákonodárná moc tradičně náleží Parlamentu a umožňuje přijímat zákony. Moc výkonná je reprezentována vládou a moc soudní náleží soudům.¹⁴ Jednotlivé orgány vykonávají svou pravomoc, která se v textech zákonů projevuje tak, že státní orgán: přijímá nařízení, posuzuje, přezkoumává věci apod.

Aby státní orgán mohl uplatnit svou pravomoc, je nezbytné posoudit rozsah společenských vztahů, na které může aplikovat mocenské prostředky, jimiž disponuje. Za tímto účelem se vymezuje rozsah jeho působení, který je označován jako působnost, jenž vytváří a limituje aplikační prostor pro pravomoc. Působnost se zpravidla rozlišuje na věcnou, územní, osobní a funkční. Věcná působnost specifikuje agendu (okruh právních otázek), v níž orgán realizuje svou pravomoc. Všeobecná věcná působnost umožňuje orgánu rozhodovat o jakýkoliv otázkách (např. Parlament může přijmout zákon ve všech společenských oblastech regulovatelných právem). Opakem je dílčí věcná působnost, která právní otázky soustředí do určitých oborů či rezortů jako jsou školství, doprava, bezpečnost apod. Účelem územní působnosti je vymezení teritoriálního dosahu, který se může vztahovat na území celého státu (ústřední působnost), nebo jen na jeho část (místní působnost). Jako zvláštní druh působnosti je označována působnost osobní, neboť se váže na vymezené osoby a limituje okruh subjektů, o kterých může orgán rozhodovat. Funkční pak reflektuje vztah dvou článků jednoho systému, který je vertikálně strukturován a umožňuje, aby výše stojící článek přezkoumával či kontroloval činnosti nižšího článku.

V případě, kdy orgán nemůže své mocenské prostředky použít na celém území a vůči všem subjektům, je nutné pozornost věnovat příslušnosti, která vyjadřuje konkrétní vztah, v němž konkrétní státní orgán realizuje svou pravomoc a působnost vůči určitým adresátům. Odpověď na otázku, který orgán je ve věci příslušný, určuje orgán oprávněný rozhodnout v konkrétní věci a vydat individuální akt aplikace práva. Za tímto účelem právní řád stanovuje dodatečné právní podmínky, které reflektují územní členění státu a povahu právní otázky. Jako příklad lze uvést místo trvalého bydliště, místo události a jiné podmínky.¹⁵

---

14 KLÍMA, Karel. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2006, s. 193, 194.

15 KLÍMA, Karel. *Státověda*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 230-233, 374.

2.2.2 Procesualistické pojetí soudní pravomoci a příslušnosti

V oblasti soudního práva procesního se používají tradičně pojmy pravomoc a příslušnost, neboť pravomoc a působnost částečně splývají. Toto pojetí vychází ze specifického postavení soudů v systému dělby moci a diferenciaci jednotlivých typů soudnictví.

Pravomoc je používána v širším slova smyslu, neboť nevymezuje pouze samostatné prostředky rozhodování, ale rovněž okruh právních otázek, ve kterých může být realizována. V takovém případě se pravomoc obsahově překrývá s působností.¹⁶ A. Winterová popisuje soudní pravomoc jako nástroj pro vymezení hranice činnosti soudů vůči orgánům jiného typu a pro stanovení zákazu, aby „rozhodování záležitostí, nacházejících se uvnitř této hranice, prováděl jiný státní orgán než soud“.¹⁷

Soudní pravomoc nejobecněji vymezuje sama Ústava České republiky, která upravuje ve své Hlavě čtvrté moc soudní vykonávanou nezávislými a nestrannými soudy a je konkretizována navazujícími předpisy. Soudní moc sleduje dva hlavní cíle, a to soudní ochranu ústavnosti (čl. 83 Ú) a poskytování ochrany právům (čl. 90 Ú), která spočívá v možnosti každého domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu (čl. 36 LZPS) a též garanci, že o vině a trestu rozhoduje pouze soud (čl. 40 LZPS).¹⁸

Soudní kontrola ústavnosti je svěřena výlučně Ústavnímu soudu, který stojí mimo soustavu obecných soudů. Tyto soudy jsou povolány k oné ochraně práv a jejich úkoly jsou specifikovány v § 2 zákona o soudech a soudcích¹⁹ a procesních předpisech.²⁰ Podle uvedeného zákona soudy rozhodují:

- spory a jiné věci patřící do jejich pravomoci podle zákonů o občanském soudním řízení,
- trestní věci patřící do jejich pravomoci podle zákonů o trestním řízení,
- v dalších případech stanovených zákonem²¹ nebo mezinárodní smlouvou, s níž vyslovil souhlas Parlament, jíž je Česká republika vázána a která byla vyhlášena.

Z výše uvedeného vyplývá, že rozlišujeme 4 druhy soudnictví, a sice

16 ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 25-26.

17 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 23.

18 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 21.

19 Zákon č. 6/2002 Sb.

20 KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 525.

21 Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

civilní, trestní, správní a ústavní, které se vydělily z původního soudního procesu. Tento původní soudní proces byl jednotný, neboť v něm byly projednávány spory mezi dvěma stranami bez ohledu na povahu práva. Postupně se však začaly diferencovat jednotlivé druhy soudnictví a tomu odpovídající speciální procesní postupy jako důsledek narůstajícího počtu funkcí státu.²² Na původní soudní proces navázalo civilní soudnictví, které se zabývá rozhodováním právních konfliktů a soud zde vystupuje jako nezúčastněná třetí strana (viz kapitolu 2.3). V trestním soudnictvím se řeší nejenom právní konflikt, ale do popředí vystupuje i ochrana společnosti proti trestné činnosti. Trestní soudní pravomoc vyplývá přímo z Ústavy (čl. 90 věta druhá) a Listiny základních práv a svobod (čl. 40 odst. 1) a následně je specifikována v zákonných předpisech, a to § 2 ZSS a § 13 TRŘ. Správní soudnictví řeší spory mezi správními orgány a adresáty aktů aplikace práva, a ochraňuje tak subjektivní práva veřejnoprávní povahy. Za tímto účelem je pravomoc správních soudů vymezena § 4 SŘS, který obsahuje výčet konkrétních typů řízení. Ústavní soudnictví chrání výlučně ústavní hodnoty a je regulováno v čl. 87 Ú a na něm navazujícím zákoně o Ústavním soudu.²³

Je-li určena soudní pravomoc (konkrétně civilní, správní, trestní, ústavní), je nutné zkoumat, který konkrétní soud v rámci soudní soustavy rozhodne.²⁴ Tento požadavek vyplývá z ústavního principu zákonného soudu a soudce (čl. 38 odst. 1 LZPS), který vyžaduje, aby byl konkrétní soud určen zákonem dle objektivních kritérií.²⁵ Za tímto účelem příslušné procesní předpisy pro konkrétní druh soudnictví vymezují pravidla pro určení věcné, místní a funkční příslušnosti tak, aby rozhodl soud, který k tomu disponuje nejlepšími předpoklady. Věcná příslušnost odpovídá na otázku, jaký článek soudní soustavy rozhodne o konkrétní věci v prvním stupni. Nižším článkům jsou zpravidla svěřovány věci nevyžadující užší specializaci. Funkční příslušnost je specifickým druhem věcné příslušnosti a určuje, který článek soudní soustavy rozhodne o opravném prostředku, pokud je konkrétní věc projednávána v jednotlivých instancích. Je tak obsažena

---

22 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 24.

23 ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 148.

24 Soustava soudů je tvořena soudy, které představují její organizační články a mezi kterými fungují určité vazby. V České republice existuje jednotná soudní soustava, neboť soudnictví civilní, správní a trestní je vykonáváno obecnými soudy. Strukturu jednotné soustavy tvoří dle čl. 91 Ústavy čtyři články, které představují: soudy okresní, krajské (8), vrchní (2) a nejvyšší: Nejvyšší soud (1) a Nejvyšší správní soud (1). Výjimku tvoří soudnictví ústavní, které je svěřeno Ústavnímu soudu, který stojí mimo obecnou soustavu soudů.

25 K určení zákonného soudce pak dochází na základě rozvrhu práce.

v ustanoveních procesních předpisů, která upravují postup při podání opravného prostředku. Stanovení místní příslušnosti je nezbytné pro určení konkrétního soudu z množiny všech věcně příslušných.

2.2.3 Teoretická východiska pro legislativní vymezení soudní pravomoci

Další otázka spojená se soudní pravomocí se dotýká možností jejího legislativního vymezení. A. Winterová zdůrazňuje, že by stanovení soudní pravomoci nemělo záviset jen na úvaze zákonodárce, ale musí vycházet z určitých objektivních principů. Stanovení soudní pravomoci musí zřetelně odlišovat pravomoc soudů od pravomoci jiných orgánů a vycházet ze základního ústavního principu, a to práva na soudní ochranu v případech, kdy mezi subjekty vznikne konflikt.²⁶ Při vymezení pravomoci soudů se tak vychází z jejich základní funkce spočívající v autoritativním řešení sporů o právo. V souvislosti se stanovením soudní pravomoci však nelze na spor nahlížet pouze jako na „jádro“ řízení sporného v rámci civilního procesu, nýbrž je nutné ho interpretovat jako „nejistotu o čemkoliv, co je právně relevantní, pokud tato nejistota znesnadňuje nebo znemožňuje chování podle práva“,²⁷ neboť jen toto hledisko umožňuje vysvětlit existenci oněch čtyř základních druhů soudnictví. Proto se ztotožňují z názorem F. Zoulíka, který namísto „sporu o právo“ navrhuje používat spojení „právní konflikt“, jenž lépe vystihuje specifické zaměření soudnictví. Právní konflikt je pojmem širším a zahrnuje nejenom spor v procesním významu, ale i porušení nebo ohrožení práva.²⁸

V právní úpravě lze identifikovat dva základní přístupy ke stanovení soudní pravomoci. První možnost preferuje obecné vymezení za pomoci právního principu (spor o právo), zatímco druhý přístup upřednostňuje pravomoc specifikovat prostřednictvím taxativních výčtů. F. Zoulík zdůrazňuje, že jejich uplatnění závisí na odlišnostech práva soukromého a veřejného a rovněž na účincích soudního rozhodnutí z hlediska hmotného práva. V oblasti práva soukromého spor obsahuje všechny své klíčové prvky, konflikt řeší třetí nezávislá strana, a tak je pro vymezení civilní pravomoci voleno obecné vymezení (viz § 7 OSŘ). Naopak ve veřejnoprávní oblasti je nezbytné některé prvky sporu (právního

---

26 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 23.

27 ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 18.

28 Tamtéž, s. 19.

konfliktu) dotvořit právní úpravou, a tak vyžaduje podrobnější regulaci (viz § 4 SŘS, čl. 87 Ú, § 13 TR).

Nelze ani opomenout význam členění soudních rozhodnutí na deklaratorní a konstitutivní. Z pohledu hmotného práva deklaratorní rozhodnutí není právní skutečností. Předpokladem vydání takového rozhodnutí je tvrzení, že došlo k narušení práv a povinností plynoucích z právního vztahu, který obsahuje všechny své prvky. V těchto případech je namístě pravomoc vymezit obecně tak, aby byla dána v každém případě, kde je narušen konkrétní právní vztah. Naopak rozhodnutí konstitutivní patří mezi právní skutečnosti, neboť ovlivňují hmotněprávní oblast svými účinky a to tak, že zakládají nebo ruší právní vztah či modifikují již existující. Právě proto je nezbytné soudní pravomoc vymezit taxativním způsobem.²⁹

Při vymezení pravomoci soudu je tedy nezbytné vycházet z právního konfliktu jako základního hlediska, jenž určuje otázky, o kterých má vždy rozhodovat soud. Vedle tohoto kritéria lze ale uvažovat i o dalších kritériích, které by odůvodňovaly svěřením jiných věcí právě soudům, a tak rozšiřovaly jejich pravomoc. Soudy tedy mohou řešit kromě právních konfliktů i další otázky, ale je nezbytné, aby stále mohly vykonávat své specifické funkce a nebyly doplňkovou agendou přetíženy. Na druhou stranu je však nutné připomenout, že právě doplňující kritéria určují individuální podobu soudnictví v konkrétní zemi a některé okrajové činnosti se staly historickým vývojem nedílnou součástí soudní agendy.

Ačkoli se doplňující kritéria vyznačují svou různorodostí a není možné podat jejich ucelený výčet, musí být při jejich použití respektovány tři zásady. Zásada funkčnosti zdůrazňuje, že doplňková činnost nesmí být v rozporu se základní činností soudu. Pokud je tato podmínka splněna, je doplňková agenda korigovaná zásadami úměrnosti a podobnosti, podle kterých je nutné zvažovat množství doplňkových činností a jejich podobnost se základní pravomocí soudu (řešení právních konfliktů).³⁰ Prakticky se tato kritéria projevují v rozšiřování soudní pravomoci v civilním soudnictví například o řízení nesporná a v jiných typech soudnictví o další oblasti, které nesouvisí s porušením subjektivních práv.³¹

---

29 Tamtéž, s. 28-31.

30 ZOULÍK, František. Pravomoc soudů. *Právník*. 1969, **108**(10), s. 769.

31 ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 34.

2.3 Civilní soudnictví a druhy civilního procesu

Civilní soudnictví je druhem soudnictví, jehož úkolem je poskytovat ochranu ohroženým nebo porušeným soukromým subjektivním právům tím, že soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí též výkon rozhodnutí v případě, kdy nebyla dobrovolně splněna.³² Děje se tak prostřednictvím civilního procesu, který je jedním ze soudních řízení, ve kterém soud realizuje svou civilní pravomoc.³³ Civilní proces lze nejkompaktněji popsat jako „soubor právních vztahů vznikajících v důsledku postupu (procesních úkonů) soudu a dalších procesních subjektů při poskytování ochrany soukromoprávním a některým jiným právním vztahům“.³⁴

2.3.1 Znaky civilního procesu a soud jako procesní subjekt

Z uvedené definice jsou patrné 3 pojmové znaky civilního procesu:

- procesní subjekty,
- procesní úkony,
- procesní vztahy.

Především musí existovat procesní subjekty, které jako jediné mohou celý proces ovlivňovat svými procesními úkony, a tak zakládat procesní vztahy, jejichž obsahem jsou jednotlivá procesní práva a povinnosti a které je nutné striktně odlišovat od vztahů práva hmotného.³⁵ Civilní soudní proces je tedy tvořen souborem jednotlivých procesních vztahů vznikajících mezi jeho základními subjekty, kterými jsou soud a účastníci řízení.³⁶ Vzhledem k tématu práce bude pozornost věnována soudu, který má vůči ostatním subjektům nadřazené postavení, neboť je nadán prostředky státního donucení a vystupuje jako nezúčastněný třetí, který má za cíl nalézt, co je právem v konfliktních situacích.³⁷ Soudy lze jako subjekty civilního procesu charakterizovat dvěma atributy, a to civilní pravomocí a příslušností, které jsou významnými procesními podmínkami.

---

32 § 2, 3 OSŘ

33 ZÁHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 36.

34 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 34.

35 Hmotněprávní vztah je zpravidla podkladem pro vznik procesního vztahu a v civilním procesu tvoří předmět poznání. K tomu blíže ZÁHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 37.

36 Mimo tyto základní subjekty se lze v civilním procesu setkat i se zvláštními subjekty (například Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, státní zastupitelství), jejichž účast je však omezena jen na některá řízení.

37 Tamtéž, s. 62.

Chápeme-li obecně soudní pravomoc jako okruh záležitostí, které jsou soudům svěřeny k projednání (viz kapitolu 2.2.2), pak civilní pravomocí rozumíme „*okruh záležitostí, které soudy projednávají a o kterých rozhodují v civilním procesu*“.³⁸ Obdobně jako se soudnictví rozčlenilo na jednotlivé druhy, tak i civilní pravomoc představuje jeden z druhů soudní pravomoci a existuje vedle správněprávní, ústavněprávní a trestněprávní soudní pravomoci.³⁹ Pokud je tedy soud nadán civilní pravomocí, rozhoduje ve věcech soukromoprávní povahy, kterými rozumíme právem chráněné zájmy založené normami soukromého práva hmotného.⁴⁰ Civilní pravomoc rovněž slouží jako kritérium pro vymezení poměru k pravomoci jiných státních orgánů ČR, ale i k orgánům zahraničním (viz kapitolu 2.4).⁴¹

Je-li ve věci dána civilní pravomoc soudu, je nutné ze soudní soustavy vybrat konkrétní soud, který bude příslušný rozhodnout a za tímto účelem občanský soudní řád (stejně jako jiné procesní předpisy) stanovuje kritéria pro určení věcné, místní a funkční příslušnosti, jejichž obecný význam byl popsán v předešlé kapitole 2.2.2.

Do novely občanského soudního řádu (zák. č. 519/1991 Sb.) byly věcně příslušné v prvním stupni pouze soudy okresní. To však již neplatí a úprava věcné příslušnosti doznala značných změn, které se odrazily v různých kritériích pro její určení. K základním hlediskům řadíme především povahu věci (*ratione cause*) a hodnotu sporu (*ratione valoris*),⁴² přičemž současná úprava vychází z hlediska prvního. Dle obecného pravidla obsaženého v § 9 odst. 1 OSŘ je k řízení v prvním stupni příslušný okresní soud, pokud zákon nestanoví výjimku ve prospěch jiného článku soudní soustavy. Věcná příslušnost krajských soudů je stanovena pro věci typově složitější a méně frekventované (§ 9 odst. 2 OSŘ). Zvláštní předpis ale může věcně příslušným určit i Nejvyšší soud (§ 51 zák. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém).

Funkční příslušnost upravuje § 10 a 10a OSŘ. Na základě těchto ustanovení o odvolání proti rozhodnutí okresního soudu, rozhoduje soud krajský.

---

38 Tamtéž, s. 64.

39 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 92.

40 Tamtéž, s. 64.

41 ZÁHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 66.

42 DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ et al. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 45-46.

Rozhodl-li však jako soud prvního stupně krajský soud, příslušný k rozhodnutí o odvolání je soud vrchní. Nejvyššímu soudu je pak svěřeno rozhodovat o dovolání proti rozhodnutím jak krajských, tak vrchních soudů.

Řízení se musí konat u věcně a místně příslušného soudu (§ 11 OSŘ). Místní příslušnost tak vymezuje působnost mezi soudy stejného článku soudní soustavy, neboť se tyto soudy odlišují svým územním obvodem, ve kterých se může nacházet zákonem předepsané kritérium pro její určení.⁴³ Rozlišujeme tři druhy místní příslušnosti:

- obecnou,
- fakultativní,
- výlučnou.

Výlučná příslušnost je vázána na povahu projednávané věci a má přednost před obecnou i fakultativní místní příslušností, které nelze v řízeních dle § 88 OSŘ použít. Nejčastěji se v občanském soudním řízení vychází z obecné místní příslušnosti, podle které je k řízení příslušný obecný soud žalovaného (§ 84 OSŘ). Vztah místně příslušného soudu k danému místu je podmíněn tím, že se v jeho obvodě nachází například bydliště, sídlo nebo majetek konkrétního žalovaného.⁴⁴ Vedle obecného soudu je žalobci dána možnost podat žalobu též u soudu, jehož místní příslušnost je dána fakultativně (příslušnost na výběr daná) a uplatní se pouze ve sporných řízeních.⁴⁵

Zákon pamatuje i na specifika vztahů mezi podnikateli, a proto připouští, aby podnikatelé uzavřeli pro případ věcí týkajících se podnikatelské činnosti tzv. prorogační dohodu (§ 89a OSŘ). Jejím prostřednictvím si mohou upravit místní příslušnost soudu prvního stupně tak, aby lépe odpovídala jejich potřebám, nevyhovuje-li jim příslušnost obecná a fakultativní. Ani propagační dohoda však nemůže změnit příslušnost výlučnou.

Pro zvláštní řízení soudní jsou pravidla o příslušnosti upravena samostatně v ZŘS. Ohledně věcné příslušnosti platí, že obecně rozhodují okresní soudy, není-li příslušnost výjimečně stanovena ve prospěch soudu krajského (§ 3 odst. 2 ZŘS).

---

43 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 112.

44 SVOBODA, Karel a Petr SMOLÍK et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 305.

45 Žalobce má na výběr soud, v jehož obvodu má žalovaný stále pracoviště nebo se nachází platební místo, jde-li o uplatnění práva z cenného papíru. Dále jde například o soud, kde je umístěna organizační složka závodu fyzické nebo právnické osoby, týká-li se spor této složky nebo sídlo komoditní burzy ve sporech z obchodu na komoditní burze (§ 87).

Místní příslušnost je vázána na obecný soud⁴⁶ osoby, v jejímž zájmu se řízení koná, pokud zákon nestanoví jinak (§ 4 ZŘS). Před takto určenou místní příslušností má přednost místní příslušnost určená pro jednotlivé typy řízení ve zvláštní části ZŘS.

2.3.2 Druhy civilního procesu

Diferenciace jednotlivých druhů soudnictví (civilní, ústavní, správní, trestní) se musela odrazit i v charakteru a principech řízení, které se odehrávají před soudy. Připomínám, že civilní proces navázal na původní jednotný soudní proces (jako kontradiktorní řešení sporu o právo bez ohledu na jeho charakter)⁴⁷ a následně se sám rozčlenil na další procesní druhy, neboť se postupně začala ochrana rozšiřovat i na další případy soukromého práva, které nebyly typickým sporem o právo.⁴⁸ Současně rozlišujeme pět druhů civilního procesu, a to řízení nalézací (řízení sporné a nesporné), vykonávací, insolvenční, rozhodčí, předběžná a zajišťovací.⁴⁹

2.3.3 Řízení nalézací

V řízení nalézacím soud vykonává činnosti, které lze souhrnně označit jako „nalézání práva“ spočívající ve zjišťování uplatňovaného nároku nebo vytváření práva. Za tímto účelem musí zjistit skutkový stav věci, který následně subsumuje pod konkrétní hmotněprávní ustanovení. Nakonec je výsledek řízení zachycen v autoritativním rozhodnutí, jehož obsah lze zpravidla vykonat prostřednictvím exekučního řízení, které je od řízení nalézacího odděleno.⁵⁰

V rámci řízení nalézacího se tradičně rozlišuje řízení sporné a nesporné, pro jejichž rozhraničení se snaží teorie najít odpověď v různých skutečnostech. Řízení sporné slouží k řešení reálných rozporů mezi hmotněprávními zájmy účastníků, a tak plní reparační funkci.⁵¹ Rovněž jsou pro něj charakteristická deklaratorní rozhodnutí, neboť řeší vztahy, které existovaly již před zahájením sporu mezi navzájem si rovnými subjekty. Pravomoc soudů pro sporné řízení je nutné vymezit obecně, neboť stát musí zajistit, aby se všichni ti, co tvrdí, že byli

---

46 Obecný soud se určuje dle pravidel obsažených § 84 a § 85 OSŘ.

47 Blíže viz ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 152.

48 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 33.

49 Tamtéž, s. 38, 39.

50 Tamtéž, s. 39.

51 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 41.

zkrácení na svých subjektivních právech soukromoprávní povahy, mohli dovolat soudní ochrany. F. Zoulík navrhuje definovat pravomoc soudů ve sporném řízení tak, že „soud je povolán na základě žaloby k činnosti směřující k ochraně porušených nebo ohrožených subjektivních práv, o nichž žalobce tvrdí, že před procesem existovala“.⁵² S tímto obecným vymezením koresponduje současně pojetí civilní pravomoci upravené v 7 OSŘ, které bude věnována následující kapitola (viz kapitolu 3).

Řízení nesporné se od řízení sporného liší především svým účelem, neboť v něm nejsou řešeny spory mezi hmotněprávními zájmy účastníků, ale celá řada rozmanitých otázek vyplývajících z poměrů soukromého práva. Jeho jádro tvoří převážně záležitosti dědické, manželské, péče o nezletilé, otázky spojené se způsobilostí k právnímu jednání, prohlášení za mrtvého či existencí právnických osob.⁵³ Vzhledem k různorodosti projednávaných věcí je spojuje pouze to, že se nejedná o sporné řízení.⁵⁴ Účelem nesporných řízení je tedy především upravit právní vztahy do budoucna, a proto plní funkci preventivní. Soud vydává rozhodnutí zpravidla s konstitutivními účinky, která mění, zakládají, nebo ruší hmotněprávní vztahy.⁵⁵

Z výše uvedeného vyplývá, že vzhledem k povaze projednávaných věcí a účinkům vydaných rozhodnutí, nelze pravomoc soudů vymezit obecně, a tak je nutné taxativně vymezit záležitosti a podmínky, za kterých bude uplatnitelná.⁵⁶ Z této koncepce vycházel i zákonodárce, když civilní pravomoc pro tuto oblast limitoval pouze na řízení obsažená v zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, který od 1. ledna 2014 samostatně upravuje nesporná řízení a jiná zvláštní řízení.⁵⁷

---

52 ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 154.

53 LAVICKÝ, Petr. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Řízení nesporné*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 2.

54 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 262.

55 WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní*. Wolters Kluwer, 2014, s.13.

56 ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 156-158.

57 Tento zákon upravuje řízení

a) o podpůrných opatřeních a ve věcech svéprávnosti, b) ve věcech nezvěstnosti a smrti, c) o přivolení k zásahu do integrity, d) ve věcech přípustnosti převzetí nebo držení v ústavech, e) o některých otázkách týkajících se právnických osob a svěřenského fondu, f) o pozůstalosti, g) o úschovách, h) o umoření listin, i) ve věcech kapitálového trhu, j) o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže, k) o nahrazení souhlasu zástupce samosprávné komory k seznámení se s obsahem listin, l) o plnění povinností z předběžného opatření Evropského soudu pro lidská práva, m) ve věcech voleb zaměstnanců, n) o soudním prodeji zástavy, o) o zákazu výkonu práv spojených s účastnickými cennými papíry, p) ve věcech

2.3.4 Exekuční řízení

Exekuční řízení (vykonávací) je samostatným procesním druhem, který představuje protějšek řízení nalézacího a netvoří jeho pokračování. Jeho hlavním cílem je vynutit plnění toho, co bylo shledáno právem ve vykonatelném rozhodnutí soudu (popřípadě jiném exekučním titulu vykonatelném v exekučním řízení) a nebylo splněno dobrovolně. Exekuci je však stále nutné chápat jako právní konflikt, který odůvodňuje stanovení soudní pravomoci i v tomto řízení. Tento závěr podporuje i fakt, že v rámci exekučního řízení dochází k incidenčním sporům, jejichž výsledek je nezbytný pro exekuční řízení, a proto se jeví žádoucí, aby o nich rozhodoval jeden orgán.⁵⁸ Z této myšlenky vychází první forma vykonávacího řízení, která se odehrává před soudem a je regulována šestou částí OSŘ. Na základě zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, vznikla druhá forma exekučního řízení spočívající v tom, že exekuční soud dle volby oprávněného pověřil výkonem rozhodnutí soudního exekutora.

2.3.5 Řízení insolvenční

V insolvenčním řízení se rozhoduje o úpadku a způsobu jeho řešení tak, aby došlo k majetkovému uspokojení většího počtu dlužníkových věřitelů. Pro řízení je charakteristické zejména to, že kombinuje prvky řízení nalézacího a vykonávacího a nahradilo dva dříve samostatné druhy civilního procesu (řízení konkurzní a vyrovnávací).⁵⁹ Toto řízení je nezávislé na řízením nalézacím a exekučním a může probíhat před jejich zahájením, v průběhu nebo i po skončení, neboť pro jeho zahájení samotné není vyžadován exekuční titul, ale existence úpadku.⁶⁰ Současně je insolvenční řízení upraveno zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

2.3.6 Řízení předběžná a zajišťovací

Tato řízení netvoří jednotný proces, spíše je o nich vhodnější hovořit jako o jednotlivých institutech, které sledují předběžné zajištění nebo výkon ohroženého práva v případech, kdy není možné čekat, až soud rozhodne ve věci

---

manželských a partnerských, q) ve věci ochrany proti domácímu násilí, r) o určení a popření rodičovství, s) ve věcech osvojení, t) ve věcech péče soudu o nezletilé, u) v některých věcech výkonu rozhodnutí.

58 ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 160-161.

59 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 41.

60 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 42.

samé.⁶¹ Jako příklad z OSŘ lze uvést prétorský smír (§ 67–69), předběžná opatření (§ 74–77a) či novou posesorní ochranu pro ochranu držby (§ 176).

2.3.7 Rozhodčí řízení

Rozhodčím řízením (arbitráží) rozumíme takové řízení, které je řazeno k alternativním způsobům řešení sporů a vyznačuje se tím, že namísto soudu v něm vystupuje rozhodce či rozhodci vybraní spornými stranami podle zák. č. 216/1994Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Další odlišnost lze spatřovat v pravidlech, podle kterých rozhodci mohou rozhodovat. Zatímco soud je vázán pozitivní úpravou, v rozhodčím řízení lze v případě souhlasu stran vycházet ze zásad ekvity. I přes tyto odlišnosti je rozhodčí řízení považováno za součást civilního procesu, neboť rozhodčí nálezy jsou vynutitelné státní mocí a v některých případech jsou i státem přezkoumatelné.⁶²

2.4 Mezinárodní pravomoc

Pravomoc civilních soudů vymezuje hranice nejenom vůči jiným státním orgánům v rámci České republiky, ale rovněž vůči zahraničním soudům či jiným orgánům v situacích, kde je přítomen mezinárodní (přeshraniční) prvek. V takovém případě je pravomoc regulována normami obsaženými v pramenech mezinárodního práva procesního, mezi něž řadíme mezinárodní smlouvy (mnohostranné i dvoustranné), přímo použitelné předpisy Evropské unie (zejména nařízení) a zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále ZMPS).

Mezinárodní pravomoc tedy označuje pravomoc soudů jednoho státu ve vztahu k orgánům státu jiného ve smyslu oprávnění soudu daného státu věc projednat a rozhodnout.⁶³ Teorie rozlišuje výlučnou, fakultativní a vyloučenou pravomoc českých soudů ve vztahu k zahraničí. Výlučná pravomoc znamená, že určitou otázku mohou rozhodnout pouze české soudy kvůli zvláštní vazbě na Českou republiku. Jako příklad lze uvést prohlášení za nezvěstného nebo mrtvého, které může učinit pouze český soud v souladu s § 39 odst. 1 ZMPS. Fakultativní pravomoc umožňuje, aby otázku rozhodl český i zahraniční soud při naplnění podmínek stanovených právními předpisy. Vyloučená pravomoc naopak

---

61 Tamtéž, s. 42.

62 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 42.

63 PAUKNEROVÁ, Monika. *Rekodifikace mezinárodního práva soukromého: Scripta Iuridica 14*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Právnická fakulta, 2014, s. 53.

znemožňuje českému soudu rozhodnout v určité otázce a zákon tyto výjimky konkretizuje ve svém § 7 jako „vynětí z pravomoci českých soudů“.⁶⁴

V kontextu evropského práva je nutné upozornit na překlad unijních nařízení⁶⁵ do českého jazyka, ve kterých je užíván pojem „příslušnost“ namísto tradiční pravomoci, ačkoli francouzská a anglická verze obsahuje výraz „compétence“⁶⁶ a „jurisdiction“⁶⁷. Tento nevhodný překlad se stal předmětem kritiky a námětem pro mnoho článků. Sama M. Pauknerová, autorka 170 titulů z oblasti mezinárodního práva soukromého, je vůči tomuto překladu skeptická a uvítala by návrat k pojmu „pravomoc“, který by i odpovídal české terminologii zákona o mezinárodním právu soukromém a vnitrostátnímu chápání pravomoci. Připouští, že je možné se setkat též s výrazem „mezinárodní příslušnost“, avšak zdůrazňuje, že se jím má na mysli pravomoc soudů cizích států, zatímco pojem „pravomoc“ je vyhrazen pro pravomoc českých soudů ve vztahu k zahraničí. V případě, že je „mezinárodní příslušnost“ používána bez přívlastku „mezinárodní“ (tak jako v nařízeních Evropské unie), nabývá odlišného významu, neboť příslušnost (věcná, místní, funkční) odpovídá na otázku, který článek soudní soustavy v konkrétní věci rozhodne.⁶⁸

Nelze však opomenout názory opačné, které vychází z jedinečnosti pojmosloví práva Evropské unie. Argumenty pro své stanovisko autoři čerpají z rozhodnutí ve věci *Color Drack GmbH*,⁶⁹ v němž Evropský soudní dvůr dospěl k závěru, že čl. 5 písm. b) odrážka první nařízení Rady (ES) č. 44/2001 (tzv. Brusel I) upravuje jak mezinárodní, tak místní příslušnost. Z výše uvedeného vyvozují, že pojem příslušnost používaný nařízením není totožný s pravomocí

---

64 Tamtéž, s. 54.

65 Například nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (tzv. Brusel I bis). Toto nařízení nahradilo nařízení Rady (ES) č. 44/2001, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (tzv. Brusel I).

66 Règlement (UE) n° 1215/2012 du Parlement européen et du Conseil du 12 décembre 2012 concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale.

67 Regulation (EU) No 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters.

68 Blíže PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní civilní procesní právo (Brusel I, Brusel IIa) a mezinárodní civilní právo procesní České republiky - vybrané otázky. *Právní fórum*. 2006, 3(4), s. 45.

69 Rozsudek ze dne 3. května 2007, *Color Drack GmbH* proti *Lexx International Vertriebs GmbH*, dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30dd552ee8947d1f459bbf65b701c930d9c7.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuRaNj0text=&docid=61471&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=61990>.

a místní příslušností tak, jak jsou známy v domácím právu, a proto český překlad „bruselských“ nařízení nepovažují za chybný, ale naopak za správný a přiléhavý.⁷⁰

Ačkoli se ztotožňují s názorem M. Pauknerové a považují „pravomoc“ za vhodnější překlad, je nutné zaujmout smířlivý postoj a respektovat skutečnost, že příslušnost je v právu Evropské unie používána jako „pravomoc“, tak „příslušnost“ z pohledu české terminologie,⁷¹ neboť poslední vývoj nenaznačuje, že by v tomto ohledu došlo ke změně.⁷²

---

70 SIMON, Pavel a Petr ŠUK. Upravuje Nařízení Brusel I. soudní pravomoc nebo příslušnost? *Právní fórum*. 2008, **5**(2), s. 58.

71 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 96.

72 I v překladu nového nařízení Brusel I bis je zachován pojem „příslušnost“.

3. Pravomoc soudů ve smyslu § 7 OSŘ

Civilní pravomoc je vymezena v § 7 OSŘ, který upřesňuje, s jakými záležitostmi se lze obrátit na soud v občanském soudním řízení, a tak konkretizuje čl. 36 odst. 1 Listiny garantující právo obrátit se na soud.⁷³ Strukturu § 7 OSŘ tvoří čtyři odstavce, které normují tzv. obecnou pravomoc a zúženou civilní pravomoc (§ 7 odst. 1), na kterou navazuje odkaz na pátou část občanského soudního řádu (jako na tzv. druhou větev správního soudnictví § 7 odst. 2). Dále předmětné ustanovení upravuje rozšířenou civilní pravomoc, která dovoluje soudům svěřit i jiné věci neplynoucí ze soukromého práva (§ 7 odst. 3). Poslední odstavec odkazuje na speciální předpis, a to zák. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve kterém je upravena tzv. pravá větev správního soudnictví.

3.1 Historický exkurz

Záležitosti svěřené do civilní pravomoci však nejsou neměnné, reagují na potřeby společnosti, které se promítají do norem hmotného práva soukromého. Změny se tak musely nutně projevit i ve znění uvedeného paragrafu, který civilní pravomoc normuje již od 1964, kdy nabyl účinnosti zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Prvních 27 let své existence zůstalo zmiňované ustanovení beze změny. Čítalo pouze dva odstavce, které obsahovaly tzv. obecnou pravomoc⁷⁴ a zúžení a rozšíření civilní pravomoci pro případy, kdy to stanovil zákon.

Zákon č. 519/1991 Sb. novelizoval jeho znění v návaznosti na změny v hmotném právu. Civilní pravomoc byla rozšířena o oblast vztahů obchodních (včetně podnikatelských a hospodářských) a správního soudnictví (část pátá OSŘ). A. Winterová ve svém článku poukázala zejména na dva důvody, které odůvodňovaly integraci obchodních sporů zpět do soudnictví civilního. První důvod spatřovala v historických souvislostech, neboť obchodní spory tradičně patřily do civilní pravomoci soudů.⁷⁵ Další argument vychází ze samotné soukromoprávní povahy obchodních vztahů vyžadující účast soudu při řešení

⁷³ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 92.

⁷⁴ Soudy rozhodovaly věci, který vyplývaly z občanskoprávních, pracovních, rodinných a družstevních vztahů, pokud o nich nerozhodovaly jiné orgány.

⁷⁵ V tomto kontextu bylo možné hospodářskou arbitráž (orgán svého druhu, který více než 40 let rozhodoval hospodářské spory) považovat za excés, jehož odstranění vedlo k obnovení tradičního modelu. Blíže Winterová A., *Civilní pravomoc a věcná příslušnost po 1. lednu 1992, Právo a zákonnost*, Ministerstvo spravedlnosti ČR Praha, 1992, **40**(5), s. 270.

konfliktních situací.⁷⁶ Pro spory o pravomoc byl vložen nový § 8a, který jejich řešení svěřoval vrchním soudům.

V důsledku další novelizace zák. č. 30/2000 Sb. byly z § 7 OSŘ vypuštěny družstevní vztahy a v návaznosti na § 2 došlo ke zpřesnění právní úpravy v tom, že v občanském soudním řízení jsou projednávány „spory a jiné právní věci“.⁷⁷ Výraznou změnu přinesl zák. č. 151/2002 Sb., který se projevil nejenom ve znění § 7 OSŘ, ale též v páté části tohoto předpisu, na níž odkazoval nový druhý odstavec jako na tzv. druhou větev správního soudnictví. Odkaz na pravou větev správního soudnictví, regulovanou soudním řádem správním, byl vtělen do nového odstavce čtvrtého. Rovněž byl zrušen zmiňovaný § 8a OSŘ.⁷⁸ Tyto změny byly vyvolány reformou správního soudnictví.

Přestože občanský zákoník (dále OZ) tvoří základní kodex soukromého práva a OSŘ patří do oblasti práva veřejného, vždy je nutné mít na paměti vztah těchto dvou předpisů, a to jejich komplementaritu. Rekodifikace soukromého práva hmotného si tak vyžádala změny i v OSŘ, neboť zavedla nové hmotněprávní instituty a modifikovala řadu původních. Komplementarita předpisů vyžaduje, aby se vzájemně doplňovaly, aby OSŘ plně reflektovalo hmotné právo, a tak obsahovalo potřebné procesní nástroje k soudní ochraně subjektivních práv, které vznikají na podkladě nového soukromého práva.⁷⁹ Současné OSŘ upravuje sporné řízení, neboť řízení nesporná byla přesunuta do nového zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.⁸⁰ Toto oddělení navazuje na předchozí pozitivní úpravu obou řízení, která byla tradičně upravena v samostatných předpisech.

Jak jsem již uvedla, OZ se stal základním kodexem celého soukromého práva a tuto myšlenku bylo nutné vyjádřit i v textu OSŘ. Proto zák. č. 293/2013 Sb. odstranil dřívější legislativní koncepci, která oddělovala jednotlivá odvětví soukromého práva a nahradil „občanskoprávní, pracovní, rodinné a obchodní vztahy“ slovy „z poměrů soukromého práva“. Původní

---

76 Winterová A., Civilní pravomoc a věcná příslušnost po 1. lednu 1992, Právo a zákonost, Ministerstvo spravedlnosti ČR Praha, 1992, 40(5), s. 270.

77 Důvodová zpráva k zák. č. 30/2000 Sb. [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=257&CT1=0>.

78 Důvodová zpráva k zák. č. 151/2002 Sb. [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=1081&CT1=0>.

79 Důvodová zpráva k zák. č. 89/2012 Sb. [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

80 Řízením nesporným a dalším zvláštním řízením byla do 31. prosince 2013 vyhrazena pátá hlava v části třetí OSŘ.

výčtové pojetí se stalo již dříve předmětem kritiky, neboť nekorespondovalo s ústavním požadavkem ochrany práv a čl. 6 odst. 1 EÚLP a judikaturou ESLP, z nichž je dovozováno, že věci občanských práv a závazků (v našem chápání věci soukromoprávní) musí být projednány takovým procesem, který zaručí, že bude „rozhodnuto o právu“, v tzv. plné jurisdikci.⁸¹ Pro úplnost je namístě zmínit, že novela zrušila obsolentní § 8 OSŘ, které dlouhodobě neplnilo svou funkci (viz kapitolu 3.6.1).

3.2 Obecná pravomoc

V § 7 odst. 1 OSŘ je upravena tzv. obecná pravomoc, kterou je nutné chápat tak, že je zásadně dána vždy pro spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují jiné orgány.

Zařazení určitého vztahu do oblasti veřejného nebo soukromého práva není vždy jednoduchým úkolem. Obecná shoda panuje v tom, že rozhodujícím kritériem není právní předpis regulující konkrétní vztah (tzv. formální kritérium), ale jeho obsah (tzv. materiální kritérium).⁸²

Pro odlišení věci soukromého práva a veřejného práva se tradičně vychází ze zájmové, mocenské (subordinační) a organické teorie. Výchozím kritériem pro teorii zájmovou je povaha zájmu. Zatímco veřejné právo sleduje ochranu zájmu veřejného, soukromé právo chrání zájmy jednotlivce. Tato hranice je však velice nepřesná, jelikož v některých případech lze jen obtížně určit, zda se jedná o zájem veřejný nebo soukromý. Často se uplatňuje i teorie mocenská, jejíž podstata spočívá v tom, že v oblasti práva veřejného se projevuje nadřazené postavení nositele veřejné moci, který může autoritativně rozhodovat o právech druhých osob. V právu soukromém je však takový postup vyloučen, neboť jeho účastníci jsou si rovni. Tato teorie se však nedokáže vypořádat například s povahou smluv veřejnoprávních, v nichž mají účastníci též rovné postavení.⁸³ Organická teorie vychází z důvodu účasti v daném právním vztahu. Za poměr veřejnoprávní považuje „*takový právní vztah, do něž se jeden z jeho účastníků dostává z důvodu svého členství ve veřejném svazu (veřejnoprávní korporaci) nebo výkonu*

---

81 DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ et al. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 24.

82 JIRSA, Jaromír et al. *Občanské soudní řízení. Kniha I., § 1-78g občanského soudního řádu: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 45.

83 HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 23.

funkce veřejného svazu“,⁸⁴ naopak pokud do vztahu vstoupí nezávisle na příslušnosti k veřejnoprávní korporaci, jedná se vztah soukromoprávní.

Aktuálně je nejvíce přijímána modifikovaná organická teorie (teorie subjektů),⁸⁵ ke které se hlásí i zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Její moderní pojetí zdůrazňuje fakt, že právo soukromé svou pozornost upíná k jednotlivci a jeho stykům s dalšími individui, kdežto pro právo veřejné je stěžejní, zda v právním poměru vystupuje alespoň jeden subjekt jako nositel veřejné moci.⁸⁶

Na základě výše uvedeného lze vymezit charakteristické znaky soukromoprávních poměrů. Vyznačují se zejména tím, že jejich subjekty jsou si právně rovny, tzn. že jeden subjekt vztahu nemůže autoritativně a nuceně zasahovat do právní sféry druhého subjektu a měnit tak jeho postavení. Subjekty jsou nadány autonomií vůle, která jim umožňuje svobodně se rozhodnout, zda vstoupí či nevstoupí do právního vztahu.

Zákonodárce užitím výrazu „*spory*“ zdůrazňuje povahu sporného řízení a současně vymezuje základní východisko pro stanovení civilní pravomoci v souladu s požadavky teorie. Kromě sporů však do civilní pravomoci spadají „*i jiné právní věci*“ vyplývající z oblasti soukromého práva. Těmito jinými věcmi se rozumí zejména věci civilní povahy projednávané v režimu nesporného řízení,⁸⁷ které vyžadují pro založení pravomoci civilního soudu speciální ustanovení zákona, a to „*jak procesního předpisu konkrétně ZŘS, tak hmotného předpisu, zejména občanského zákoníku*“.⁸⁸ Tento požadavek je zdůvodněn tím, že jsou v nich vydávána rozhodnutí převážně konstitutivní, která působí jako právní skutečnost v hmotném právu.⁸⁹

3.3 Zúžení civilní pravomoci

Z obecného pravidla vyplývá, že v záležitostech soukromého práva rozhoduje soud (obecná pravomoc). Zákon ale stanovuje specifické výjimky, které umožňují, aby rozhodovací pravomoc soudu byla přesunuta na jiné než soudní

---

84 Usnesení zvláštního senátu ze dne 21. dubna 2015, sp. zn. Konf sp. zn. 18/2014.

85 HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s.24.

86 *Důvodová zpráva k zák. 89/2012 Sb.* [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

87 LAVICKÝ, Petr. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Řízení nesporné*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 6.

88 ZÁHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 263.

89 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 93.

orgány, kdy dochází k omezení civilní pravomoci a jejímu zúžení. Podrobně se zúžené civilní pravomoci věnuje kapitola čtvrtá.

3.4 Rozšiřování civilní pravomoci

Zákon v určitých případech svěřuje do civilní pravomoci i jiné právní věci, které nevyplývají ze soukromoprávních poměrů, a tak dochází k tzv. rozšiřování civilní pravomoci.

Podle § 7 odst. 3 soudy projednávají jiné věci v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zvláštní zákon. Příkladem takového předpisu je zák. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, na jehož základě soud rozhoduje o otázkách jako jmenování nebo vyloučení rozhodce, neplatnost rozhodčí smlouvy či zrušení rozhodčího nálezu.⁹⁰ Dále do této skupiny spadají určitá řízení, která byla dříve upravena v hlavě páté části třetí OSŘ a nově jsou regulována v hlavě čtvrté druhé části zákona o zvláštních řízeních soudních. Ačkoli se tímto zákonem řídí hlavně nesporná řízení, jeho úprava se vztahuje i na jiné věci, které nejsou klasickými „nespory“ a převažuje u nich veřejnoprávní charakter.⁹¹ V jejich případě jsou prolomeny zásady tradičně ovládající řízení nesporné a zákon tyto výjimky u jednotlivých řízení⁹² formuluje slovy: „*Ustanovení § 11, 17, § 20 odst. 1 až 3, § 21, 22 a 28 ZŘS se nepoužijí.*“⁹³ Řízení lze zahájit pouze na návrh a mohou proběhnout i bez nařízení jednání (obligatorně se nařizuje pouze dle § 337 a 356 ZŘS.⁹⁴ Konkrétní řízení obsahuje tabulka č. 1.

Další příklad uvádí zákon o advokacii (dále ZA), který reguluje činnost České advokátní komory (dále ČAK), jako veřejnoprávní korporace, která představuje profesní samosprávu advokátního stavu a vychází z principu povinného členství osob, které chtějí působit jako advokáti. Například rozhodnutí ČAK o pozastavení činnosti, vyloučení z komory či uložení kárného opatření jsou rozhodnutími správního orgánu o veřejném subjektivním právu, a proto jsou

90 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 65.

91 LAVICKÝ, Petr. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Řízení nesporné*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 7.

92 Viz § 294, 312, 321, 329, 338, 347, 352, 357, 364 ZŘS

93 Zásada projednací omezuje soud v provádění důkazů nenavrženými účastníky jen na případy, jsou-li potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají z obsahu spisu. Zatímco v řízením odvolacím pro nesporná řízení je připuštěno uplatňovat novoty dle § 28 ZŘS, pro tato řízení platí zásada neúplné apelace, která tento postup vylučuje.

94 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 357.

přezkoumatelná v rámci správního soudnictví.⁹⁵ Avšak výjimka ve prospěch civilní pravomoci je zakotvena v § 55b odst. 1 zákona ZA, která umožňuje obrátit se na civilní soud například v takových případech, kdy komora ve lhůtě stanovené zákonem nezapiše advokáta do seznamu advokátů nebo mu v předepsané lhůtě nevydá osvědčení o zápisu.⁹⁶

Tabulka č. 1: Příklady rozšířené civilní pravomoci dle ZŘS

Řízení o úschovách	§ 289–302 ZŘS
Řízení o umoření listin	§ 303–315 ZŘS
Řízení ve věcech kapitálového trhu	§ 316–322 ZŘS
Řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže	§ 323–331 ZŘS
Řízení o nahrazení souhlasu zástupce ČAK k seznámení se s obsahem listin	§ 332–341 ZŘS
Řízení o plnění povinností z předběžného opatření ESLP	§ 342–348 ZŘS
Řízení ve věcech voleb do rady zaměstnanců, voleb zástupců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a voleb členů zvláštního vyjednávacího výboru evropské družstevní společnosti	§ 349–353 ZŘS
Řízení o soudním prodeji zástavy	§ 353a–358 ZŘS
Řízení o zákazu výkonu práv spojených s účastnickými CP	§ 359–366 ZŘS

3.5 Dvě linie správního soudnictví

Čl. 36 odst. 2 LZPS zaručuje každému právo obrátit se soud, tvrdí-li, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy a žádat o přezkoumání takového rozhodnutí. Hovoříme o požadavku soudní kontroly veřejné správy, která je svěřena správnímu soudnictví. Ochrana soukromým subjektivním právům, o kterých bylo rozhodnuto jiným než soudním orgánem, je poskytována částí pátou OSŘ (§ 7 odst. 2, § 244–250l). Její současná podoba je výsledkem reformy správního soudnictví, a proto bývá někdy označována jako jeho „druhá větev“.⁹⁷ Zvláštním zákonem, na který odkazuje § 7 odst. 4, je soudní řád správní upravující „pravou větev“ správního soudnictví, která je vykonávána specializovanými senáty a samosoudci v rámci krajských soudů a Nejvyšším

⁹⁵ Žaloba dle § 65 odst. 1 SŘS.

⁹⁶ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 572.

⁹⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Správní soudnictví a jeho dvě "větve" aneb srovnání řízení podle části 5.občanského soudního řádu a řízení o žalobě proti nezákonnému rozhodnutí podle soudního řádu správního. *Soudce*. 2009, **11**(1), s. 21.

správním soudem a poskytuje ochranu výlučně veřejným subjektivním právům. Podrobnosti o reformě správního soudnictví a řízení dle páté části občanského soudního řádu popisuje kapitola 4.3.2.

3.6 Speciální případy

3.6.1 Dělená pravomoc

Do roku 2014 byl součástí OSŘ i § 8, který normoval tzv. dělenou pravomoc, která bývá v literatuře příznačně označována jako „pravomoc postupná“. Původ tohoto institutu sahá do dob socialismu a jeho úkolem bylo „přenášet úkoly státních orgánů na společenské organizace pracujících“.⁹⁸ Jednalo se o situace, kdy zvláštní předpis stanovil k řešení sporu obligatorně pravomoc nesoudního orgánu, ačkoli věc spadala svou povahou do civilní pravomoci. Pouze v případě, kdy tento orgán věc nevyřešil s konečnou platností, mohl začít jednat soud, který předchozí rozhodnutí nepřezkoumával, ale rozhodoval nově bez návaznosti na řízení předchozí.⁹⁹ Nedostatek dělené pravomoci vedl k zastavení řízení a postoupení věci jinému orgánu, neboť se stejně jako v případě pravomoci dle § 7 OSŘ jednalo o neodstranitelný nedostatek podmínek řízení na straně soudu.

V původním znění § 8 byl jako příklad „jiného nesoudního orgánu“ uváděn rozhodčí orgán Revolučního odborového hnutí pro řízení v pracovních sporech, který byl však zák. č. 158/1969 Sb. z paragrafu odstraněn a v ustanovení byl ponechán pouze „jiný orgán“.

Dělená pravomoc byla výjimečným institutem, který postupem času přestal plnit svou funkci. V nedávné době se uplatňovala pouze dle § 35 odst. 1 zák. č. 23/1962 Sb., o myslivosti, který upravoval postup při řešení náhrady škody mezi poškozeným a uživatelem honitby. Pro případ, kdy se na náhradě nedohodli, rozhodla o povinnosti k náhradě tříčlenná rozhodčí komise. Pokud ale některý z účastníků oznámil předsedovi komise svůj nesouhlas s rozhodnutím, pobylo účinnosti a otevřela se možnost obrátit se na soud.¹⁰⁰ V roce 2002 byl původní zákon nahrazen novým zák. č. 449/2001 Sb., o myslivosti, který tuto úpravu nepřevzal.¹⁰¹ Definitivně bylo toto ustanovení zrušeno novelou č. 293/2013 Sb.

98 DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ et al. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 39.

99 DAVID, Ludvík a František IŠTVÁNEK et al. *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 35.

100 HANDL, Vlastimil a Josef RUBEŠ. *Občanský soudní řád. 1*. Praha: Panorama, 1985, s. 80.

101 DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ et al. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za: Komentář*.

Pro úplnost je vhodné upozornit na rozdíl mezi dělenou pravomocí a obligatorním uplatněním nároku u povinného subjektu, neboť toto uplatnění je „*hmotněprávní předpoklad pro aktivní věcnou legitimaci žalobce v řízení*“.¹⁰² V současné úpravě je tento požadavek upraven § 14 zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

3.6.2 Výlučná pravomoc

Výlučná pravomoc se uplatňuje ve vztahu k určitým věcem a znamená, že v určitých případech stanovených zákonem je nemožné, aby o předmětu řízení bylo rozhodnuto v řízení jiném. Věci svěřené do výlučné pravomoci nelze v jiném řízení posoudit ani jako předběžnou otázku, a proto OSŘ v § 109 odst. 1 písm. b) a c) upravuje postup civilního soudu pro případ, kdy jeho rozhodnutí závisí na otázce, kterou není oprávněn řešit (srov. § 135).

Trestnímu soudnictví je výlučně svěřeno rozhodování o spáchání trestného činu a o tom, kdo jej spáchal (resp. správnímu soudnictví rozhodování o přestupku či jiném správním deliktu). Výlučná pravomoc se rovněž uplatňuje pro případ posouzení souladu zákona či jeho ustanovení s ústavním pořádkem [§ 109 odst. 1 písm. c)], které je vyhrazeno Ústavnímu soudu. V oblasti civilní soudní pravomoci je výlučná pravomoc uplatňována, pokud se jedná o řízení a rozhodnutí o osobním stavu (tzv. statusová rozhodnutí), mezi něž jsou řazena například rozhodnutí o osvojení (§ 427 ZŘS), určení otcovství (§ 417 ZŘS), data narození dítěte [§ 466 písm. a) ZŘS], prohlášení za mrtvého (§ 50 ZŘS), či ve statusových věcech právnických osob [§ 82 písm. a) ZŘS].¹⁰³

Praha: C. H. Beck, 2009, s. 39.

102 Tamtéž, s. 39.

103 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 94.

3.7 Stručný nástin úpravy civilní pravomoci na Slovensku po rekodifikaci civilního práva procesního

Na tomto místě je vhodné upozornit na úpravu a rekodifikaci procesního práva na Slovensku. Z důvodů společné historie je též základním předpisem civilního procesu zák. č. 99/1963 Zb., občiansky súdny poriadok (dále OSP), který doposud upravuje jak sporné a nesporné řízení, tak správní soudnictví.¹⁰⁴

K 1. červenci 2016 však bude tento civilní procesní kodex nahrazen třemi novými předpisy.¹⁰⁵ Nový civilný sporový poriadok (zák. 160/2015 Z. z.) bude zaměřen na řízení sporné, civilný mimosporový poriadok (zák. 161/2015 Z. z.) bude regulovat řízení nesporná a správní súdny poriadok (zák. 162/2015 Z. z.) se stane kodexem správního soudnictví. Účinný OSP věnuje obecnému vymezení pravomoci soudů (shodně se českou úpravou) § 7. Naproti tomu civilny sporový poriadok v přímo úvodních ustanoveních vyhradil pravomoci více prostoru. Civilní pravomoc je vymezena jako generální klazule, neboť soudům svěřuje projednat a rozhodnout „*súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány*“. Ve srovnání s českou úpravou však přímo následují ustanovení týkající se jejího zkoumání jako podmínky řízení (§ 9), pravomoci rozhodčích soudů (§ 5–8) a sporů o pravomoc mezi soudy a jinými orgány Slovenské republiky (§ 10–11).

Civilný mimosporový poriadok vychází z obdobných principů jako jeho český protějšek (ZŘS), když podle tohoto zákona budou projednávány jen věci, které jsou v něm přímo uvedeny.¹⁰⁶ Správní súdny poriadok pak samostatně vymezuje pravomoc soudu pro oblast správního soudnictví ve svém § 6 pozitivním výčtem řízení v něm upravených.

V tomto ohledu lze shrnout, že nová slovenská úprava se výrazně podobá české, neboť upřednostnila samostatnou úpravu řízení do zvláštních předpisů. Úprava sporného řízení je však v systematičtější, neboť ustanovení vztahující se k pravomoci koncentruje na jednom místě, a mohla by sloužit jako inspirační

¹⁰⁴ K tomu blíže ŠTEVČEK, Marek. *Civilné právo procesné*. 2. vyd. Bratislava: Eurokódex, 2013, s. 88.

¹⁰⁵ *Návrh legislatívneho zámeru rekodifikácie civilného práva procesného*. Ministerstvo spravodlivosti SR [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Nase-služby/Nase-projekty/Obciansky-sudny-poriadok/Uvod.aspx>.

¹⁰⁶ Mezi tyto věci patří řízení v oblasti rodinněprávní, dědické, statusových otázek fyzických osob, věci obchodního rejstříku, některých věcech právnických osob, v oblasti notářských úschov a umoření listin.

zdroj pro českého zákonodárce při rekonstrukci občanského soudního řádu.

4. Zúžená civilní pravomoc

4.1 Podstata zužování civilní pravomoci

Ačkoli věci vyplývající ze soukromoprávních poměrů řeší v souladu s § 7 odst. 1 obecné soudy v občanském soudním řízení, zákon je umožňuje v některých případech vyjmout z civilní pravomoci soudů a přenést rozhodovací činnost na jiné než soudní orgány. Tento jev teorie civilního procesu označuje jako tzv. zúžení civilní pravomoci a může k němu dojít jen na základě zákona.¹⁰⁷ Nejedná se bezpochyby jen o aktuální přechodný trend, neboť již v minulosti přední procesualisté (například Emil Ott¹⁰⁸ nebo Václav Hora¹⁰⁹) věnovali této otázce značnou pozornost. Při bližším zkoumání lze rozlišovat 2 typy¹¹⁰ omezování civilní pravomoci, a sice:

- a) přenášení soudních funkcí na správní orgány,
- b) přenášení soudních funkcí na nestátní orgány.

Přenesení rozhodovací činnosti na správní orgány nelze hodnotit jen negativně, neboť při respektování určitých pravidel a zachování soudní kontroly přináší řadu pozitiv. Důvody, které zákonodárce motivují k přenesení pravomoci na správní orgán ustanovením zvláštního předpisu, spočívají především v odborné náročnosti projednávaných věcí, potřebě speciálních (např. technických) zjištění, anebo se naopak jedná o věci homogenní, časté, typové a skutkově nesložitě. Tyto věci by tak měly být rychleji vyřešeny díky jednoduššímu, pružnějšímu a méně formálnímu procesu, a tak přenesení rozhodovací pravomoci ve svých konečných důsledcích snižuje zatížení jak účastníků, tak soudů a přispívá k jejich odbřemenění.¹¹¹

Lze se však setkat i s odlišným přístupem, který se zkrácením soudní pravomoci spojuje převážně nepříznivé následky. Tento názor nachází oporu v požadavku výlučnosti soudní pravomoci, jako společenské potřeby, ve všech případech, kdy jde o spor o právo, a rovněž v negativních zkušenostech

107 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 65.

108 K tomu více OTT, Emil. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního: I.díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 64.

109 HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní: I.-III. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 50-51.

110 Blíže viz OTT, Emil. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního: I.díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 64.

111 DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ et al. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 25.

vyplývající z historie.

Zúžení civilní pravomoci ve prospěch správních orgánů bude věnován dostatečný prostor v následujících kapitolách.

Z historie lze uvést jako reprezentanty druhé formy rozhodování místních lidových soudů a orgánů Revolučního odborového hnutí, které původně vycházelo z myšlenky přiblížení se lidu a svěřením rozhodování určitých otázek do rukou společenských organizací jako projevu vývoje socialistického státu. F. Zoulík oba případy hodnotil kriticky, neboť přenášení soudních funkcí na uvedené nestátní orgány nepřineslo kýžené výsledky, ale spíše přispívalo k porušování rovnosti občanů před zákonem.¹¹²

Aktuální legislativní úprava umožňuje sporným stranám obrátit se na rozhodce, kteří jsou soukromými osobami, a vyřešit spor v rozhodčím řízení (arbitráži) na základě smluvního ujednání (rozhodčí smlouvy), které vychází z § 2 a 3 zákona o rozhodčím řízení.¹¹³ Rozlišujeme rozhodčí řízení ad hoc¹¹⁴ a institucionální rozhodčí řízení před rozhodčími soudy. Ačkoli jsou označeny jako soudy, nepochybně „jsou soukromými osobami, nepatří do soustavy obecných soudů a nejsou orgánem veřejné moci“.¹¹⁵ Rozhodčí řízení představuje jednu z forem alternativních způsobů řešení sporů (alternative dispute resolution, ADR), jejichž prostřednictvím stát umožňuje účastníkům konkrétního právního vztahu vyřešit svůj konflikt jinou než soudní cestou.¹¹⁶ Mezi tyto metody řešení sporů patří též mediace¹¹⁷ a negociace,¹¹⁸ které oproti rozhodčímu řízení vykazují menší stupeň formalizace a jejich výsledek¹¹⁹ není sám o sobě exekučním titulem.¹²⁰ Rozhodčí řízení naopak směřuje k vydání rozhodčího nálezu, který

---

112 ZOULÍK, František. Pravomoc soudů. *Právník*. 1969, **108**(10). s. 766-768.

113 V odborné literatuře existuje též názor, podle kterého rozhodčí řízení není považováno za zúžení civilní pravomoci, jelikož se jedná o alternativu, která je dána fakultativně na výběr stranám sporu. Viz STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykovo univerzita, 2003, s. 621. Opačný závěr uvádí i A. Winterová. Blíže WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 93.

114 Tato forma zajišťuje účastníkům velkou míru svobody při zvolení metody ustanovení rozhodců a pravidel řízení.

115 Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. července 2002, sp. zn. IV. ÚS 147/02.

116 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 472.

117 Mediace je regulována zákonem č. 202/2012 Sb., o mediaci.

118 Negociace neboli postup při uzavírání smluv je normován občanským zákoníkem (§ 1731 OZ a násled.)

119 Výsledkem těchto alternativních metod je v případě negociace dohoda o narovnání (§ 1903 OZ) a v případě mediace mediační dohoda.

120 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 557.

slouží jako exekuční titul pro případ, kdy povinný dobrovolně nesplní jemu uloženou povinnost v nález, a tak je toto rozhodnutí svými účinky postaveno na roveň rozhodnutí soudnímu.

Dalším příkladem přenášení civilní pravomoci na nestátní orgány je řízení před rozhodčí komisí spolku.¹²¹ Komise není rozhodčím soudem, rozhoduje sporné záležitosti týkající se spolkové samosprávy ve zvláštní formě rozhodčího řízení a je oprávněna vydávat rozhodčí nálezy, které slouží jako exekuční titul pro výkon rozhodnutí.¹²² Řízení před komisí je též obsaženo v zákoně o rozhodčím řízení.

4.2 Zužování civilní pravomoci ve prospěch správních orgánů

Mezi nejčastější případy, kdy o soukromoprávní věci rozhoduje namísto soudu správní orgán, patří v současné právní úpravě působnost Českého telekomunikačního úřadu, katastrálního úřadu, pozemkového úřadu, vyvlastňovacího úřadu, Energetického regulačního úřadu a finančního arbitra ve věcech upravených zvláštními zákony (viz tabulku č. 2), které popisují následující kapitoly. Větší prostor je vyhrazen Českému telekomunikačnímu úřadu z důvodu připravovaných legislativních změn. Podrobněji se též věnuji katastrálním úřadům z důvodu mého osobního zájmu a zajímavého historického vývoje.

Z nedávné minulosti je možné jako další příklady zúžené civilní pravomoci uvést rozhodování obecního úřadu o ochraně před zásahem do pokojného stavu dle § 5 zák. č. 40/1964 Sb. Dále rozhodnutí¹²³ vodoprávního úřadu, které nahrazovalo dohodu vlastníků vodovodů a kanalizací dle § 8 odst. 3 zák. č. 274/2001 Sb. nebo rozhodování Úřadu pro ochranu osobních údajů ve sporech mezi subjektem údajů a správcem osobních údajů dle § 21 zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.¹²⁴

---

121 Rozhodčí komise je fakultativním orgánem spolku, kterou může spolek zřídit na základě § 265 OZ a upravit její působnost ve svých stanovách. Pokud spolek nevyužije dispozitivní ustanovení zákona, bude komise rozhodovat spory mezi členem a spolkem o placení člen.příspěvků a přezkoumávat rozhodnutí o vyloučení člena ze spolku (§ 265 OZ).

122 KOHOUT, David. Rozhodčí komise spolku podle § 265 obč. zák a její využitelnost při řešení sporů uvnitř sportovních asociací. *Rekodifikace a praxe*. Wolters Kluwer, 2015, 3(1), s. 2-4.

123 Blíže usnesení zvláštního senátu ze dne 9. září 2008, sp. zn. Konf 9/2008.

124 Blíže usnesení zvláštního senátu ze dne 13. února 2014, sp. zn. Konf 30/2013.

Tabulka č. 2: Příklady zúžení civilní pravomoci ve prospěch správních orgánů

Katastrální úřad	Návrh na povolení vkladu práva do katastru nemovitostí dle § 18 z. č. 256/2013 Sb	Sp. zn. Konf 30/2006
Český telekomunikační úřad	- Spory dle § 127 a 129 z. č. 127/2005 Sb. - Řízení dle § 6a z. č. 29/2000 Sb.	Sp. zn. Konf 13/2008
Pozemkový úřad	- Restituční nároky dle § 9 odst. 4 zák. č. 229/1991 Sb. - Spory z duplicitního vlastnictví dle § 8a zák. č. 139/2002 Sb.	Sp. zn. Konf 120/2003 Sp. zn. 7 Co 2779/2006
Vyvlastňovací úřad	Rozhodnutí o náhradě za vyvlastnění dle zák. č. 184/2006 Sb.	Sp. zn. Konf 34/2007
Energetický regulační úřad	Rozhodnutí dle § 17 odst. 7 písm. a) - e) z. č. 458/2000 Sb.	Sp. zn. 7 As 58/2003
Finanční arbitř	Nálezy ve sporech dle zák. č. 229/2002 Sb.	Sp. zn. 2 Afs 176/2006

4.2.1 Český telekomunikační úřad

Český telekomunikační úřad (dále ČTÚ) byl zřízen zákonem č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích (dále ZEK) a jako ústřední správní úřad vykonává státní správu ve věcech stanovených uvedeným zákonem, včetně regulace trhu a podmínek pro podnikání v oblasti komunikací a poštovních služeb dle zák. č. 29/2000 Sb. (dále ZPS). Kromě jiných činností tvoří stěžejní část jeho agendy i rozhodování sporů, mezi které patří:

- **v oblasti telekomunikačních služeb**
  - spory mezi osobami vykonávající komunikační činnosti (§ 127 ZEK)¹²⁵
  - tzv. účastnické spory mezi osobou vykonávající komunikační činnosti a účastníkem, popřípadě uživatelem (§ 129 ZEK)
    - řízení o námitkách proti vyřízení reklamace (§ 129 odst. 3 ZEK)
- **v oblasti poštovních služeb**
  - řízení o námitkách proti vyřízení reklamace (§ 6a ZPS)

Následující text je zaměřen na účastnické spory (§ 129 ZEK), neboť jejich převedení na civilní soudy je dlouhodobě předmětem odborné diskuze. Důvody současné koncepce řešení účastnických sporů v oblasti komunikací je nutné hledat

¹²⁵ Typicky se jedná o spory mezi telekomunikačními operátory. Blíže FILÍPEK, Milan. Rozhodování sporů mezi telekomunikačními operátory – výkladové problémy. *Právní rozhledy*. 2007, 15(4), s. 138.

v povaze poskytování komunikačních služeb a vývoji pozitivní úpravy. V minulosti nebylo poskytování těchto služeb předmětem soukromého podnikání, a tak spory týkající se neuhrazených poplatků za poskytované služby řešily logicky správní orgány.¹²⁶ Ačkoliv se postupem času tato oblast otevřela soukromým subjektům, které při splnění předepsaných podmínek, mohou podnikat v oblasti elektronických komunikací, rozhodování sporů soukromého charakteru mezi nimi a účastníky zůstalo v gesci ČTÚ. Právě tato úprava se stala zdrojem bohaté judikatury zvláštního senátu, který pečlivě analyzuje podstatu těchto soukromoprávních sporů a dává návod jeho případným účastníkům, zda se obrátit na obecný soud nebo ČTÚ.

Dle jeho ustáleného výkladu je pravomoc ČTÚ rozhodovat spory dle § 129 odst. 1 ZEK dána pouze v případě současného naplnění dvou podmínek, a sice osobní a věcné. Osobní podmínka klade požadavky na strany sporu, kterými mohou být pouze vykonavatel komunikační činnosti¹²⁷ na straně jedné a účastník,¹²⁸ popřípadě uživatel jím poskytovaných služeb na straně druhé. Aby byla splněna věcná podmínka, musí se jednat jen o takový spor výše uvedených stran, který se „*týká povinností uložených tímto zákonem nebo na jeho základě*“.¹²⁹ Interpretace zvláštního senátu tedy zdůrazňuje dva zákonné požadavky plynoucí z § 129 odst. 1 ZEK a nezbytnost jejich kumulativního splnění proto, aby mohl spor rozhodnout ČTÚ. Zejména častá absence věcné podmínky je důvodem, proč zvláštní senát rozhodne ve prospěch pravomoci civilních soudů. Mezi nejčastější případy, které rozhoduje ČTÚ v soukromoprávních věcech, patří zejména:

- spory o zaplacení ceny za služby elektronických komunikací (§ 64 odst. 1, §127 odst. 1 ZEK),
- řízení o námitce proti vyřízení reklamace na poskytnutou službu

---

126 *Spory o peněžitá plnění v oblasti elektronických komunikací* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2015 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument157728.html>.

127 Tato činnost spočívá v zajišťování sítí elektronických komunikací, poskytování služeb elektronických komunikací nebo provozování přístrojů (§ 7 ZEK).

128 Účastníkem se rozumí každý, kdo uzavřel s podnikatelem poskytujícím veřejně dostupné služby elektronických komunikací smlouvu na poskytování těchto služeb. Služby elektronických komunikací pak vymezuje § 2 písm. n) jako „*službu obvykle poskytovanou za úplatu, která spočívá zcela nebo převážně v přenosu signálů po sítích elektronických komunikací, včetně telekomunikačních služeb a přenosových služeb v sítích používaných pro rozhlasové a televizní vysílání a v sítích kabelové televize, s výjimkou služeb, které nabízejí obsah prostřednictvím sítí a služeb elektronických komunikací nebo vykonávají redakční dohled nad obsahem přenášeným sítěmi a poskytovaným službami elektronických komunikací; nezahrnuje služby informační společnosti, které nespočívají zcela nebo převážně v přenosu signálů po sítích elektronických komunikací.*“

129 Usnesení zvláštního senátu ze dne 14. září 2009, sp. zn. Konf 38/2009, též usnesení ze dne 18. srpna 2015, sp. zn. Konf 21/2014.

a vyúčtování cen za služby (§ 64 odst. 7, § 127 odst. 3 ZEK).¹³⁰

Uhrazení ceny dle § 64 odst. 1 ZEK patří mezi základní povinnosti účastníka, popřípadě uživatele veřejně dostupné služby elektronických komunikací. Nesplní-li účastník tuto povinnost, jedná se o „*spor o povinnosti k finančnímu plnění mezi provozovatelem veřejné telekomunikační sítě a účastníkem vyplývající ze smlouvy mezi těmito dvěma subjekty. Jelikož právní vztah mezi nimi vznikl na základě smlouvy o poskytování telekomunikačních služeb, mezi subjekty proto nelze shledat vztah podřízenosti a nadřazenosti. (...) Nelze zpochybnit, že platba nezaplacených částek za poskytnuté telekomunikační služby je soukromoprávním nárokem*“.¹³¹ ČTÚ náleží i řešení sporů o uhrazení smluvní pokuty, pokud si ji uvedené subjekty dohodly pro případ, že účastník neuhradí cenu za poskytnutou službu dle ZEK.¹³²

Připravované změny právní úpravy a úvahy de lege ferenda

Důvodem, proč jsem se zaměřila na účastnické spory, je zejména aktuálnost tohoto tématu. Svěření rozhodování účastnických sporů o peněžité plnění do kompetence ČTÚ je diskutováno již od 2011 a cílem je připravit takovou legislativní úpravu umožňující účastnické spory převést na obecné soudy.¹³³ Ačkoli vůči této změně představitelé soudní soustavy zastávají záporné stanovisko, ministr spravedlnosti připravil v září minulého roku návrh novely¹³⁴ ZEK v souladu s vládním usnesením ze dne 30. března 2015 č. 220, kterým má

---

130 Účastník má právo reklamovat vyúčtování ceny nebo poskytovanou veřejně dostupnou službu elektronických komunikací do 2 měsíců ode dne vyúčtování ceny nebo vadného poskytnutí služby. Pokud podnikatel nevyhoví uplatněné reklamaci, účastník může podat ČTÚ návrh na zahájení řízení o námitce proti vyřízení reklamace. Vztah reklamační je rovněž posuzován jako soukromoprávní. Blíže usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 4. listopadu 2015, sp. zn. 2 As 162/2015.

131 Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 30. září 2003, sp. zn. 6 A 60/2000.

132 Avšak k rozhodování o smluvní pokutě za nevrácení vypůjčeného zařízení (např. modem) je příslušný soud. Blíže usnesení zvláštního senátu ze dne 14. září 2009, sp. zn. Konf 38/2009.

133 V roce 2011 vláda nechala zpracovat „Analýzu přenesení rozhodování účastnických sporů o peněžité plnění“ a o rok později předložila Poslanecké sněmovně návrh zákona, kterým měla být převedena kompetence rozhodovat spory o peněžité plnění na soudy, avšak jeho projednání bylo ukončeno s koncem volebního období Poslanecké sněmovny. V březnu 2014 Ministerstvo průmyslu a obchodu předložilo vládě další návrh zákona, který měl pouze upravit některé procesní postupy rozhodování účastnických sporů dle § 129 ZEK (vyloučení opravného prostředku ve sporech o plnění do 10 000Kč, podobná výše soudních a správních poplatků, zrušení konkrétní lhůty pro vydání rozhodnutí). Návrh byl shledán jako nevyhovující s tím, že tato problematika vyžaduje komplexní řešení, kterým je převedení sporů o peněžité plnění na soudy. Následně byl zpracován nelegislativní materiál „Rozhodování účastnických sporů o peněžité plnění v oblasti telekomunikací“, který vláda vzala na vědomí a svým usnesením ze dne 30. března 2015 č. 220 uložila ministru spravedlnosti ve spolupráci s ministrem průmyslu a obchodu zpracovat návrh zákona realizující vytyčený cíl.

134 Předpokládané datum nabytí účinnosti je 1. ledna 2018.

dojít k realizaci vytyčeného úkolu.¹³⁵

V následující části nastíním hlavní důvody, které hovoří pro převedení účastnických sporů na soudy, ale rovněž poukáži na rizika spojená s touto změnou. ČTÚ¹³⁶ dlouhodobě upozorňuje na nevyhovující stav řešení účastnických sporů o peněžítá plnění, neboť mají civilně právní podstatu a ČTÚ o nich rozhodují jen z důvodů poměrů, které zde panovaly před rokem 1989. Zpravidla se jedná o jednoduché případy, pro jejichž řešení se nevyžadují natolik odborné znalosti a vybavenost, aby o nich musel rozhodovat specializovaný správní orgán. Svým charakterem se tedy jedná o agendu, která by měla náležet obecným soudům. Tento krok by odstranil nejenom zátěž pro navrhovatele, kteří mohou v řízení před ČTÚ uplatnit svůj nárok pouze v případě služeb elektronických komunikací (avšak například ohledně dlužné částky za montáž telekomunikačního zařízení se musí obrátit na soud),¹³⁷ ale i počet kompetenčních sporů mezi civilními soudy a ČTÚ (viz kapitolu 6.2.2). Další nevýhodou současné koncepce pro účastníky řízení je časté nedodržování zákonných lhůt¹³⁸ stanovených pro rozhodování v účastnických sporech z důvodů vysokého počtu sporů a přetíženost ČTÚ. Úřad zdůrazňuje, že předmětem řízení jsou zpravidla dlužné částky do výše 10 000 Kč, které představují z pohledu občanského soudního řádu tzv. bagatelní spory a jejich projednání by bylo v režimu občanského soudního řízení účinnější (díky platebnímu rozkazu a vyloučení odvolání v bagatelních sporech).¹³⁹

Porovnáme-li „český model“ s jinými členskými státy EU, zjistíme, že ČTÚ je jediným národním regulačním úřadem v oblasti elektronických komunikací, kterému je svěřeno rozhodování sporů o neuhrazené vyúčtování. V ostatních členských zemích se regulační úřady zabývají pouze spory, které souvisí s ochranou spotřebitele a kvalitou poskytovaných služeb a spory mezi

---

135 Usnesení vlády České republiky ze dne 30. března 2015 č. 220 [online]. [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/VPRA9V8A7ZW2>.

136 *Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích* [online]. [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK9ZRCZNV5>.

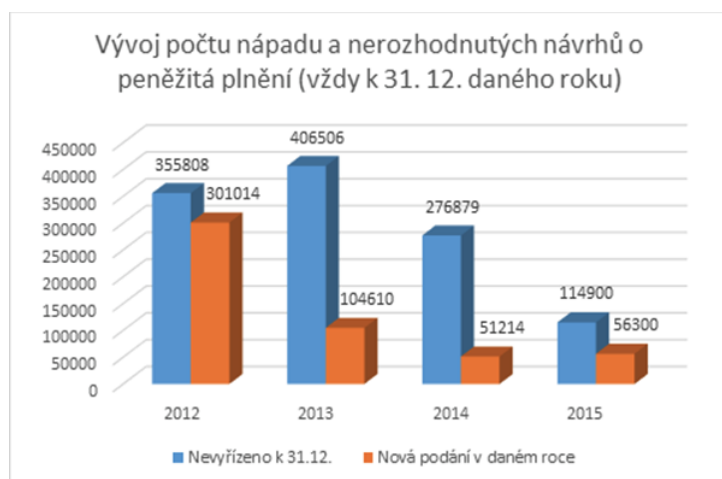
137 Usnesení zvláštního senátu ze dne 15. března 2004, sp. zn. Konf 124/2003.

138 Dle § 129 odst. 1 ZEK je lhůta pro vydání rozhodnutí 4 měsíce. Ve zvláště složitých případech 6 měsíců. Pokud návrh na zahájení podá spotřebitel, činí 90 dnů. Tato lhůta může být ale u zvláště složitých sporů prodloužena a strany musí být bez zbytečného odkladu informovány o jejím prodloužení a také o celkové době, do kdy lze očekávat vydání rozhodnutí.

139 OSŘ umožňuje vydat (elektronický) platební rozkaz. I kdyby k jeho vydání nedošlo, občanský soudní úřad nepřipouští v „bagatelních věcech“ odvolání, zatímco ve správním řízení před ČTÚ toto omezení neplatí a podá-li účastník opravný prostředek (rozklad), je řízení před správním orgánem vždy dvoustupňové. Následně může proti pravomocnému rozhodnutí o rozkladu podat účastník žalobu k soudu v režimu 5. části OSŘ.

podnikateli.¹⁴⁰

I přes výše uvedené důvody je nutné zohlednit výhody současné úpravy a upozornit na nepřehlédnutelná rizika spojená s převedením agendy. Projednání soukromoprávního sporu před ČTÚ je pro účastníky řízení jednodušší, neboť probíhá podle správního řádu (který je oproti OSŘ přehlednější) a též méně nákladné.¹⁴¹ Sám ČTÚ zdůrazňuje nekomplikovanost „účastnické agendy“, a proto považují za efektivnější, pokud právě tyto typy sporů budou svěřeny správním orgánům jako účinný prostředek odbřemeňování soudů. Ačkoli ČTÚ namítá, že je nereálné rozhodovat v zákonem stanovených lhůtách, z posledních tiskových zpráv jasně vyplývá, že se rychlost vyřizování sporů zvyšuje¹⁴² a lze se domnívat, že tento pozitivní trend bude i nadále pokračovat, jelikož počet nápadů od roku 2012 výrazně nevzrostl. Současně je nutno zmínit, že počet účastnických sporů o peněžité plnění není nezanedbatelný (viz obrázek č. 1) a předběžné odhady ukazují, že soudy mohou očekávat nápad 117 447 sporů o peněžité plnění.

Obrázek č. 1: Vývoj počtu účastnických sporů o peněžité plnění¹⁴³

140 V souladu se požadavky kladené čl. 20 a čl. 34 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/22/ES ze dne 7. března 2002 o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací (směrnice o univerzální službě).

141 Správní poplatky ve sporech dle § 129 ZEK jsou obecně nižší než poplatky soudní. Dle § 110 písm. c) zák. č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, činí správní poplatek za podání návrhu na vydání rozhodnutí o plnění povinnosti k peněžitému plnění 4% z požadované částky, minimálně však 200 Kč a maximálně 500 000 Kč. Soudní poplatky jsou uvedeny v příloze zák. č. 549/1991 Sb.

142 V roce 2015 měsíčně každý referent rozhodl v průměru 61 věcí. Blíže *ČTÚ opět urychlil rozhodování sporů o nezaplacené faktury* [online]. Český telekomunikační úřad, 2015 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://www.ctu.cz/tiskova-zprava-ctu-opet-urychlil-rozhodovani-sporu-o-nezaplacene-faktury>.

143 Zdroj: *ČTÚ opět urychlil rozhodování sporů o nezaplacené faktury* [online]. Český telekomunikační úřad, 2015 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.ctu.cz/tiskova-zprava-ctu-opet-urychlil-rozhodovani-sporu-o-nezaplacene-faktur>.

Aby nedošlo k přetížení soudní soustavy, bude nutné personální posílení justice o 252 osob, které bude provázeno zvýšením mzdových a provozních nákladů (viz tabulku č. 3).

Tabulka č. 3: Předpokládaný nápad věcí, nákladů a personálního posílení spojené s převedením účastnických sporů na soudy¹⁴⁴

	Personální posílení justice (soudci, referenti, vedoucí kanceláře, zapisovatelky)	Náklady spojené s personálním posílení justice	Předpokládaný nápad věcí na soudy
Celkem	252	293 805 072 Kč	117 447

Domnívám se, že převedení rozhodování účastnických sporů na soudy je opatřením, které převážně sleduje odbřemenění ČTÚ a nepodporuje současný trend, který hledá cesty, jak naopak odbřemenit českou justici. Zatímco se na soudním sporném řízení podílí zpravidla 8 osob a průměrný počet úkonů v řízení je 60, správní řízení je personálně méně náročné a pro účastníky jednodušší.¹⁴⁵ O kvalitě rozhodování vypovídá i nízký počet rozkladů, který je účastníky podáván.¹⁴⁶ Jestliže ČTÚ není schopen spory rozhodovat ve stanovených lhůtách, považuji za vhodnější řešení upravit lhůty k rozhodování a personálně posílit tento orgán, neboť tyto změny dle mého názoru nevyvolají takové náklady jako převod „účetnické agendy“ na soudy.

4.2.2 Katastrální úřady

Skutečnost, že práva k nemovitým věcem evidují a rozhodují o nich v České republice katastrální úřady dle zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (dále ZKN) a zák. č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech, je obecně známa široké veřejnosti. Ačkoli současnou úpravu nelze hodnotit jako tradiční, je logickým vyústěním historických okolností, které jí předcházely, a proto je ve stručnosti nastíním.

144 Zdroj dat: *Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích* [online]. [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK9ZRCZNV5>.

145 Tamtéž.

146 Například v roce 2014 ČTÚ rozhodl 180 489 sporů a bylo podáno 3 441 rozkladů.

Historický exkurz

Vycházíme-li ze základního členění věcí na movité a nemovité, je evidentní, že demonstruje nejenom jejich odlišný charakter, ale rovněž hraje významnou roli při převodu vlastnického práva k nim. Pro převod věcí nemovitých se postupně vyvíjely složitější postupy, které plně reflektovaly jejich značný hospodářský význam a též si vyžádaly zavedení evidencí věcných práv k nemovitým věcem. V tomto kontextu se hovoří o tzv. intabulačním principu, který předpokládá pro převod vlastnického práva k nemovité věci tzv. titul (platná a účinná smlouva), který však sám nestačí, neboť k němu musí přistoupit ještě modus, kterým je zápis do veřejných knih s konstitutivnímu účinky, tzn. až zápisem dochází k nabytí vlastnického práva.¹⁴⁷ Veřejnými knihami¹⁴⁸ se rozuměly „úřední záznamy, do nichž se zapisovaly nemovitosti a určitá práva na ně se vztahující, jednak některé skutečnosti týkající se těchto nemovitostí a práv, aby tak sloužily k bezpečnému právnímu obchodu s nimi“.¹⁴⁹ Tyto knihy vedly a o zápisech do nich rozhodovaly knihovní soudy, kterým byla tato funkce svěřena až do roku 1950.^{150,151}

V období od roku 1951 do 1993 došlo několikrát k dramatickým změnám v legislativě, které narušily nejenom osvědčený systém evidence nemovitých věcí, ale i základní principy, ze kterých vycházela původní úprava. Jelikož byl intabulační princip nahrazen konsenzuálním,¹⁵² zápisy do veřejných knih pozbyly

---

147 JANKŮ, Petra a Daniela ŠUSTROVÁ. *Nový katastrální zákon: poznámkové vydání s vybranou judikaturou*. Praha: Linde, 2014, s. 15-19.

148 Veřejnými knihami v tomto smyslu byly jednak pozemkové knihy v širším smyslu (pozemkové knihy v běžném smyslu a desky zemské), jednak knihy železniční a horní.

149 HARTMANN, Antonín a Josef Václav BOHUSLAV. *Sbírka příkladů knihovních žádostí a usnesení s povšechnými předpisy knihovního práva o veřejných knihách a jejich vedení*. 9. vyd. Praha: Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1941, s. 33.

150 Podrobnou úpravu obsahoval zákon č. 95/1871 ř.z., o zavedení zákona o pozemkových knihách.

151 Vedle veřejných knih evidenci nemovitostí obsahoval i pozemkový katastr, zřízený zákonem č. 177/1927 Sb. z. a n. o pozemkovém katastru, který představoval geometrické zobrazení a soupis veškerých pozemků v Československé republice. Zatímco pozemkové knihy byly vedeny soudy a sledovaly majetkoprávní účel (neboť se do nich zapisovaly vlastnické a jiné věcné právní vztahy k nemovitostem), vedení pozemkového katastru bylo svěřeno katastrálním měřičským úřadům za účelem fiskálním (zajištění podkladů pro vyměření daní a poplatků). V praxi se oba evidenční nástroje doplňovaly, jelikož pozemkový katastr napomáhal doplňovat veřejné knihy a mapy v nich obsažené.

152 V důsledku zák. č. 141/1950 Sb., občanského zákoníku, se pro vznik vlastnického práva nevyžadoval zápis do pozemkové knihy, ale k převodu došlo již samotnou smlouvou (konsenzuální princip), která nemusela být nikde zapsána. Tuto změnu normotvůrce odůvodnil tím, že dřívější principy převodu vlastnického práva k nemovitým věcem příliš oddělovaly formální stránku od ekonomického obsahu společenských vztahů. Zápis pozbyl konstitutivního významu a v případě, že k němu došlo, plnil jen funkci evidenční. Blíže JANKŮ, Petra a Daniela ŠUSTROVÁ. *Nový katastrální zákon :poznámkové vydání s vybranou judikaturou*. Praha: Linde,

na svém významu a v roce 1964 byly definitivně zastaveny. Tímto obdobím tak započal nesoulad mezi stavem právním a obsaženým ve veřejných knihách a v průběhu 40 let se vystřídal několik způsobů evidencí a orgánů, kterým byla tato činnost svěřena.¹⁵³

V roce 1993 nabyla účinnosti nová úprava, která napomohla obnovit intabulační princip spočívající ve dvoufázovosti nabytí vlastnického práva. Knihovní agenda již nebyla navrácena soudům, ale svěřena katastrálním úřadům, které (kromě jiných činností spojených s výkonem státní správy katastru nemovitostí) začaly evidovat a rozhodovat o právních vztazích k nemovitostem. Tato skutečnost byla podmíněna okolnostmi 90.let, kdy docházelo k rozsáhlým změnám právních vztahů k nemovitostem (v důsledku privatizace, restitucí a zrušení bývalých práv socialistického užívání půdy) a převzetí operátu bývalé evidence nemovitostí katastrálními úřady, bez kterého by nebylo provádění zápisů o právních vztazích k nemovitým věcem reálné.¹⁵⁴ Po více než 20 letech existence tohoto modelu, lze konstatovat, že: „*Zřízení katastru jako jednotného nástroje pro evidování nemovitostí i právních vztahů k nim spravovaného jedním orgánem se osvědčilo. V našich podmínkách s ohledem na historický vývoj a z něj vyplývající značnou nepřehlednost právních vztahů k nemovitostem (pozemky sloučené do větších půdních celků, nedokončená scelení, neupřesněné přiděly) by rozdělení vedení této evidence mezi správní a soudní orgány vyvolalo zřejmě chaos a vedlo by k neustálému nesouladu mezi dvěma různými evidencemi, vedenými dvěma různými orgány.*“¹⁵⁵

Aktuální úprava a úvaha nad povahou vkladové agendy

Současná úprava svěřuje katastrálním úřadům rozhodování o povolení nebo zamítnutí vkladu,¹⁵⁶ kterým se zapisuje vznik, změna, zánik, promlčení nebo

---

2014, s. 24.

153 V roce 1951 byl přijat zákon č. 65/1951 Sb., o převodech a o pronájmech zemědělské a lesní půdy, který vyžadoval pro uvedené úkony přivolení okresního národního výboru. Následně byla zák. č. 22/1964 Sb., obnovena evidence nemovitostí, kterou vedla střediska geodézie, avšak obsažené zápisy právních vztahů k nemovitostem sloužily pro účely plánování a řízení hospodářství. Měly tudíž jen evidenční charakter a nesouvisely se vznikem právních vztahů k nemovitostem. Další změnu přinesl občanský zákoník č. 40/1964., který zavedl princip registrace smluv, podle kterého bylo nezbytné smlouvu o převodu nemovitostí zaregistrovat u státního notářství, neboť až registrací došlo k nabytí vlastnického práva. V roce 1992 zanikla státní notářství a registrační princip byl nahrazen principem intabulačním. Blíže viz BAUDYŠ, Petr. *Katastrální zákon*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. X – XI.

154 Tamtéž. s. XI – XII.

155 *Důvodová zpráva k zák. č. 256/2013 Sb.* [online]. [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=778&CT1=0>.

156 Zápisy související s právy se do katastru provádějí ve 3 formách: vkladem, záznamem

uznání existence nebo neexistence věcných práv, práv ujednaných jako věcná, nájmu nebo pachtu k nemovitosti dle § 11–18 ZKN. Vklad lze provést jen základě pravomocného rozhodnutí o jeho povolení, které vydává katastrální úřad ve vkladovém řízení.¹⁵⁷

Na otázku, zda agenda rozhodování ve vkladových věcech spadá do oblasti veřejného nebo soukromého práva, se vymezily dva názory. Menšinový názor prezentoval V. Trajer, který zdůrazňoval, že katastrální úřad ve vkladovém řízení nerozhoduje o vlastnickém právu (o soukromé záležitosti), nýbrž o tom, zda předkládaná listina splňuje zákonem stanovené požadavky. Dle jeho názoru vznik vlastnického práva není vázán na kladné rozhodnutí o vkladu, ale vzniká až vkladem samotným. Uznával, že vklad funguje tzv. modus, neboť s ním právo spojuje vznik, změnu nebo zánik práv, ovšem za předpokladu platného titulu.¹⁵⁸

Praxe však tento přístup neakceptovala, neboť převážil názor, že ve věci vkladu katastrální úřady rozhodují o „*dovršující právní skutečnosti nezbytné pro vznik, změnu nebo zánik práva k nemovité věci, která nepochybně patří svou povahou do soukromoprávní sféry*“.¹⁵⁹ Toto stanovisko potvrdil i zvláštní senát, který zdůraznil, že závěr, zda se jedná o věc soukromoprávní nebo veřejnoprávní, nelze učinit jen na základě faktu, že se činnost katastrálního úřadu dotýká vlastnického nebo jiného věcného práva k nemovitosti. V důsledku takového zjednodušeného pohledu by bylo možné paušálně velkou část agendy katastrálních úřadů označit za soukromoprávní, neboť „*nejvýznamnější funkcí katastru nemovitostí je evidence věcných práv k nemovitostem jakožto práv nepochybně soukromých*“.¹⁶⁰ Rozhodujícím kritériem je „*právní titul, který vede k vyznačení práva do katastru nemovitostí a s tím související povaha úkonu, jímž*

---

a poznámkou. Záznam slouží pro zápis práv odvozených od vlastnických práv. Poznámka slouží pro zápis důležitých informací ohledně evidovaných nemovitostí, zapsaných vlastníků a jiných oprávněných. Vkladem se zapisují vznik, změna, zánik, promlčení nebo uznání práv taxativně vypočtených v § 11 bez ohledu na to, zda má jejich zápis konstitutivní nebo deklaratorní charakter. Právní účinky zápisu právních vztahů do veřejného seznamu, kterým je i katastr nemovitostí, jsou stanoveny v občanském zákoníku, ale i v jiných zákonech. Tam, kde má vklad do katastru konstitutivní účinek, je právě jedním z právních účinků onen vznik práva. Blíže BAUDYŠ, Petr. *Katastrální zákon*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 40.

157 V roce 2015 vedly katastrální úřady 1 035 397 vkladových řízení. *Statistické údaje o vybraných transakcích s nemovitostmi evidovanými v KN* [online]. [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: [http://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/Statisticke-udaje-o-transakcich/Statisticke-udaje-o-vybranych-transakcich-s-ne-\(1\).aspx](http://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/Statisticke-udaje-o-transakcich/Statisticke-udaje-o-vybranych-transakcich-s-ne-(1).aspx).

158 TRAJER, Václav. Rozhodování soudů ve věcech vkladu práva do katastru nemovitostí. *Právní rádce*. 2004, **12**(3), s. 21.

159 MIKEŠ, Jiří a Jiří ŠVESTKA. Úvaha nad převodem vlastnického práva k nemovitostem. *Právní rozhledy*. 2005, **13**(11), s. 389-396.

160 Usnesení zvláštního senátu ze dne 31. ledna 2007, sp. zn. Konf 30/2006.

*katastrální úřad vnáší údaje o věcných právech do katastrálního operátu“.*¹⁶¹

Před samotným vkladem na návrh účastníků katastrální úřad realizuje svou rozhodovací pravomoc a autoritativně určuje, kdo z účastníků nabytí věcné právo. Osobně považuji tento přístup za správný, neboť na činnost katastrálních úřadů nelze nepochybně nahlížet izolovaným způsobem. Nerozhodne-li katastrální úřad o povolení vkladu, je vyloučeno i jeho provedení, a tak není splněna jedna ze dvou základních podmínek pro realizaci věcně právní dispozice s nemovitou věcí evidovanou v katastru nemovitostí. Rozhodování katastrálního úřadu nepochybně spadá do oblasti soukromého práva, neboť na něm závisí, zda bude dosaženo cíle, ke kterému občankoprávní vztah směřoval (typicky převod vlastnického práva k nemovité věci).¹⁶²

4.2.3 Pozemkový úřad

Pozemkovému úřadu¹⁶³ je svěřeno rozhodování o celé řadě otázek souvisejících s vlastnickým právem a jeho působnost je upravena v několika samostatných předpisech, které vytváří zákonný rámec pro vypořádání restitučních nároků a realizaci pozemkových úprav.¹⁶⁴

Restituční nároky

Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále zákon o půdě) reagoval na některé majetkové křivdy, které byly způsobeny vlastníky zemědělského a lesního majetku zákonem vypočtenými způsoby¹⁶⁵ od roku 1948 až 1989 tak, aby byly obnoveny původní vlastnické vztahy k půdě. Za tímto účelem je pozemkový úřad oprávněn vypořádávat restituční nároky. Pokud oprávněné osoby chtějí uplatnit svůj nárok, musí se obrátit na pozemkový úřad a zároveň vyzvat povinnou osobu k vydání předmětné nemovitosti. Zákon upřednostňuje uzavření dohody mezi oprávněným

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² Blíže JANKŮ, Petra a Daniela ŠUSTROVÁ. *Nový katastrální zákon : poznámkové vydání s vybranou judikaturou*. Praha: Linde, 2014, s. 226-227.

¹⁶³ Aktuálně je Státní pozemkový úřad regulován zák. č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a svou činností navázal na Pozemkový fond ČR, který byl zrušen. Státní pozemkový úřad je dle § 2 zák. č. 503/2012 Sb. tvořen ústředním Státním pozemkovým úřadem a krajskými pozemkovými úřady, které působí v rámci vyšších územně samosprávných celků.

¹⁶⁴ Zák. č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, zák. č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, zák. č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, zák. č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi.

¹⁶⁵ Zákon opravňuje osoby žádat vydání nemovitosti, které přešly na stát nebo jinou právnickou osobu zejména v důsledku odnětí bez náhrady dle zákona č. 142/1947 Sb., o revizi právní pozemkové reformy, smlouvy o darování nemovitosti, kupní smlouvy uzavřené dárce v tísní, vyvlastnění bez vyplacení náhrady a dalších způsobů uvedených v § 6 zákona o půdě.

a povinným, která podléhá schválení pozemkového úřadu formou správního rozhodnutí. Nedojde-li k uzavření dohody, o vlastnictví oprávněné osoby rozhodne přímo pozemkový úřad podle § 9 odst. 4 zákona o půdě. I v těchto případech tedy pozemkový úřad jako správní orgán rozhoduje o věci soukromoprávní povahy, jelikož „jde o restituční nárok, který je třeba považovat za věc spadající do práva soukromého a je zde rozhodováno o vlastnickém právu k nemovitosti“.¹⁶⁶ Obdobný postup je aplikován i v případě tzv. církevních restitucí, které reguluje zák. č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi.¹⁶⁷

Pozemkové úpravy

Od výše uvedeného případu je však nutné odlišovat situaci, kdy pozemkový úřad rozhoduje o pozemkových úpravách¹⁶⁸ regulovaných zák. č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách (dále ZOPÚ), které spočívají v prostorovém a funkčním uspořádání pozemků realizovaném ve veřejném zájmu. Úpravy se realizují scelováním nebo dělením, aby byla „zabezpečena přístupnost a využití pozemků a současně dochází k vyrovnání jejich hranic tak, aby se vytvořily podmínky pro racionální hospodaření vlastníků půdy. V těchto souvislostech se k nim uspořádávají vlastnická práva a s nimi související věcná břemena“.¹⁶⁹ Judikatura zdůrazňuje, že v tomto případě správní orgán autoritativním způsobem zasahuje do vlastnických práv, ale nejedná se o spor a předmětem je „rozhodnutí o přechodu vlastnických práv, tedy rozhodnutí o založení, byť i zčásti nových, od dosavadního stavu odlišných práv. Právě tento právní titul, nikoliv vlastnické právo samotné a jeho povaha, je určující pro stanovení“,¹⁷⁰ že se jedná o oblast práva veřejného.

Standardnímu rozhodování o pozemkových úpravách, jak je vymezuje

---

¹⁶⁶ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. února 2003, sp. zn. 6 A 23/2002.

¹⁶⁷ Podrobně viz KŘÍŽ, Jakub a Václav VALEŠ. *Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi*. 1. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 405.

¹⁶⁸ K povaze pozemkových úprav se vyjádřil i Ústavní soud v nálezu ze dne 27. května 1998 sp. zn. Pl. ÚS 34/97: „Pozemkové úpravy většinou nepředstavují vyvlastnění v pravém slova smyslu, protože v podstatě jsou hromadnou dobrovolnou směnou vlastnických práv dotčených vlastníků. Nicméně pro tu skupinu vlastníků, která s prováděnými úpravami nesouhlasí, jsou ústavní pravidla platná pro vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva krajním kritériem ochrany jejich vlastnictví. Ústavní soud konstatuje, že pozemkové úpravy se provádějí ve veřejném zájmu, na základě zákona a je na příslušných orgánech, aby - v souladu s čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod - striktně zajistily právo na adekvátní náhradu.“

¹⁶⁹ § 2 zák. č. 139/2002 Sb.

¹⁷⁰ Blíže usnesení zvláštního senátu ze dne 28. prosince 2004, sp. zn. Konf 120/2003, též ze dne 4. února 2005, sp. zn. Konf 108/2004, a ze dne 18. ledna 2005, sp. zn. Konf 15/2004.

§ 8 ZOPÚ, se však vymyká § 8a uvedeného zákona, podle jehož díkce pozemkový úřad rozhoduje ve věcech odstranění rozporů plynoucích z duplicitního zápisu vlastnictví k pozemkům, pokud se dotčené osoby nedohodnou. „*Teprve absence dohody duplicitně zapsaných vlastníků zakládá možnost ingerence správního orgánu do tohoto vlastnického sporu. To samo o sobě nemění jeho charakter na veřejnoprávní (pouze pro jeho souvislost s probíhajícími pozemkovými úpravami v daném území), neboť podstatou a důvodem rozhodnutí správního orgánu je právě spor o vlastnictví, nikoli probíhající pozemkové úpravy.*“¹⁷¹

Lze tedy shrnout, že pokud pozemkový úřad rozhoduje o restitučních nárocích, rozhoduje o věci spadající do soukromého práva. Rozhoduje-li však pozemkový úřad o pozemkových úpravách dle ZOPÚ a s tím souvisejícím dílčím přechodu vlastnického práva mezi vlastníky (kvůli změnám hranic a faktickými směnami pozemků) tak, aby bylo v určitém území ve veřejném zájmu dosaženo racionálnějšího uspořádání pozemků, jedná se o oblast veřejnoprávní, neboť původní vlastnická práva nejsou žádným způsobem zpochybňována a nevzniká o nich spor.¹⁷² Výjimku ze standardního rozhodování o pozemkových úpravách představuje § 8a ZOPÚ, neboť se jedná o rozhodování věci soukromoprávní povahy.

4.2.4 Vyvlastňovací úřad

Ačkoli vlastnické právo patří mezi základní lidská práva, nepatří mezi práva neomezitelná a za tímto účelem Listina vymezuje rigorózní podmínky, na kterých je při jeho omezení nezbytné trvat. Nejzávažnějším zásahem do vlastnického práva je bezpochyby vyvlastnění,¹⁷³ které je spjato s vydáním správního aktu vyvlastňovacím úřadem ve vyvlastňovacím řízení, jehož legislativní úprava¹⁷⁴ doznala v posledních letech značných změn a současně refletovala judikaturu, která se od roku 2003 vyjadřovala k nejasné povaze tohoto rozhodnutí obsahující dva esenciální výroky, a sice výrok o vyvlastnění a o náhradě za vyvlastnění. Aktuálně vyvlastňovací řízení upravuje zákon

¹⁷¹ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. února 2007, sp. zn. 7 Co 2779/2006.

¹⁷² Tamtéž.

¹⁷³ Pro vyvlastnění musí existovat veřejný zájem, lze jej realizovat jen z důvodů specifikovaných v zákoně a pouze na základě zákona vždy na náhradu, pokud sledovaného účelu nelze dosáhnout jinak.

¹⁷⁴ Vyvlastnění bylo dříve upraveno v zák. č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stanovením řádu. Tato úprava však byla shledána jako nevyhovující, a proto byl přijat nový zákon č. 184/2006 Sb., odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), který je stanovuje obecný rámec pro vyvlastnění.

č. 184/2006 Sb. (vyvlastňovací zákon) a je svěřeno vyvlastňovacím úřadům, kterými se rozumí obecní úřad s rozšířenou působností, Magistrát hlavního města Prahy a magistrát územně členěného statutárního města.

Pro pochopení celé problematiky je nutné tedy rozlišovat mezi rozhodnutím o poskytnutí náhrady za vyvlastnění a samotným expropriačním aktem. Rozhoduje-li vyvlastňovací úřad v prvním případě, panuje obecná shoda, že otázka náhrady za vyvlastnění je věcí soukromoprávní, neboť v tomto vztahu figuruje vyvlastňovaný a vyvlastnitel, kteří vystupují v rovném postavení, a jeho účelem je „znovuobnovení narušené rovnováhy zúčastněných zájmů, tj. v tomto případě opětovné nastolení majetkové rovnováhy mezi soukromými subjekty“.¹⁷⁵

V období od roku 2003 do 2004 převažoval názor, že rozhoduje-li vyvlastňovací úřad o vyvlastnění, rozhoduje v soukromoprávní oblasti s ohledem na povahu vlastnického práva. S tímto závěrem se však neztotožnil rozšířený senát Nejvyššího správního soudu, který ve svém rozhodnutí vysvětlil, že soudy dostatečně neidentifikovaly předmět řízení a směřovaly vlastnické právo a zásah do vlastnického práva.¹⁷⁶ „Do subjektivního vlastnického práva, tj. vůči všem působícího oprávnění vlastníka věc držet, užívat a požívat a disponovat s ní, lze zasáhnout nejrůznějšími způsoby, a přesto pouhá skutečnost, že došlo k zásahu do soukromého práva sama o sobě evidentně neznamená, že i takový zásah má soukromoprávní charakter.“¹⁷⁷ Předmětem řízení je tak samotný veřejnoprávní zásah do vlastnického práva, nikoli právo samotné.¹⁷⁸

Další argumenty hovořící ve prospěch závěru o veřejnoprávním charakteru vyvlastnění vycházely z teorie metody právní regulace.¹⁷⁹ Nejvyšší správní soud konstatoval, že je ohledně vyvlastnění aplikována veřejnoprávní metoda právní regulace: „Subjekty právního vztahu v tomto případě nejsou expropriát (vyvlastňovaný) a expropriant, ale toliko expropriát na straně jedné a stát

---

175 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. prosince 2004, sp. zn. 4 As 47/2003.

176 VOLKOVÁ, Jana. Příslušnost soudů ve věcech vyvlastnění ve vleku neustálých legislativních změn. *Právní rozhledy*. 2013, **21**(19), s. 660.

177 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. prosince 2004, sp. zn. 4 As 47/2003.

178 Blíže WINTEROVÁ, Alena. Soudní ochrana při vyvlastnění. *Právní fórum*. 2009, **6**(5), s. 195.

179 Metoda právní regulace je specifickým způsobem právního regulování, který vyjadřuje, jakou měrou se subjekty právního vztahu podílí na jeho obsahu. Pro soukromoprávní metodu regulace se typická rovnost, která zaručuje, že subjekty vztahu se na jeho vzniku a rozvoji podílí stejnou měrou. Veřejnoprávní metoda regulace ale vychází ze zcela odlišných principů, neboť míra účasti subjektů na právním vztahu se výrazně odlišuje. Jeden subjekt může ukládat jednostranně povinnosti druhému i proti jeho vůli a bez jeho souhlasu.

*reprezentovaný stavebním úřadem¹⁸⁰ na straně druhé“.*¹⁸¹ Vyvlastňovaný a stavební úřad nevstupují do takového vztahu dobrovolně a v rovném postavení, jelikož stavební úřad jako nositel veřejné moci sám zakládá právní vztah správním aktem, v němž rozhodne o vyvlastnění i přes nesouhlas vyvlastňovaného.

V roce 2007 nabyl účinnosti zákon o vyvlastnění, jehož § 28 navzdory předchozí judikatuře překvapivě svěřil přezkum rozhodnutí jak o náhradě, tak o vyvlastnění civilním soudům, které tak v druhém případě projednávaly otázky veřejného práva vzhledem k povaze expropriačního aktu (jednalo se o rozšíření civilní pravomoci). Model sjednoceného soudního přezkumu však přetrval jen do roku 2013, kdy došlo k nečekanému legislativnímu obratu. Zákon o vyvlastnění byl novelizován a navrátil se k duálnému modelu soudního přezkumu, který fungoval před rokem 2007. Od roku 2013 je rozhodnutí vyvlastňovací úřadu o náhradě i nadále přezkoumatelné v občanském soudním řízení, zatímco přezkum rozhodnutí o vyvlastnění je svěřen soudnictví správnímu. Byť mohou někteří pochybovat o praktičnosti tohoto modelu, osobně toto řešení považují za správné, neboť korespondující s přesvědčivou argumentací obsaženou v soudních rozhodnutích a vychází z důsledného rozlišování mezi právem soukromým a veřejným.

4.2.5 Energetický regulační úřad

Energetický regulační úřad byl zřízen zákonem č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích (energetický zákon) a působí jako správní úřad pro výkon regulace v energetice.¹⁸² Již z názvu samotného vyplývá, že energetický zákon neobsahuje výlučně normy veřejnoprávní (výkon státní správy), ale i soukromoprávní, neboť předmětem této úpravy jsou rovněž podmínky podnikání a práva a povinnosti osob s tím spojených. *„Rozhodujícím kritériem pro rozlišení, o jaký vztah se jedná, je metoda úpravy, tedy zda jde o úpravu vztahů postavených na rovnosti, tj. vztahy mezi držiteli licencí a jejich zákazníky nebo o vztahy ryze vrchnostenského charakteru, kam patří např. rozhodování ve věcech udělení, změn či zrušení licence.“*¹⁸³ V prvním případě je Energetickému regulačnímu úřadu svěřeno

---

180 Dle původní úpravy (v zák. č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu) o vyvlastnění rozhodoval stavební úřad.

181 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. prosince 2004, sp. zn. 4 As 47/2003.

182 § 17 odst. 1 zák. č. 458/2000 Sb.

183 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. října 2004, sp. zn. 7 As 58/2003.

vydávat rozhodnutí ve sporech uvedených v § 17 odst. 7 písm. a) – e) energetického zákona mezi držiteli licencí a jejich zákazníky, jakož i spory mezi držiteli licencí navzájem, jímž jako správní orgán v mezích své zákonem svěřené pravomoci rozhoduje o soukromoprávních věcech.¹⁸⁴

Energetický regulační úřad nejčastěji rozhoduje spory:¹⁸⁵

- o uzavření smlouvy dle energetického zákona mezi držiteli licence nebo držitelem licence a zákazníkem nebo spory o omezení, přerušeni nebo obnovu dodávek energií z důvodu neoprávněného odběru či distribuce,¹⁸⁶
- o splnění povinnosti ze smluv dle energetického zákona mezi držiteli licencí, pokud s rozhodovací pravomocí souhlasí všichni účastníci řízení,¹⁸⁷
- spotřebitelské.¹⁸⁸

Velkou část rozhodovací činnosti představují tzv. spotřebitelské spory¹⁸⁹ mezi zákazníkem¹⁹⁰ a držitelem licence o splnění povinností ze smluv nebo určení, zda právní vztah, jehož předmět spočívá v dodávce nebo distribuci elektřiny nebo plynu vznikl, trvá nebo zanikl. Pravomoc Energetického regulačního úřadu je v těchto druzích sporů pouze fakultativní a řízení může být zahájeno výlučně na návrh zákazníka,¹⁹¹ kterému je tak ponechána volba mezi civilním soudem nebo řízením před úřadem. „*Domáhá-li se však svých práv ze smlouvy se zákazníkem držitel licence, je tu založena obecná pravomoc soudu ve věci rozhodnout.*“¹⁹²

Pro zajímavost stojí zmínit, že v období mezi roky 2014 a 2015 byl zřízen pro oblast ochrany spotřebitele interní ombudsman Energetického regulačního úřadu, kterému měla být původně svěřena pravomoc k mimosoudnímu řešení

---

184 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. února 2014, sp. zn. 2 As 70/2013.

185 *Přehled sporů a správních řízení, vedených Energetickým regulačním úřadem, ukončených v roce 2013.* [online]. Český telekomunikační úřad, 2015 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://www.eru.cz/cs/-/prehled-sporu-a-spravnich-rizeni-vedenych-energetickym-regulacnim-uradem-ukoncenych-v-roce-2013>.

186 § 17 odst. 7 písm. a) energetického zákona

187 § 17 odst. 7 písm. b) energetického zákona

188 § 17 odst. 7 písm. e) energetického zákona

189 Nutnost upravit rozhodovací pravomoc Energetického regulačního úřadu ve spotřebitelských sporech v oblasti energetiky plyne z čl. 3 odst. 7 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/72/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.

190 Zákazníkem se rozumí osoba odebírající elektřinu nebo plyn pro spotřebu v domácnosti nebo podnikající fyzická osoba. Podání návrhu u Energetického regulačního úřadu má stejné účinky jako podání žaloby v téže věci u soudu.

191 Totožný postup je aplikován v případě řízení před finančním arbitrem.

192 Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 14. července, sp. zn. Konf 26/2014.

sporů mezi spotřebiteli a obchodníky s energiemi, toto očekávání se však nenaplnilo, neboť nebyla přijata potřebná legislativa.

4.2.6 Finanční arbitr

Finanční arbitr je mimosoudní orgán,¹⁹³ který je povolán k rozhodování některých soukromoprávních sporů na finančním trhu mezi zákazníky a finančními institucemi pouze na základě návrhu zákazníka dle zák. č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi.¹⁹⁴ Projednávané spory se týkají platebních služeb, směnářské činnosti, životního pojištění či stavebního spoření.¹⁹⁵ Zřízení této instituce v roce 2003 bylo reakcí na požadavky vyplývající ze směrnic a doporučení Evropské unie, které upravují zásady a principy mimosoudních řešení spotřebitelských sporů.

Jeho postavení se stalo v rámci systému státních orgánů České republiky předmětem diskuze odborné veřejnosti a někdy bývá označován za správní orgán „*sui generis*“. Finanční arbitr nepochybně patří mezi orgány moci výkonné s postavením správního úřadu. Je oprávněn autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech subjektů, které se ně něj obrátí, a to ve formě nálezu, kterým finanční arbitr rozhoduje ve věci samé a je exekučním titulem.¹⁹⁶

Ačkoli jeho označení evokuje arbitráž (neboli rozhodčí řízení vedené před soukromými osobami dle ZRŘ), nejedná se o rozhodčí řízení v pravém slova smyslu. A. Winterová řízení před finančním arbitrem klasifikuje jako specifický druh fakultativního rozhodčího řízení, neboť je další alternativou řešení sporů a je ponecháno na úvaze zákazníka, zda se rozhodne pro tento způsob nebo pro „klasické řízení“ dle OSŘ či řízení před rozhodci dle ZRŘ. Ztotožňuji se s tímto názorem a domnívám se, že na základě řady odlišností, na které upozorňuje i sama autorka, je nutné na toto řízení nazírat jako na zvláštní druh „rozhodčího řízení“, jelikož se subsidiárně postupuje dle správního řádu a nikoli dle OSŘ jako v případě rozhodčího řízení dle ZRŘ.¹⁹⁷

---

193 Zřízení instituce finančního arbitra v roce 2003 bylo reakcí na požadavky vyplývající ze směrnic a doporučení Evropské unie upravující zásady a principy mimosoudních řešení spotřebitelských sporů.

194 Zákazník má možnost volby, zda se obrátí na civilní soud nebo finančního arbitra. Ani sjednání rozhodčí smlouvy nevylučuje pravomoc arbitra.

195 Okruh těchto sporů je specifikován v § 1 odst. 1 zák. č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi. V roce 2014 finanční arbitr rozhodl 513 sporů.

196 Blíže viz LISSE, Luděk. Finanční arbitr de lege ferenda. *Právní rádce*. 2008, 16(7), 254-258. ISSN 1210-481.

197 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, s. 603.

4.3 Ochrana soukromých práv, o kterých rozhodl správní orgán

4.3.1 Ústavněprávní východiska a požadavky vyplývající z Evropské úmluvy o lidských právech

Mezi atributy právního státu nepochybně patří požadavek, aby ve sporu o právo mezi navzájem rovnými osobami rozhodoval nezávislý a nestranný soud. Rozhodne-li se však zákonodárce svěřit rozhodování o věcech soukromého práva správním orgánům, je nezbytné zachovat určitou formu supremace soudu nad takovýmto rozhodováním. Tento požadavek se odráží ve znění čl. 36 odst. 2 LZPS, který garantuje právo na soudní ochranu tomu, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy (hovoříme o soudní kontrole veřejné správy). Toto právo je nutné interpretovat ve světle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod¹⁹⁸ a judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále ESLP), která zakládá právo každého, aby o „občanských právech a závazcích“ (nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu) rozhodl nezávislý a nestranný orgán zřízený zákonem spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě.

K dotčenému článku existuje rozsáhlá judikatura dokládající trend rozšiřovat věci spadající pod čl. 6 odst. 1 EÚLP. V důsledku extenzivní interpretace ESLP není pojem „občanského práva a závazků“ („civil rights and obligations“) totožný s pojetím věcí soukromoprávních dle § 7 odst. 1 OSŘ, neboť se jedná o pojem autonomní a je nezbytné jej vykládat s ohledem na jeho podstatný obsah a účinky a nikoli přejímat vnitrostátní klasifikaci práva členských států.¹⁹⁹ Tento přístup má za následek, že „občanská práva a závazky“ dle ESLP zahrnují i takové věci, na které je v našem právním prostředí nahlíženo jako na veřejnoprávní, neboť ESLP zohledňuje i konkrétní dopady do právní sféry. Pro ilustraci lze uvést, že dle ESLP se aplikace čl. 6 odst. 1 vztahuje i na vyvlastnění²⁰⁰ nebo stanovení mléčných kvót správním aktem,²⁰¹ neboť výrazně ovlivňují majetkovou sféru stěžovatele.²⁰²

Pro členské státy vyplývá povinnost zajistit, aby v případě rozhodování

198 „In the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law...“

199 Rozsudek König v. Německo ze dne 28. června 1978, stížnost č. 6232/73, § 89.

200 Rozsudek Guillemin v. Francie ze dne 21. února 1997, stížnost č. 19632/92, § 38-45.

201 Rozsudek Procola v. Lucembursko ze dne 28. září 1995, stížnost č. 14570/89, § 39.

202 Guide on Article 6 [online]. European Court of Human Rights, 2013 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_ENG.pdf.

o „občanských právech a závazcích“ (nebo o „trestním obvinění“) byl dodržen čl. 6 odst. 1 EÚLP. Požadavkům Úmluvy je tak možné vyhovět dvěma systémy.²⁰³ První varianta spočívá v tom, že již rozhodování správního orgánu splňuje požadavky dotčeného článku. Není-li tomu tak, o porušení Úmluvy se přesto nejedná, jsou-li rozhodnutí správních orgánů podrobena následné kontrole nezávislého a nestranného orgánu s „plnou jurisdikcí“ se všemi zárukami obsaženými v čl. 6 odst. 1 EÚLP.²⁰⁴ Klíčovým pojmem se v tomto ohledu stala „plná jurisdikce“,²⁰⁵ která určuje kvalitu procesu před orgánem, jehož kontrole je rozhodnutí podrobena. „Plná jurisdikce“ vyžaduje, aby soud²⁰⁶ mohl především:

- provádět dokazování,
- hodnotit stav skutkový i právní nezávisle na správním orgánu,
- vázat správní orgán svým právním názorem, ale i hodnocením skutkového stavu při zrušení rozhodnutí správního orgánu a vrácení věci k novému řízení,
- změnit rozhodnutí správního orgánu.²⁰⁷

4.3.2 Řízení podle páté části OSŘ

Ochrana soukromým subjektivním právům, o kterých bylo rozhodnuto jiným než soudním orgánem, je poskytována částí pátou OSŘ. Její současná podoba je výsledkem reformy správního soudnictví.²⁰⁸

203 Rozsudek *Albert a Le Compte v. Belgie* ze dne 10. února 1983, stížnost č. 7299/75;7496/76, § 29.

204 „*Even where an adjudicatory body determining disputes over "civil rights and obligations" does not comply with Article 6 para. 1 (art. 6-1) in some respect, no violation of the Convention can be found if the proceedings before that body are "subject to subsequent control by a judicial body that has full jurisdiction and does provide the guarantees of Article 6 para. 1" (art. 6-1).*“ Blíže rozsudek *Zumtobel v. Rakousko* ze dne 21. září 1993, stížnost č. 12235/86, §§ 29-32., *Bryan v. Spojené Království* ze dne 22. ledna 1995, stížnost č. 19178/91, § 40.

205 „*It is required that the "tribunal" in question have jurisdiction to examine all questions of fact and law relevant to the dispute before it.*“ Viz rozsudek *Terra Woningen B.V. v.* ze dne 17. prosince 1996, stížnost č. 20641/92, § 52.

206 Úmluva používá výraz „*independent and impartial tribunal*“, kterým nemusí být nutně soud.

207 Blíže MAZANEC, Michal. *Rozhodování soukromoprávních věcí správními orgány. Právní rozhledy*. 2003, **11**(2), s. 57.

208 Úprava správního soudnictví byla od roku 1992 do 2002 upravena v 5.části OSŘ označené jako „Správní soudnictví“ (§244-250t) a vykonávána krajskými a vrchními soudy (výjimečně okresními) zpravidla v jediném stupni. Tato koncepce byla zamýšlena jako dočasná a reagovala na požadavky čl. 36 odst. 2 LZPS, avšak vykazovala řadu nedostatků, které pramenily jednak ze základu samotné úpravy (jednalo se o kombinaci rezidua soudnictví pojišťovacího a rakouské úpravy zák. č. 36 ze dne 22. října 1875 ř.z., o zřízení správního soudu), ale i faktu, že negarantovala účastníkům řízení rozsah právní ochrany vyplývající z čl. 6 odst. 1 EÚLP. V tomto období byla správnímu soudnictví podrobena i rozhodnutí správních orgánů v soukromoprávních věcech. Činnost správního soudu byla omezena na pouhé přezkoumání zákonnosti, nikoli jeho věcné správnosti. Soud nemohl provádět dokazování a rozhodnout ve věci samé (uplatňoval se kasační princip). Navíc některá činnost veřejné správy nebyla soudní kontrole vůbec podrobena

Vliv reformy správního soudnictví na pátou část občanského soudního řádu

Reforma správního soudnictví vyšla z důsledného odlišování práva soukromého a veřejného práva, které v našem právním prostředí bylo v posledních 50. letech záměrně opomíjeno. Napomohla odstranit nedostatky původní a dočasné úpravy správního soudnictví z let 1992–2002, která soudnímu přezkumu rozhodnutí orgánu veřejné právy vyhradila pátou část občanského soudního řádu (§ 244–250t OSŘ) a svěřila je obecným soudům.

*„Explicitnímu uznáním rozdílu mezi veřejným a soukromým právem, který je pak především výrazem toho, že existují zásadní odlišnosti v principech a metodách právní regulace mezi veřejnoprávními a soukromoprávními vztahy.“*²⁰⁹ Uznání odlišností však vyvolalo otázku, jaký soud (civilní nebo správní) má rozhodovat ve věci soukromého práva, byla-li již pravomocně rozhodnuta správním orgánem. Zatímco reformovanému správnímu soudnictví, které bylo pojato jako obor soudnictví veřejnoprávního a vykonáváno nově správními soudy, byla svěřena ochrana veřejných subjektivních práv dle zák. č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního („první“ či „pravá“ větve správního soudnictví), rozhodnutí správních orgánů o soukromých subjektivních právech byla vyloučena z působnosti správních soudů a svěřena k projednání pořadem práva v občanském soudním řízení civilním soudům („druhá“ či „nepravá“ větve správního soudnictví).²¹⁰

Ačkoli tento model vyvolal řadu kritických připomínek,²¹¹ vyplynul z logické úvahy, že uplatňují-li se pro soukromoprávní spory (a jiné věci) specifické zásady civilního procesu (např. kontradiktornost řízení, zásada projednací), následné projednání před správním soudem, byť v plné jurisdikci, by znamenalo „zbavení výhod“ pořadu práva před civilním soudem. Účastníku by se před správním soudem dostalo onoho garantovaného minima plynoucího

---

(např. nečinnost, jiné zásahy). Na nevyhovující situaci opakovaně upozorňoval i Ústavní soud, který nakonec celou pátou část zrušil svým náležením ze dne 27. června 2001, sp. zn. Pl. ÚS 16/99. Následně v roce 2003 došlo k reformě správního soudnictví přijetím nové legislativy (zák. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, zák. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů), která zajistila dostatečnou ochranu práv v souladu s požadavky Úmluvy a Ústavy.

²⁰⁹ Viz MAZANEC, Michal. Rozhodování soukromoprávních věcí správními orgány. *Právní rozhledy*. 2003, **11**(2), s. 56.

²¹⁰ „Pořad práva“ je soudní řízení spravující se občanským soudním řádem a vycházející z principů řešení soukromoprávních sporů před soudy civilními. Blíže viz DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ et al. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1974.

²¹¹ Blíže SVOBODA, Karel. Problémy s uplatněním tzv. plné jurisdikce při soudním přezkumu správních rozhodnutí. *Jurisprudence*. 2011, **20**(4), 3-8.

z mezinárodních závazků v podobě plné jurisdikce, avšak nikoli plnohodnotného „klasického“ civilního procesu (ve kterém by byla věc soukromého práva projednána, nedošlo-li by ke zúžení civilní pravomoci ve prospěch správních orgánů).²¹² Zvolená koncepce tak vychází z tradičního principu, který byl zakotven již v tzv. prosincové ústavě, která zaručovala, že všude tam, kde správní orgán rozhodl namísto soudu soukromoprávní věc, bylo možné obrátit se na řádný soud, který o této věci rozhodl v pořadu práva.²¹³ Naproti tomu ochrana před rozhodnutími správních orgánů ve věcech práva veřejného byla svěřena soudu správnímu.²¹⁴ Tento princip byl následně převzat i po vzniku Československa a uplatňoval se do roku 1952, kdy prakticky došlo k likvidaci soudní kontroly veřejné správy.²¹⁵

Charakter řízení

Řízení podle 5.části OSŘ je unikátní tím, že se jedná o zvláštní druh řízení vymykající se „klasickému“ spornému a nespornému řízení, neboť v sobě zahrnuje v různé míře prvky z obou řízení. Ve prospěch sporného řízení hovoří skutečnost, že se řízení zahajuje výlučně na návrh, který je označován jako žaloba, a podává ho osoba označená jako žalobce a uplatňuje se zásada koncentrace.²¹⁶ Na druhou stranu zde však chybí žalovaný a v řízení se vyskytují též další prvky typické pro nesporné řízení jako přibrání účastníka do řízení *ex offio* nebo forma účastenství. Jelikož se jedná o úpravu speciální, subsidiárně se na toto řízení použijí ustanovení části první až čtvrté OSŘ (§ 245 OSŘ).²¹⁷

Pozitivní podmínky pro konání tohoto řízení vymezuje § 244 OSŘ, který

---

212 MAZANEC, Michal. Rozhodování soukromoprávních věcí správními orgány. *Právní rozhledy*. 2003, **11**(2), s. 57.

213 Dle čl. 15 odst. 1 základního zákona státního o moci soudcovské č. 144/1867 ř.z.: „*Kdykoli úřadu správnímu dle zákonů nynějších nebo těch, které příště budou vydány, přísluší rozhodovati v příčině odporujících sobě nároků osob soukromých, může ten, kdož by tímto rozhodnutím ve svých právech soukromých vzal škodu, proti straně druhé řádným pořadem práva moci hledati.*“

214 Dle čl. 15 odst. 2 základního zákona státního o moci soudcovské č. 144/1867 ř.z.: „*Měl-li by se mimo to někdo rozhodnutím nebo nějakým nařízením úřadu správního ve svých právech za zkrácena, má toho vůli, domáhati se práva svého před soudem správním ve veřejném a ústním řízení proti zástupci úřadu správního.*“

215 Blíže usnesení zvláštního senátu ze dne 6. ledna 2004, sp. zn. Konf 93/2003.

216 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 345.

217 Při aplikaci je vždy nutné pamatovat na to, že ustanovení části první až čtvrté nemohou být použita, pokud by to bylo vyloučeno smyslem a účelem řízení dle 5.části, nebo jejich použití by sama 5.část vylučovala nebo výslovně určitý institut upravila odlišně. Blíže DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ et al. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1994.

stanoví, že rozhodl-li správní orgán²¹⁸ podle zvláštního zákona o sporu nebo jiné věci vyplývající z poměrů soukromého práva (§ 7 odst. 1 OSŘ) a toto rozhodnutí nabylo právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh soudem v občanském soudním řízení. Projednání je ale vyloučeno ve třech případech:

- rozhodl-li v této věci rozhodce, stálý rozhodčí soud nebo rozhodčí komise spolku,
- v případě zrušení správního rozhodnutí či pozbytí jeho účinnosti,
- odkázal-li správní orgán účastníky právního poměru dle zvláštního předpisu s jejich nároky na řízení před soudem.

Žaloba bude rovněž nepřijatelná, nevyužil-li žalobce v řízení před správním orgánem řádné opravné prostředky nebo pokud jím uplatněné řádné opravné prostředky nebyly správním orgánem projednány pro opožděnost.

Žalobce musí žalobu podat obecně do 2 měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu, ale speciální zákony mohou stanovit lhůtu odlišnou.²¹⁹

Žalobu může podat pouze ten, kdo tvrdí, že byl dotčen na svých právech rozhodnutím správního orgánu. Aktivně legitimován však není jen ten, s kým správní orgán jednal jako s účastníkem, ale i ten, s kým měl jako s účastníkem jednat. Účastníci řízení jsou vymezeni přímo zákonem, který za ně označuje žalobce a ty, kteří byli účastníky původního řízení před správním orgánem. Toto pojetí účastníků koresponduje s třetí definicí účastenství obsaženou v § 6 odst. 2 ZŘS. Zjistí-li soud, že se řízení neúčastní ten, kdo má toto postavení dle § 250a odst. 1, přibere jej z moci úřední (tzv. opomenutí účastníci).²²⁰

Žaloba podle páté části musí kromě obecných náležitostí (§ 42 odst. 4 OSŘ) obsahovat i specifické náležitosti, kterými se odlišuje od „klasické“ žaloby.²²¹ Podstatnou roli hraje uvedení rozsahu projednání věci nebo sporu, neboť řízení v režimu páté části spočívá v novém projednání a rozhodnutí

218 § 244 používá legislativní zkratku správní orgán, kterým se rozumí orgán moci výkonné, orgán územního samosprávného celku, orgán zájmové nebo profesní samosprávy, popřípadě smírčí orgán zřízení podle zvláštního předpisu. Toto vymezení koresponduje s § odst. 1 písm. a) soudního řádu správního.

219 V minulosti existovaly spory o povaze této lhůty. V judikatuře lze najít případy podporující závěr, že jde o lhůtu hmotněprávní (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2005, sp. zn. 30 Cdo 2908/2004). Nakonec však převážil názor (stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 9. listopadu 2011, sp. zn. Cpjn 201/2011), že je lhůtou procesní a platí pro ní pravidla v § 57 OSŘ.

220 JIRSA, Jaromír, Tomáš MOTTL a Petr VOJTEK et al. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář: Kniha IV., § 201–250l o. s. ř.* Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 232.

221 Označení účastníků, právní věci, o které správní orgán rozhodl, rozhodnutí správního orgánu, skutečnosti svědčící o včasném podání žaloby, údaje o dotčení práv účastníka rozhodnutím, důkazů, rozsah projednání a způsob rozhodnutí (§ 246 odst. 2 OSŘ). Též je vyžadováno přiložení stejnopisu napadaného rozhodnutí.

soukromoprávní věci, která již byla pravomocně rozhodnuta správním orgánem (jedná se o obnovené nalézací řízení). Soudní kontrola veřejné správy v řízení dle páté části nespočívá v přezkumu správního rozhodnutí a jemu předcházejícímu řízení, ale směřuje k novému posouzení věci.²²²

V prvním stupni je rozhodování svěřeno okresním soudům. Výjimka je stanovena jen ve věcech vkladu práva k nemovitým věcem, ve kterých v prvním stupni rozhoduje krajský soud. Pro určení místní příslušnosti zákon vymezuje posloupnost tří hledisek.²²³

Průběh řízení výrazně ovlivňuje zásada koncentrační.²²⁴ Soud není vázán skutkovým stavem, který zjistil správní orgán, ale může vzít za svá skutková zjištění správního orgánu, opakovat důkazy před ním provedené nebo provést důkazy nové (soud věc znovuprojedná v plné jurisdikci). Soud věc projedná pouze v rozsahu vymezeném žalobou (projev zásady dispoziční – typické pro sporné řízení), nejedná-li se o výjimky formulované § 250f.

Jestliže soud po novém projednání věci dospěje k závěru, že správní orgán nerozhodl správně (z důvodů vad ve správním řízení, nesprávného zjištění skutkového stavu, či nesprávného právního posouzení), vydá rozsudek, kterým nahradí rozhodnutí správního orgánu. V opačném případě žalobu zamítne a rozhodnutí správního orgánu zůstává nedotčeno. Proti rozhodnutí, které bylo vydáno dle 5. části OSŘ, lze následně podat řádné i mimořádné opravné prostředky.²²⁵

---

222 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 346.

223 Prioritně je místně příslušným obecný soud účastníka, jemuž byl a nebo měla být uložena povinnost k plnění. Neuplatní-li se toto pravidlo, že je místně příslušným obecný soud účastníka, na jehož návrh se řízení před správním orgánem konalo. Nelze-li ani tímto způsobem určit příslušný soud, je určující sídlo správního orgánu, který ve věci rozhodl. Pokud se správní řízení týkalo práva k nemovité věci, místně příslušný je výlučně soud, v jehož obvodu se nemovitá věc nachází.

224 Účastníci musí uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání do skončení prvního jednání, které se v řízení před soudem konalo. Pokud se konalo přípravné jednání, tak je nutné tvrdit a označovat důkazy do konce přípravného jednání (nejde-li o výjimku § 250d).

225 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 349.

Specifika řízení ve vztahu ke speciálním zákonům

Předmětem řízení podle páté části OSŘ je obecně rozhodnutí správního orgánu zasahující do právní sféry žalobce. Katastrální zákon obsahuje speciální úpravu v tom směru, že je možné podat žalobu podle páté části OSŘ jen proti rozhodnutím o zamítnutí vkladu (§ 18 ZNK). Naopak proti rozhodnutí, kterým se vklad povoluje, nelze žalobu podle páté části podat a rovněž jsou vyloučeny všechny řádné a dozorčí prostředky upravené správním řádem. Účinkem rozhodnutí o povolení vkladu je jeho provedení katastrálním úřadem, proti kterému se lze bránit za podmínek stanovených v § 986 OZ, podle jehož dikce ten, kdo byl na svém právu dotčen zápisem v katastru, má možnost obrátit se na katastrální úřad a požádat o zápis poznámky spornosti u provedeného vkladu. Následně mu běží lhůta 2 měsíců na to, aby podal žalobu proti provedenému vkladu. Nejedná se o novou speciální žalobu, nýbrž o žalobu určovací.²²⁶

Jedním z úskalí řízení podle páté části je nepochybně lhůta k podání žaloby, která musí být dle OSŘ podána do 2 měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu, avšak speciální zákon může stanovit odlišnou a její zmeškání nelze prominout. Proti rozhodnutí vyvlastňovacího úřadu o náhradě za vyvlastnění je určena lhůta 30 dní dle § 28 odst. 2 zák. č. 184/2006 Sb. Odlišnou úpravu obsahuje i § 18 odst. 5 zák. 256/2013 Sb., který stanoví též kratší třicetidenní lhůtu k podání žaloby proti rozhodnutí katastrálního úřadu o zamítnutí vkladu.

Další odchylky od obecné úpravy se týkají věcné příslušnosti, která je ve prospěch krajských soudů stanovena ve věcech majetkového vypořádání s církvemi (§ 9 odst. 10 zák. č. 428/2012 Sb.) a ve věcech náhrady za vyvlastnění (§ 28 odst. 2 zák. č. 184/2006 Sb.).

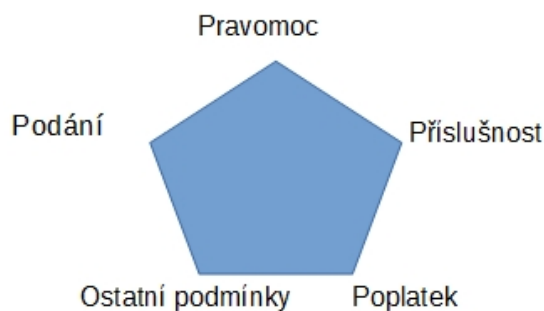
²²⁶ Pochybnosti a výhrady ke zvolenému způsobu řešení uvádí P. Baudyš, který je přesvědčen, že pro nápravu zpochybňovaného zápisu měla být upravena speciální žaloba, která by žalobci umožnila uplatňovat u soudu přímo návrh, aby uložil katastrálnímu úřadu napadený vklad vymazat. K tomu více BAUDYŠ, Petr. *Katastrální zákon*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 87–88.

5. Právomoc jako podmínka řízení

5.1 Podmínky řízení a jejich význam

Podmínkami řízení se rozumí procesní podmínky, které musí být splněny, aby mohlo být rozhodnuto ve věci samé (§ 103 OSŘ). Představují tedy procesní předpoklady pro vydání meritorního rozhodnutí, jejichž ucelený výčet občanský soudní řád neobsahuje, avšak jsou dovozovány z jeho jednotlivých ustanovení. Soud tyto podmínky zkoumá z moci úřední v rámci již zahájeného řízení a po celou jeho dobu až do konečného rozhodnutí ve věci. Uvedené pravidlo je generální, tzn. že se tato povinnost vztahuje na soudy všech stupňů.²²⁷

Podmínky řízení se tradičně člení na pozitivní, které musí být splněny, a negativní, které naopak nesmí být naplněny, rozhoduje-li soud o věci samé, a proto se označují jako překážky.²²⁸ Při zkoumání podmínek řízení soud postupuje dle pravidla tzv. 5P a zkoumá, zda-li byl zaplacen soudní poplatek, splnění podmínek pravomoci a příslušnosti, existenci návrhu (a jeho náležitosti) a splnění dalších podmínek řízení (viz obrázek č. 2).²²⁹

Obrázek č. 2: Pravidlo 5P²³⁰

Pokud soud zjistí, že některá z podmínek není splněna, jedná se o nedostatek podmínky řízení, který brání soudu rozhodnout ve věci samé. Další postup soud se odvíjí dle charakteru nedostatku. V případě odstranitelného nedostatku soud (§ 104 odst. 2) učiní kroky k jeho odstranění. Jedná-li se

²²⁷ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář. Kniha II., § 79–200aa o. s. ř.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014. s. 134.

²²⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní.* 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 185, 188.

²²⁹ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář. Kniha II., § 79–200aa o. s. ř.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014. s. 134.

²³⁰ Zdroj: JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář. Kniha II., § 79–200aa o. s. ř.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014. s. 134.

neodstranitelný nedostatek (§ 104 odst. 1), soud řízení zastaví.

Mezi pozitivní podmínky patří podmínky na straně soudu (pravomoc a příslušnost),²³¹ účastníků (způsobilost být účastníkem řízení, procesní způsobilost, plná moc pro zástupce a způsobilost být zástupcem) a návrhu. Někdy je uváděno i splnění poplatkové povinnosti. Negativními podmínkami řízení (tzv. překážkami) se rozumí překážka *litispence* (překážka zahájeného řízení) a překážka *rei iudicatae* (překážka věci pravomocně rozhodnuté).

Aby soud mohl rozhodnout ve věci samé, musí být dána především jeho pravomoc a příslušnost, které popisují samostatné kapitoly. Neméně důležitou roli hrají podmínky na straně účastníků řízení. Především u každého účastníka musí být dána způsobilost být účastníkem řízení v době zahájení řízení, jelikož je vyloučeno rozhodnout o někom, kdo neexistuje. V takovém případě se jedná o neodstranitelný nedostatek podmínky řízení a soud musí řízení zastavit. Dojde-li ke ztrátě procesní subjektivity po zahájení řízení, soud řízení přeruší dle § 107 OSŘ, než bude překážka odstraněna, neboť se jedná o odstranitelný nedostatek. Procesní způsobilost umožňuje účastníkům řízení samostatně právně jednat před soudem a je odvislá od svéprávnosti upravené v OZ. Její nedostatek je odstranitelnou procesní vadou a soud k jejímu odstranění volí postup dle okolností konkrétního případu.²³²

Nechá-li se účastník v řízení zastoupit na základě plné moci, je vyžadována jak plná moc, tak způsobilost být zmocněncem. Jelikož se jedná o odstranitelný nedostatek, soud činí opatření k jeho odstranění, kterým „*je zpravidla výzva tomu, kdo vystupuje jako zmocněnec, popřípadě účastníku, aby ve stanovené lhůtě předložil písemnou plnou moc, nebo aby k udělení plné moci došlo ústně do protokolu; to platí jak v případě, že plná moc nebyla v řízení doložena vůbec, tak v případě, že byla předložena s takovými nedostatky, pro*

---

231 Objevuje se též názor, dle kterého do podmínek řízení na straně soudu patří i požadavek rozhodování zákonným nepodjatým soudcem a správné obsazení soudu (blíže SVOBODA, Karel a Petr SMOLÍK et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 356). V odborné literatuře však panuje názor opačný, neboť se jedná o požadavky mimoprocesního charakteru, pro jejichž nápravu občanský soudní řád upravuje speciální postup. Pokud je u soudce nebo přísedícího důvod pochybovat o jeho nepodjatosti, je vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci a v řízení může učinit jen úkony, které nesnesenou odkladu (§ 14, 15). Rozhodl-li ve věci vyloučený soudce (přísedící) nebo soud nebyl správně obsazen, jedná se odvolací důvod dle § 205 odst. 2 písm. a), důvod pro podání žaloby pro zmatečnost dle § 229 odst. 1 písm. e) a f).

232 Soud jedná se zákonným zástupcem účastníka (§ 22), nebo opatrovníkem osoby omezené ve svéprávnosti (§ 62 OZ), nebo osobě ustanoví opatrovníka (§ 29 odst. 1). Blíže JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář. Kniha II., § 79–200aa o. s. ř.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014. s. 138.

kteří ji nelze považovat za platnou“.²³³ Není-li nedostatek odstraněn, soud jedná přímo s účastníkem.²³⁴

Někteří autoři²³⁵ za procesní podmínku též považují podmínky na straně návrhu ve smyslu existence žaloby v řízeních, která lze zahájit pouze na návrh. Naopak samotné vady žaloby (nesrozumitelnost, neurčitost, absence předepsaných náležitostí podání) nejsou nedostatkem podmínky řízení a nejsou-li i přes výzvu soudu opraveny a brání-li pokračování v řízení, soud podání odmítne.²³⁶

Různé názory jsou patrné rovněž ohledně zaplacení soudního poplatku dle zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Pro závěr, že se o procesní podmínku nejedná, hovoří jeho povaha, neboť jde o „*mimoprocení požadavek fiskální povahy*“.²³⁷ Procesní teorie ho však někdy mezi procesní podmínky zařazuje, jelikož nesplnění poplatkové povinnosti (ani na dodatečnou výzvu soudu) má za následek zastavení řízení.²³⁸

Mezi tzv. překážky řízení patří překážka věci zahájené (*lisipendence*) a překážka věci rozhodnuté (*rei iudicatae*). Představují negativní procesní podmínky, které vždy vedou k zastavení řízení a zamezují tak tomu, aby o téže věci probíhalo u soudu další řízení (§ 83 odst. 1), je-li už zahájeno, nebo bylo znovu rozhodováno o věci již pravomocně rozhodnuté (§ 159a odst. 4). R. Zahradníková výčet překážek řízení doplňuje s ohledem na judikaturu o zvláštní skupinu, do které patří zahájené insolvenční řízení a neexistence předběžného projednání nároku na náhradu škody dle zák. č. 82/1998 Sb.²³⁹

Je-li ve věci rozhodnuto, ačkoli nebyly podmínky řízení splněny, účastníci se proti němu mohou bránit cestou opravných prostředků.

---

233 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 2001, sp. zn. 21 Cdo 123/2001.

234 Jiná situace ovšem nastává v případě povinného zastoupení advokátem pro případ dovolání. Není-li dovolatel zastoupen advokátem a tento nedostatek se nepodaří po výzvě odstranit, soud musí řízení zastavit.

235 Srovn. WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 216., ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 189.

236 „*Nedostatek podmínky řízení a vada podání (žaloby) jsou navzájem nezaměnitelnými pojmy procesního práva, samostatně upravenými, které mají odlišné důsledky a s nimiž se pojí i rozdílná reakce soudu.*“ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 2001, sp. zn. 21 Cdo 123/2001.

237 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 217.

238 Blíže JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář. Kniha II., § 79–200aa o. s. ř.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 138.

239 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 190.

5.2 Pozitivní podmínky na straně soudu

5.2.1 Pravomoc

Primární procesní podmínkou je pravomoc soudu, která vymezuje jeho poměr nejenom k ostatním orgánům tuzemským, ale i zahraničním.²⁴⁰ Soud tak zkoumá, zda je dána civilní pravomoc (§ 7), nebo má o věci rozhodnout jiný orgán či rozhodce (§ 106), nebo zda je pravomoc českého soudu založena přímo použitelným nařízením Evropské unie,²⁴¹ zákonem o mezinárodním právu soukromém nebo mezinárodní smlouvou.²⁴² U pravomoci se neuplatňuje princip *perpetuatio fori* (§ 11) a soud je povinen ji zkoumat v průběhu celého řízení. Pokud není dána, jedná se neodstranitelný nedostatek podmínky řízení a soud již nezkoumá další podmínky řízení, neboť k tomu nemá pravomoc.²⁴³

Dospěje-li tak soud k závěru, že věc nespadá do pravomoci soudu, řízení zastaví a po právní moci usnesení věc postoupí příslušnému orgánu; právní účinky spojené s podáním žaloby (návrhu na zahájení řízení) zůstávají zachovány (§ 104 odst. 1).²⁴⁴ Neexistuje-li však takový orgán, je to pouze soud, který musí rozhodnout, neboť právě on je povolán k ochraně práv (tzv. zbytková pravomoc).²⁴⁵ Tyto požadavky vyplývají z práva na soudní ochranu a zamezení stavu *denegatio iustitiae*.²⁴⁶ Příslušným orgánem se rozumí orgán moci výkonné, územní nebo profesní samosprávy, který buď věc projedná, nebo naopak svou pravomoc popře, a dojde tak vzniku kompetenčního sporu mezi správním orgánem a civilním soudem (viz kapitolu 6.2.2).²⁴⁷ Pro případ nedostatku tuzemské pravomoci soudu ve vztahu k zahraniční, soud řízení pouze zastavuje, ale již věc nepostupuje.

Zmiňované ustanovení obsahuje postup i pro případ tzv. dělené pravomoci, kdy má řízení před soudem předcházet řízení jiné. Jelikož byla dělená pravomoc (§ 8) odstraněna z občanského soudního řádu zák. 293/2013 Sb., jedná se

---

240 Tamtéž, s. 185.

241 Například nařízení Rady (ES) č. 1215/2012 o příslušnosti, uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

242 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář. Kniha II., § 79–200aa o. s. ř.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 134.

243 Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. února 1996, sp. zn. 20 Co 74/96.

244 Soud též rozhodne o náhradě nákladů řízení před soudem, jelikož se jedná o rozhodnutí, jímž se řízení končí dle § 151 odst. 1.

245 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. února 2001, sp. zn. 20 Cdo 2498/99.

246 DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ et al. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za: Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 671.

247 JEMELKA, Luboš a Milan PODHRÁZKÝ. *Soudní řád správní. Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2013. s. 1063.

o obsolentní ustanovení.

Pravomoc soudu může být též omezena rozhodčí smlouvou²⁴⁸ ve prospěch rozhodců²⁴⁹ nebo rozhodčí komisí spolku, a tak namísto soudu o věci rozhoduje soukromý subjekt. Soud však tyto skutečnosti nezkontroluje z moci úřední, a proto se jimi bude zabývat pouze, pokud žalovaný včas namítne, že má být věc podle smlouvy projednána před rozhodci nebo před rozhodčí komisí spolku. Žalovaný tak musí učinit nejpozději při jeho prvním úkonu ve věci samé.²⁵⁰ O důvodnosti námítky soud může rozhodnout jen na základě příslušných skutkových zjištění, ke kterým soud dospěje dokazováním zásadně v rámci jednání, ke kterému jsou předvoláni účastníci, aby se mohli vyjádřit k provedeným důkazům.²⁵¹ Shledá-li soud včasné uplatněnou námitku důvodnou, řízení pouze zastaví pro nedostatek pravomoci soudu a věc rozhodci, rozhodčímu soudu ani rozhodčí komisi nepostupuje, neboť záleží čistě na procesní aktivitě samotných účastníků, zda návrh příslušnému orgánu podají.

Pro tento případ zákon upravuje ochrannou lhůtu, která garantuje účastníkům zachování právních účinků²⁵² spojených s původním návrhem podaným k soudu, jestliže je návrh podán rozhodci nebo rozhodčímu soudu či rozhodčí komisi spolku do 30 dní ode dne doručení rozhodnutí soudu o zastavení řízení.

Zákon vymezuje výjimky, kdy i přes vznesenou námitku soud sám věc projedná. Stane se tak, pokud námitka byla uplatněna opožděně, účastníci prohlásí, že netrvají na rozhodčí smlouvě nebo projednání věci před rozhodčí

---

248 Rozhodčí smlouva může mít dvě podoby. Zatímco smlouva o rozhodci se dotýká již vzniklého jednotlivého sporu, rozhodčí doložka se vztahuje na spory budoucí vyplývající z určitého právního vztahu nebo vymezeného okruhu právních vztahů (§ 2 odst. 3 zák. č. 263/1994 Sb.)

249 Postavení rozhodců reguluje zák. č. 263/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, podle kterého rozhodcem může jen být zletilý, bezúhonný a plně svéprávný občan České republiky, ledaže mu zvláštní předpis tuto činnost zakazuje. Rozhodovat mohou též stálé rozhodčí soudy, mezi které patří Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (zák. č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou České republiky), dále Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno (zák. č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách) a burzovní rozhodčí soud (zák. č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů).

250 Byl-li vydán platební rozkaz, který byl následně v důsledku podání odporu zrušen, námitka existence rozhodčí doložky bude včasná, pokud ji účastník uplatní při prvním procesním úkonu v následném řádném řízení. V tomto kontextu tedy není podání odporu prvním procesním úkonem ve věci samé. Blíže usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2009, sp. zn. 23 Cdo 1164/2009, též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2011, sp. zn. 32 Cdo 34/2010.

251 Jestliže soud chce svá skutková zjištění učinit z listin, musí jimi při jednání provést důkaz způsobem dle § 129 odst. 1, jinak by řízení zatížil vadou. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 32 Cdo 1881/2011.

252 Typicky se jedná o stavení běhu promlčecí lhůty.

komisí spolku, věc nemůže být dle českého práva podrobena rozhodčí smlouvě (objektivní arbitrabilita), rozhodčí smlouva je neplatná nebo neexistuje, věc přesahuje rámec pravomoci rozhodců přiznanou rozhodčí smlouvou (subjektivní arbitrabilita), nebo se rozhodčí soud odmítl věci zabývat.

I když účastníci uzavřeli rozhodčí smlouvu a dojde k řádnému uplatnění námítky, mají stále možnost upřednostnit řešení sporu před soudem na základě souhlasného prohlášení. Soud věc projedná také pro případ, kdy není splněn požadavek tzv. objektivní arbitrability neboli okruhu otázek, které mohou být projednány v rozhodčím řízení.²⁵³ Rozhodci mohou projednat a rozhodnout spory výlučně majetkového charakteru, k jejichž projednání by byl jinak pravomocný soud a o nichž lze uzavřít smír. Podmínky uzavření smíru upravuje § 99 OSŘ. Ze soudní praxe vyplývá, že smír nelze uzavřít tam, kde hmotné právo vylučuje možnost upravit právní vztahy mezi sebou dispozitivními úkony,²⁵⁴ dále ve věcech, ve kterých je možné řízení zahájit i bez návrhu nebo se rozhoduje o statusových otázkách.²⁵⁵ Požadavek arbitrability naopak nesplňují incidenční spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí. V rámci objektivní arbitrability pak konkrétní osoby specifikují v rozhodčí smlouvě spory, které chtějí rozhodčímu řízení podřídít (tzv. subjektivní arbitrabilita). Neplatnost rozhodčí smlouvy je pak především důsledkem nedodržení zákonných požadavků kladených na formu, neboť je vyžadováno její písemné uzavření. Ve vztahu ke spotřebitelům nesmí být rozhodčí smlouva součástí podmínek hlavní spotřebitelské smlouvy, ale musí být sjednána vždy samostatně.²⁵⁶

Dle § 15 zákona o rozhodčím řízení jsou rozhodci oprávněni zkoumat svou pravomoc a dospějí-li k závěru, že dána není, rozhodnou o tom usnesením, kterým je soud vázán.²⁵⁷ Rozhodci se tak odmítnou věci zabývat a soud je povinen věc projednat a rozhodnout, aby nedošlo k odepření spravedlnosti.

---

253 BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 55.

254 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2011, sp. zn. 25 Cdo 2039/2008.

255 Viz BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 128.

256 Neplatnost může být způsobena nejednoznačnými pravidly pro výběr rozhodce. Ústavní soud zdůrazňuje, že ačkoli je často zdůrazňována smluvní autonomie v oblasti rozhodčích doložek, není tato svoboda zcela neomezená a není možné právo na výběr rozhodce zneužívat ve prospěch jedné strany. Tento požadavek vystupuje do popředí zejména v oblasti spotřebitelských smluv. K tomu blíže. Nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10.

257 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2010, sp. zn. 29 Cdo 1899/2008.

5.2.2 Příslušnost

Soud musí též zkoumat, zda je dána jeho věcná, místní a funkční příslušnost. Pro určení věcné a místní příslušnosti se vždy vychází z okolností, které existovaly v době zahájení řízení (princip *perpetuatio fori*, § 11). Místní příslušnost je specifickou podmínkou řízení, neboť ji soud nezkoumá v průběhu celého řízení, ale jen do konkrétního okamžiku, který se liší podle toho, zda se ve věci konalo přípravné jednání.²⁵⁸ Označuje se proto jako podmínka relativní, neboť pokud soud nevysloví místní nepřislušnost v rámci zákonných časových mezníků, stane se soudem místně příslušným (jde o tzv. založení místní příslušnosti).²⁵⁹

Dojde-li soud k závěru, že není dána jeho místní příslušnost, řízení (stejně jako v případě nedostatku věcné příslušnosti) nezastavuje, ale usnesením rozhodne, že není místně příslušným dle § 105 odst. 2 a po právní moci tohoto usnesení věc:

- postoupí příslušnému soudu,²⁶⁰
- předloží Nejvyššímu soudu za podmínek v § 11 odst.3.

V prvním případě soud, jemuž byla věc postoupena, místní příslušnost posuzuje znovu²⁶¹ sám a nesouhlasí-li s postoupením, předloží věc k rozhodnutí svému nadřízenému soudu spolu s předkládací zprávou, ve které uvede důvody svého nesouhlasu.

Druhý případ reaguje na výjimečné situace, kdy nelze podmínky místní příslušnosti zjistit, a proto je věc předkládána Nejvyššímu soudu, který určí příslušný soud svým rozhodnutím.²⁶² Ve vztahu k pravomoci pak Nejvyšší soud uvádí: „*Je-li Nejvyšší soud žádán o určení místně příslušného soudu dle § 11 odst. 3 o. s. ř. na základě pravomocného rozhodnutí, jímž soud prvního stupně vyslovil svou místní nepřislušnost a rozhodl o postoupení věci Nejvyššímu soudu za*

---

258 Soud zkoumá místní příslušnost do skončení přípravného jednání dle § 114c. Nekoná-li se přípravné jednání, pak ji soud zkoumá do okamžiku, než začne jednat o věci samé, nebo rozhodl-li o věci samé bez jednání, jen před vydáním rozhodnutí dle § 105 odst. 1. Později soud místní příslušnost zkoumá jen k námitce účastníka, pokud tak učinil při prvním úkonu, který mu přísluší, a pokud nebyla provedena příprava jednání dle § 114c.

259 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář. Kniha II., § 79–200aa o. s. ř.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 138.

260 V tomto případě musí zároveň ve výroku uvést, kterému soudu věc postoupí.

261 To však neplatí pro případ, kdy byla jeho příslušnost již určena Nejvyšším soudem, odvolacím soudem, nebo na něj byla věc delegována (§ 12). Blíže. JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář. Kniha II., § 79–200aa o. s. ř.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 153.

262 Proti tomuto usnesení není přípustný opravný prostředek. Blíže viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp. zn. 4 Nd 93/2010.

*účelem určení místně příslušného soudu, Nejvyšší soud určí místně příslušný soud, aniž zkoumá (aniž je oprávněn zkoumat), zda je dána pravomoc českých soudů k projednání a rozhodnutí věci.*²⁶³

Dalším typem příslušnosti je příslušnost funkční, jejíž nedostatek nelze odstranit, a proto soud musí řízení zastavit.²⁶⁴

Věcnou příslušnost je soud povinen zkoumat kdykoli v průběhu řízení, ale vždy podle okolností, které byly v době jeho zahájení. Dospěje-li soud k závěru, že není věcně příslušný, jedná se o neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, který nelze zhojit jako v případě nedostatku příslušností místní, a proto musí postupovat v souladu s § 104a, 104b a 104c. Zatímco § 104a míří na postup v rámci soudnictví civilního, § 104b a 104c řeší vztah ke soudnictví správnímu.

Ustanovení § 104a rozlišuje postup dle toho, u kterého článku soudní soustavy bylo řízení zahájeno. Má-li okresní nebo krajský soud zato, že není věcně příslušným, předloží spis se zprávou svému nadřízenému vrchnímu soudu (jestliže věc dle jeho názoru spadá do pravomoci okresního, krajského nebo vrchního soudu), anebo Nejvyššímu soudu (je-li názoru, že je věcně příslušný tento soud).

Pochybuje-li vrchní soud o své věcné příslušnosti, sám rozhodne, který nižší soud je příslušný rozhodnout v prvním stupni, nebo věc předloží se zprávou Nejvyššímu soudu (je-li názoru, že je věcně příslušný tento soud).

Nejvyšší soud rozhodne o věcné příslušnosti nižších soudů, pokud mu byla věc předložena nebo u něj bylo řízení zahájeno a není-li sám věcně příslušný.

Rozhodnutí o věcné příslušnosti má formu usnesení, které dle § 169 odst. 2 nemusí být odůvodněno. Ústavní soud zastává opačný názor a zdůrazňuje, že možnost neodůvodňovat usnesení dle § 104a OSŘ je nutno jako výjimku interpretovat restriktivně a za konkrétních okolností případu bude zcela namístě.²⁶⁵ Proti usnesení není přípustný žádný opravný prostředek a jsou jím vázáni účastníci řízení a soudy všech stupňů. Pokud by i nadále účastník řízení

---

263 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2014, sp. zn. 31 Nd 316/2013.

264 Například pokud je podáno dovolání proti rozhodnutí dovolacího soudu, Nejvyšší soud musí řízení zastavit, neboť může rozhodovat jen o dovolání, které směřuje proti rozhodnutí soudu krajského nebo vrchního jako soudu odvolacího (§ 10a). Projednání této věci brání nedostatek funkční příslušnosti soudu. Blíže usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2014, sp. zn. 22 Cdo 932/2014.

265 Za legitimní požadavek Ústavní soud považuje, aby se soud v odůvodnění svého usnesení alespoň stručně vypořádal s argumentací účastníků, kterou uvedli ve svých vyjádřeních k věcné příslušnosti. Viz náleží Ústavního soudu ze dne 1. června, sp. zn. I. ÚS 904/08.

namítal věcnou nepříslušnost, soud k této námitce nepřihlédne.²⁶⁶

Ustanovení § 104b a § 104c upravuje odlišný postup pro případ, kdy soud v občanském soudním řízení dospěje k názoru, že věc náleží do věcné příslušnosti soudu (tato terminologie není přijímána bez výhrad, viz kapitolu 5.2.3), který rozhoduje dle soudního řádu správního (dále správní soud). Existují tři způsoby²⁶⁷ řešení uvedeného „konfliktu“:

- soud vysloví věcnou nepříslušnost a rozhodne o postoupení správnímu soudu,
- soud řízení zastaví,
- soud podá návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu.

Obecným pravidlem je zastavení řízení, nejedná-li se o výjimky konkretizované v § 104b a § 104c. Aby soud zvolil správný postup, musí nejprve určit, o jakou věc správního soudnictví se konkrétně jedná, neboť ustanovení § 104b odst. 2 uvádí taxativní výčet případů, pro který je upraven i odlišný procesní postup. Dospěje-li soud k závěru, že se jedná se o věc ochrany proti nečinnosti správního orgánu [§ 4 odst. 1 písm. b) SŘS], proti nezákonnému zásahu správního orgánu [§ 4 odst. 1 písm. c) SŘS], rozhodnutí ve věcech politických stran a hnutí [§ 4 odst. 2 písm. b) SŘS] nebo rozhodnutí o kompetenční žalobě [§ 4 odst. 1 písm. d) SŘS] soud řízení nezastavuje, ale vysloví svou věcnou nepříslušnost a rozhodne též o postoupení správnímu soudu.²⁶⁸

Druhá varianta (§ 104b odst. 1) připadá v úvahu, pokud má soud za to, že věc přísluší projednat správnímu soudu a zároveň se nejedná o výjimky uvedené v § 104b odst. 2. V takovém případě soud řízení pouze zastaví a zároveň v poučení uvede možnost podat žalobu proti rozhodnutí správního orgánu dle § 65 SŘS včetně příslušného soudu a lhůty, která činí jeden měsíc od právní moci rozhodnutí o zastavení řízení (§ 72 odst. 3 SŘS).

Zrcadlové ustanovení obsahuje i soudní řád správní, když upravuje postup pro případ, kdy žalobce naopak nejprve nesprávně podá návrh k soudu správnímu, ačkoli by měl být projednán v občanském soudním řízení. Správní soud pak

²⁶⁶ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář. Kniha II., § 79–200aa o. s. ř.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 141.

²⁶⁷ Tamtéž, s.145.

²⁶⁸ Tento speciální postup je zřejmě motivován procesní ekonomikou a povahou veřejných subjektivních práv, které v uvedených případech vyžadují intenzivnější soudní ochranu. Blíže JIRSA, Jaromír et al. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář. Kniha II., § 79–200aa občanského soudního řádu.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 145.

usnesením návrh odmítne a též navrhovatele poučí o jeho právu podat žalobu do jednoho měsíce od právní moci usnesení a u kterého věcně příslušného soudu (§ 46 odst. 2 SŘS).

Popsaná ustanovení zajišťují prostupnost systému tak, aby žalobci nebylo kladeno k tíži, učiní-li chybný úsudek o povaze věci a obrátí se na soud nepřislušný. Pokud žalobu podá dle poučení do jednoho měsíce od právní moci usnesení (o zastavení řízení dle OSŘ nebo odmítnutí návrhu dle SŘS), neztrácí lhůtu, neboť platí dle obou procesních předpisů, že žaloba byla podána dnem, kdy původně došla soudu rozhodujícímu v občanském soudním řízení (§ 72 odst. 3 SŘS) nebo soudu rozhodujícím dle soudního řádu správního (§ 82 odst. 3 OSŘ).²⁶⁹

Poslední varianta je vyhrazena dvěma situacím (§ 104b odst. 3 a 104c). Druhý soud (civilní nebo správní), na který byl účastník odkázán nebo kterému byla žaloba postoupena, může věc projednat, anebo též dospět k závěru, že není dána jeho věcná příslušnost. V tomto momentě vzniká (negativní) kompetenční konflikt, jehož řešení je vyhrazeno zvláštnímu senátu dle zák. č. 131/2002 Sb. Je-li tedy civilnímu soudu podána žaloba, avšak nesouhlasí s názorem správního soudu, který žalobu předtím odmítl, nepostupuje dle § 104b (nezastavuje řízení), ale podá návrh na zahájení kompetenčního sporu zvláštnímu senátu dle 1 odst. 1 zák. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (viz kapitolu 6.2.3). Obdobně postupuje i soud správní dle § 46 odst. 3 SŘS.

Zvláštní postup je upraven, dojde-li ke konfliktu v rámci téhož krajského soudu mezi specializovaným senátem rozhodujícím ve správním soudnictví a jiným senátem. Ačkoli se úprava shoduje v obou procesních předpisech (§ 46 odst. 4 SŘS, § 104b odst. 3 OSŘ), ani jeden z nich neupravuje situaci před vznikem samotného konfliktu.²⁷⁰ V praxi se postupuje tak, že: *„Je-li z žaloby nepochybné, že ji nemá projednat a rozhodnout o ní specializovaný senát krajského soudu pro věci správního soudnictví, jemuž byla žaloba nesprávně přidělena, ale jiný senát téhož soudu v občanském soudním řízení, musí být věc krátkou cestou – interním neformálním postupem – předána civilnímu soudnímu oddělení k projednání a rozhodnutí. Je nepřípustné, aby specializovaný senát nejprve odmítl návrh a až poté věc předal k vyřízení jinému senátu téhož soudu*

---

269 BARTONÍČKOVÁ, Klára. Právní úprava řešení kompetenčních sporů. *Právní fórum*. 2009, 6(1), s. 22.

270 Tamtéž, s. 23.

v občanském soudním řízení (§ 46 odst. 4 s. ř. s.).²⁷¹ Konflikt mezi senáty může vzniknout až po předání krátkou cestou druhému senátu. V takovém případě se řízení nezastavuje ani se nevyslovuje věcná příslušnost, ale senát²⁷² podá návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu dle § 1 odst. 1 zák. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů.

5.2.3 Vztah mezi soudy civilními a správními: věcná příslušnost, nebo pravomoc ?

Textace občanského soudního řádu a soudního řádu správního však vyvolává otázku, zda jsou vazby mezi soudy správními a civilními vztahem věcné příslušnosti, nebo pravomoci. Pro její zodpovězení je nutné vycházet nejenom z textu zákona, ale rovněž zohlednit teoretická východiska.

Soudní pravomocí rozumíme okruh věcí, které jsou soudy oprávněny projednávat a rozhodovat. Zároveň se však dále diferencuje a koresponduje s konkrétním druhem soudnictví, ve kterém je uplatňována. Jelikož v České republice existuje soudnictví civilní, správní, trestní a ústavní, je pro každý tento druh samostatně vymezena i pravomoc. Výraz pravomoc nacházíme jak v občanském soudní řádu, tak v soudním řádu správním. Civilní pravomoc soudů je upravena v § 7 OSŘ a určuje okruh věcí projednávaných v občanském soudním řízení. Pro správní soudnictví je soudní pravomoc správní upravena v § 4 SŘS. Soudům ve správním soudnictví je svěřeno rozhodovat o žalobách proti rozhodnutí správního orgánu, ochraně proti nečinnosti správního orgánu, ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu, kompetenčních žalobách, ve věcech volebních a místního a krajského referenda, ve věcech politických stran a hnutí, zrušení opatření obecné povahy a zrušení služebního předpisu.

Je-li určena pravomoc určitého druhu soudnictví, zkoumáme věcnou příslušnost, neboť ta určuje, který článek soudní soustavy věc projedná a rozhodne v prvním stupni. Kritéria pro její určení jsou vymezena pro jednotlivé druhy soudnictví samostatně. Pro oblast civilního soudnictví je upravena v § 9 OSŘ, který stanoví příslušnost okresního nebo krajského soudu. Ve správním soudnictví pak rozhoduje soud krajský nebo Nejvyšší správní soud (§ 7 SŘS). Každý řád pak stanoví i vlastní vnitřní procesní mechanismy, které slouží k nápravě, je-li návrh

---

271 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. prosince 2004, sp. zn. 3 As 4/2004.

272 Zákon explicitně neupravuje, který ze senátů má návrh podat. Ale z judikatury vyplývá, že je jím senát, kterému byla věc krátkou cestou předána a s takovým předáním nesouhlasí. Blíže usnesení zvláštního senátu ze dne 21. května 2008, sp. zn. Konf 34/2007.

podán věcně nepřislušnému soudu (§ 7 odst. 4 SŘS, § 104a OSŘ).

Oba procesní předpisy však výše naznačený rozdíl mezi pravomocí a věcnou příslušností v dalších ustanovení nerespektují, když § 104b a § 104c OSŘ popisuje poměr soudů civilních a správních jako vztah věcné příslušnosti, ačkoli sám v § 7 odst. 4 hovoří o pravomoci soudů ve správním soudnictví, a obdobně tak činí i § 46 odst. 2 až 4 SŘS.

Domnívám se tedy, že vztahy mezi soudy civilními a správními je nutno chápat jako poměr pravomoci, neboť se jedná o různé druhy soudnictví, ve kterých je realizována tomu odpovídající pravomoc. Zastáncem tohoto názoru je i P. Lavický, který též uvádí, že je vyloučeno, aby se jednalo o vztah věcné příslušnosti. Opačný závěr by vedl k tomu, že věcná příslušnost by určovala nejenom článek soudní soustavy příslušný ve věci rozhodnout v první instanci, ale též v jakém soudnictví. V konečném důsledku by pak rozlišování soudních pravomocí postrádalo význam.²⁷³ K podobnému závěru na základě shodných argumentů se kloní i autoři komentáře soudního řádu správního²⁷⁴ nebo K. Bartoníčková.²⁷⁵

Je však namístě upozornit, že v odborné literatuře jsou prezentovány názory opačné, které vychází z judikatury Nejvyššího soudu²⁷⁶ a úvahy, že právní věci náležející civilnímu a správnímu soudnictví jsou svěřeny do pravomoci soudů a vztah mezi působností soudu v občanském soudním řízení a soudu ve správním soudnictví je vztahem věcné příslušnosti.²⁷⁷

---

273 LAVICKÝ, Petr. Problémy vymezení pravomoci civilních a správních soudů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer. 2012 [cit. 2016- 01-10].

274 JEMELKA, Luboš a Milan PODHRÁZKÝ. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1068.

275 Blíže BARTONIČKOVÁ, Klára. Právní úprava řešení kompetenčních sporů. *Právní fórum*. 2009, 6(1), s. 19.

276 „*V otázce kompetence mezi soudy civilními a správními soudy, nejde o pravomoc , nýbrž o věcnou příslušnost (srov. § 104b odst. 1 o. s. ř.). Věcná příslušnost je jednou z podmínek, za nichž soud může rozhodnout ve věci samé (podmínek řízení) a k jejichž splnění přihlíží kdykoliv za řízení (srov. § 103 a § 104a odst. 1 o. s. ř.). V rámci zkoumání své věcné příslušnosti se musí civilní soud, u něhož byla podána žaloba, vypořádat především s otázkou, zda věc náleží do věcné příslušnosti soudů civilních či soudů správních.*“ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2010, sp. zn. 32 Cdo 4775/2009.

277 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář. Kniha II., § 79–200aa o. s. ř.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 144.

5.3 Význam civilní pravomoci pro opravné prostředky

Teorie procesního práva předpokládá, že pro případ, kdy bylo ve věci rozhodnuto, ačkoli nebyly podmínky řízení splněny, bude takovéto vadné rozhodnutí napraveno prostřednictvím opravných prostředků, které jsou procesními úkony účastníků řízení a jedinými prostředky, jak vydané soudní rozhodnutí napadnout a dosáhnout nápravy.²⁷⁸

Opravné prostředky se rozlišují na řádné a mimořádné v závislosti na tom, proti jakému rozhodnutí směřují. Zatímco řádnými opravnými prostředky je možné napadnout jen rozhodnutí, která nenabyla právní moci, mimořádné opravné prostředky směřují proti rozhodnutím pravomocným. Dále se odlišují přípustností neboli podmínkami, za kterých je lze uplatnit. Subjektivní podmínky přípustnosti kladnou požadavky na účastníky, naproti tomu podmínky objektivní vymezují, proti jakým rozhodnutím a z jakých kvalifikovaných důvodů lze opravný prostředek podat.²⁷⁹ Odlišnosti spočívají i v opravných systémech (apelační, revizní, kasační),²⁸⁰ kterými jsou opravné prostředky ovládnuty, a účinky (suspenzivní, devolutivní)²⁸¹ vyvolané jejich podáním.

V aktuální úpravě nacházíme jeden řádný opravný prostředek,²⁸² kterým je odvolání, a též tři mimořádné prostředky, mezi které patří dovolání, žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost. Nedostatek pravomoci se uplatňuje jako odvolací důvod, důvod zmatečnosti a přihlíží k ní i dovolací soud.²⁸³

---

278 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 309.

279 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, s. 500.

280 Teorie rozlišuje tři opravné systémy: apelační, revizní a kasační. Systémy se odlišují rozsahem přezkumu a možnostmi rozhodnout. Apelace je systém, který zajišťuje nejširší možnost možnost přezkoumání, neboť soud není vázán původním zjištěným skutkovým stavem a může rozhodnutí přezkoumat jak po stránce skutkové, tak právní a následně napadené rozhodnutí potvrdit, zrušit nebo změnit. Apelační systém může být modifikován tím, zda se soud může zabývat novými skutečnostmi a důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně. Je-li to možné, hovoříme o apelaci úplné, v opačném případě se jedná o apelaci neúplnou.

Kasační systém omezuje soud na přezkoumání pouze otázek právních a dovoluje mu rozhodnutí potvrdit nebo zrušit. Revizní systém umožňuje soudu přezkoumávat rozhodnutí též jen po stránce právní a následně ho zrušit, změnit nebo potvrdit. Blíže STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykovo univerzita, 2003, s. 410.

281 Důsledkem suspenzivního účinku je odklad právní moci (a zpravidla i vykonatelnosti) napadeného rozhodnutí. Devolutivní účinek způsobuje, že o opravném prostředku rozhodne vyšší soudní instance.

282 Za opravný prostředek sui generis je považován odpor proti platebním rozkazům, námitka proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu (§ 175) a žaloba na zrušení soudního smíru (§ 99 odst. 3).

283 SVOBODA, Karel a Petr SMOLÍK et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 14.

5.3.1 Odvolání

Odvolání je řádným opravným prostředkem, kterým může být napadeno každé nepravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně, pokud to zákon nevylučuje.²⁸⁴ Ve sporném řízení je ovládáno principem neúplné apelace, ale v řízení nesporném vychází z apelace úplné. Subjektivní podmínky přípustnosti jsou upraveny tak, že k jeho podání je oprávněn účastník řízení, vedlejší účastník, státní zastupitelství a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, a to ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení. Odvolání, které bylo podáno řádně, včas a oprávněnou osobou, způsobuje odklad právní moci (zpravidla i vykonatelnosti) napadeného rozhodnutí (suspenzivní účinek) a rozhoduje o něm odvolací soud (devolutivní účinek)²⁸⁵ určený pravidly funkční příslušnosti, podle nichž o odvolání rozhoduje krajský nebo vrchní soud v závislosti na tom, jaký soud rozhodoval v prvním stupni.

Jelikož je odvolání druhem podání, musí splňovat jak obecné náležitosti (§ 42 odst. 4), tak náležitosti zvláštní, mezi které patří: označení napadeného rozhodnutí, rozsah napadeného rozhodnutí (tzv. kvantitativní stránka odvolání),²⁸⁶ popis skutečností, ze kterých vyplývá nesprávnost rozhodnutí nebo postupu soudu (tzv. odvolací důvod), vymezení čeho se odvolatel domáhá (tzv. odvolací návrh či kvalitativní stránka odvolání).

Je-li odvolání podáno proti rozhodnutí (rozsudku nebo usnesení) ve věci samé, musí obsahovat alespoň některý z odvolacích důvodů, které jsou taxativně vymezeny.²⁸⁷ Odvolatel není povinen uvádět příslušné zákonné označení, avšak z konkrétních skutečností uvedených v odvolání musí jasně vyplývat, který odvolací důvod je naplněn.²⁸⁸ Odvolací důvody jsou pojaty široce a zahrnují všechny myslitelné nedostatky týkající se podmínek řízení v širším slova smyslu [§ 205 odst. 2 písm. a)], ve zjištění skutkového stavu [§ 205 odst. 2 písm. b), d), e), f)], nedostatky v právním posouzení [§ 205 odst. 2 písm. g)] či jiné vady

---

284 Občanský řád vylučuje podat odvolání proti usnesením uvedeným v § 202 a dále proti rozsudkům, jimiž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění do 10 000 Kč (tzv. bagatelní spory).

285 Výjimkou je autoremedura, která v taxativně stanovených případech umožňuje soudu prvního stupně změnit své rozhodnutí, pokud odvolání v plném rozsahu vyhoví (§ 210a).

286 Napadnout je možné jen výrok (enunciát) rozhodnutí, neboť pouze ten způsobuje právní účinky. Odvolání jen proti důvodům rozhodnutí je nepřípustné (§ 202 odst. 3).

287 Jelikož odvolací soud není odvolacím důvodem vázán, může ho odvolatel měnit i po uplynutí lhůty k podání odvolání. Pokud ale odvolání odvolací důvod vůbec neobsahuje, je odvolatel vyzván k odstranění vad podání, neboť jeho absence činí odvolání neprojednatelným (212a odst.2).

288 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2011, sp. zn. 21 Cdo 3967/2010.

řízení [§ 205 odst. 2 písm. c)].²⁸⁹

Kategorie podmínek řízení v širším pojetí zahrnuje nesplnění podmínek řízení (§ 104 odst. 1, 2 a § 106 odst. 1), věcnou nepříslušnost (§ 104a, 104b, 104c), nesprávné obsazení soudu prvního stupně (§ 36a a násl.) a prvostupňové rozhodnutí vyloučeného soudce (přisedícího, § 14 odst. 1, 3).²⁹⁰

I kdyby nedostatek pravomoci nebyl uveden jako odvolací důvod, soud zkoumá podmínky řízení z moci úřední kdykoli v průběhu řízení včetně odvolacího. Nedostatek pravomoci je nedostatek podmínky řízení, který nemůže být napraven ani v odvolacím řízení.

Dojde-li odvolací soud k závěru, že prvostupňové rozhodnutí bylo vydáno, ačkoli k tomu soud neměl pravomoc, musí jeho rozhodnutí zrušit, řízení zastavit a též postoupit věc orgánu, do jehož pravomoci náleží. „*Této povinnosti se nemůže odvolací soud zbavit s poukazem na to, že řízení v téže věci již u orgánu, jemuž má být postoupena, probíhá.*“²⁹¹ Věc ale nepostupuje pro případ, kdy se jedná o pravomoc cizozemského orgánu nebo rozhodců dle rozhodčí smlouvy.

Naopak v situaci, kdy soud prvního stupně pochybí, neboť řízení zastaví a věc postoupí jinému orgánu, ačkoli byla dána jeho pravomoc, odvolací soud napadené rozhodnutí změní tak, že se řízení nezastavuje (§ 220 odst. 1).²⁹²

5.3.2 Žaloba pro zmatečnost

Žaloba pro zmatečnost patří mezi mimořádné opravné prostředky, jejímž účelem je odstranit pravomocná rozhodnutí vydaná v řízení, které bylo postiženo natolik závažnými vadami, představujícími porušení základních principů řízení před soudem, že je v jak v zájmu účastníků, tak v zájmu veřejném, aby taková rozhodnutí byla zrušena bez ohledu na jejich věcnou správnost.²⁹³ Žaloba pro zmatečnost tedy slouží k nápravě tzv. zmatků neboli zásadních procesních pochybení, která zahrnují nejenom nedostatky podmínek řízení, ale i jiné závažné vady.

Způsobilým předmětem žaloby pro zmatečnost jsou čtyři skupiny rozhodnutí, jejichž pozitivní výčet vymezuje § 229 vždy ve vazbě na určitý důvod

---

289 DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ et al. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1628.

290 O nesprávné obsazení se nejedná v případě, kdy namísto samosoudce rozhodl senát.

291 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2001, sp. zn. 29 Odo 532/2001.

292 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. března 2012, sp. zn. 8 Co 157/2012.

293 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2003, sp. zn. 21 Cdo 2179/2002.

zmatečnosti.²⁹⁴ Obecně ji lze podat proti pravomocným rozhodnutím soudu prvního nebo druhého stupně, kterým se řízení končí (§ 229 odst. 1).²⁹⁵ Dále lze žalobou napadnout pravomocné rozhodnutí pro případ, kdy bylo rozhodnuto ve věci samé (§ 229 odst. 2, 3), nebo kdy bylo pravomocně rozhodnuto odvolacím soudem určitým způsobem (§ 229 odst. 4).

K podání žaloby je legitimován účastník původního řízení, vedlejší účastník a za určitých podmínek i státní zastupitelství a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. Žalobu je třeba podat zásadně do 3 měsíců od doručení napadeného rozhodnutí, avšak zákon pro určité zmatečnostní důvody určuje jiný počátek běhu lhůty.²⁹⁶ Její podání nemá suspenzivní, ani devolutivní účinek a rozhoduje o ní soud prvního stupně.²⁹⁷

Mezi zvláštní náležitosti žaloby pro zmatečnost patří mimo jiné i vymezení důvodu zmatečnosti. Důvody, které řízení činí zmatečným, jsou především nedostatky podmínek řízení, které jsou uvedeny v § 229 odst. 1 (nedostatek soudní pravomoci, nedostatek procesní subjektivity, nedostatek procesní způsobilosti, absence návrhu na zahájení řízení, tam kde je ho třeba) a § 229 odst. 2 (překážka *litispence* a *rei iudicatae*), ale i další významné vady.²⁹⁸

Význam pravomoci soudů jako primární podmínky řízení je zdůrazněn tím, že ji občanský soudní řád uvádí na prvním místě ve výčtu zmatečnostních důvodů, pro které lze obecně napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího,²⁹⁹ kterým bylo řízení skončeno. O zmatečné rozhodnutí

---

294 Při posuzování přípustnosti žaloby soud vždy zkoumá, zda byl dán určitý zmatečnostní důvod ve vazbě na konkrétně vymezené rozhodnutí. Není připuštěno, aby byla žaloba podána proti jiným rozhodnutím, která nejsou uvedena v § 229, byť byly důvody zmatečnosti naplněny. V takovém případě by soud žalobu zamítl dle § 235f. Viz JIRSA, Jaromír et al. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář: Kniha IV. § 201-250 občanského soudního řádu*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 123.

295 Řízení se končí jak rozhodnutími meritorní povahy ve formě rozsudku, usnesení nebo platebního rozkazu, tak rozhodnutími procesními, mezi která patří odmítnutí návrhu a zastavení řízení. Srovn. SVOBODA, Karel a Petr SMOLÍK et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 698.

296 Ačkoli se v minulosti objevovaly rozdílné názory na povahu těchto lhůt, aktuální judikatura se přiklonila k jejich procesnímu charakteru, neboť jsou stanoveny právním předpisem regulujícím občanské soudní řízení a slouží k uplatnění procesního úkonu u soudu. Blíže usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. září 2010, sp. zn. 21 Cdo 1207/2009.

297 Je-li však žaloba podána z důvodu v § 229 odst. 3 a 4, o věci rozhodne soud, jehož rozhodnutí bylo napadeno.

298 Mezi další závažné vady řízení patří nesprávné obsazení soudu, rozhodnutí vyloučeného soudce (přisedícího), ustanovení opatrovníka bez splnění zákonných předpokladů, zamítnutí návrhu na výkon rozhodnutí dle § 261a, nesprávný postup soudu vedoucí k odnětí možnosti jednat před soudem a rozhodnutí v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce (přisedícího).

299 Jestliže již odvolací soud rozhodl, je vyloučeno, aby bylo napadeno pouze rozhodnutí soudu

a řízení se jedná tedy v případě, kdy soud rozhodl, ačkoli se nejednalo o věc povahou soukromoprávní nebo která mu nebyla svěřena (§ 7 odst. 1, 3). Nedostatek pravomoci tak lze jako důvod zmatečnosti uplatnit jen v případech, kdy soud rozhodl meritorně,³⁰⁰ „aniž by učinil odpovídající závěr ze skutečnosti, že věc nenáleží do pravomoci soudů“.³⁰¹ Žalobu je proto nepřijatelné podat, pokud odvolací soud zrušil prvostupňové rozhodnutí pro nedostatek pravomoci a řízení zastavil (popř. postoupil jinému orgánu) a též proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým potvrdil usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení pro uvedený nedostatek.³⁰²

Soud žalobu pro zmatečnost v souladu s kasačním opravným systémem buď zamítne, anebo napadené rozhodnutí zruší. Bylo-li zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu pro nedostatek pravomoci, zruší i rozhodnutí soudu prvního stupně, ačkoli žalobou napadeno nebylo. V případě tohoto zmatečnostního důvodu též rozhodne o zastavení řízení a případně věc postoupí orgánu, do jehož pravomoci náleží.³⁰³ Soud rozhoduje ve formě usnesení, proti kterému je možné podat odvolání.

Pro úplnost je nutné uvést, že je-li současně podáno dovolání a žaloba pro zmatečnost, přednostně bude projednáno dovolání a řízení o žalobě se přeruší až do rozhodnutí dovolacího soudu. Řízení o žalobě bude pokračovat jen, pokud dovolací soud napadené rozhodnutí sám nezruší.³⁰⁴

5.3.3 Dovolání

Dovolání je mimořádný opravný prostředek, kterým lze napadnout jen pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí³⁰⁵ za podmínky, že napadené rozhodnutí je závislé na vyřešení právní otázky hmotněprávní či procesní povahy, při jejímž řešení došlo k některé z následujících skutečností:

- odvolací soud se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího

---

prvního stupně. Účastník tak může napadnout rozhodnutí soudu odvolacího, nebo současně i rozhodnutí soudu prvního stupně.

300 „Rozhodne-li soud o žalobě meritorně, zahrnuje v sobě toto rozhodnutí též závěr, je dána pravomoc soudu.“ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. dubna 2003, sp. zn. 21 Cdo 1896/2002.

301 DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ et al. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1814.

302 Tamtéž, s. 1814.

303 Dle § 235i odst. 2 soud též rozhodne o náhradě nákladů původního řízení.

304 § 235b odst. 3 a § 235e odst.4.

305 Dovolání je též přípustné proti usnesením uvedeným v § 238a, kterými je rozhodováno v průběhu odvolacího řízení.

soudu, nebo

- tato otázka dosud nebyla dovolacím soudem vyřešena, nebo
- dovolací soud o této otázce rozhoduje rozdílně, anebo
- dovolací soud má otázku posoudit jinak.³⁰⁶

Přípustnost dovolání (§ 237 až 238a) posuzuje výlučně dovolací soud.

Legitimován k jeho podání je pouze účastník řízení, který musí být obligatorně zastoupen advokátem nebo notářem (tzv. advokátní přímus), a to ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu. Je-li podáno, má pouze devolutivní účinek, a tak o něm rozhoduje Nejvyšší soud, který touto cestou napravuje rozhodnutí nižších soudů a sjednocuje judikaturu, neboť se zabývá pouze otázkami právními.

Dovolání musí obsahovat kromě obecných náležitostí i náležitosti zvláštní, kterými se odlišuje od ostatních podání. Patří mezi ně označení a rozsah napadeného rozhodnutí, dovolací důvod, splnění předpokladů pro přípustnost dovolání a dovolací návrh. Po novele občanského soudního řádu,³⁰⁷ existuje pouze jediný dovolací důvod, a sice nesprávné právní posouzení věci (§ 241a), které je dovolatel povinen uvést a též vyložit, v čem nesprávnost právního posouzení spatřuje. Nesprávným právním posouzením se tradičně rozumí situace, kdy odvolací soud věc posoudil dle nesprávné právní normy, nebo naopak správně zvolenou právní normu nesprávně interpretoval, případně ji nesprávně aplikoval na zjištěný skutkový stav.³⁰⁸

Nejvyšší soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán nejenom rozsahem napadení,³⁰⁹ ale i dovolacím důvodem uvedeným v dovolání „*včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil; proto při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil, případně jejichž řešení zpochybnil*“.³¹⁰ Je-li však dovolání shledáno jako přípustné, dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti i k dalším tzv. zmatečnostním vadám [§ 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b), § 229 odst. 3] a jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci,

³⁰⁶ Viz § 237 OSŘ.

³⁰⁷ Zák. č. 404/2012 Sb.

³⁰⁸ JIRSA, Jaromír et al. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář: Kniha IV. § 201-250l občanského soudního řádu*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 186.

³⁰⁹ Ustanovení § 242 odst. 2 obsahuje výjimky, kdy soud uvedeným rozsahem vázán není.

³¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2013, sp. zn. 32 Cdo 1872/2011.

i když nejsou v dovolání výslovně uváděny. Jedná se o natolik významná pochybení, že zde převažuje zájem na jejich nápravě nad právní jistotou účastníků, avšak nejsou pojata jako dovolací důvod a soud k nim přihlíží jen, je-li dovolání přípustné.³¹¹ Mezi zmatečností vady patří především nedostatky podmínek řízení včetně nedostatku pravomoci soudu.

Dovolací soud rozhoduje zpravidla bez jednání, jelikož se v dovolacím řízení vychází z obsahu spisu, nelze v něm uplatňovat nové skutečnosti a důkazy a neprovádí se dokazování. Nedojde-li k odmítnutí dovolání nebo zastavení dovolacího řízení, dovolací soud může v souladu s revizním systémem:

- dovolání zamítnout, je-li napadené rozhodnutí správné [§ 243d písm. a)];
- změnit rozhodnutí odvolacího soudu, pokud odvolací soud nerozhodl správně a dosavadní výsledky mu umožňují rozhodnout [§ 243d písm. b)];
- zrušit rozhodnutí odvolacího soudu, pokud nejsou dány důvody pro jiné rozhodnutí.

Po zrušení je věc vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení. Pokud se však důvod zrušení vztahoval i na rozhodnutí prvostupňové, dovolací soud zruší obě rozhodnutí a věc vrátí soudu prvního stupně k rozhodnutí. Odlišný postup je stanoven, byla-li zjištěna zmatečností vada spočívající v tom, že věc byla rozhodnuta, ačkoli nenáležela do pravomoci soudu. V tomto případě dovolací soud musí zrušit jak rozhodnutí odvolacího soudu, tak rozhodnutí prvostupňové, zastavit řízení a případně věc postoupit orgánu, do jehož pravomoci náleží.

---

311 SVOBODA, Karel a Petr SMOLÍK et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 764.

6. Kompetenční spory

6.1 Pojem kompetence a druhy kompetenčních sporů

Vznik a potřeba řešit kompetenční spory se objevila v důsledku vzniku systému dělby moci a na něm navazujícím rozdělení kompetencí mezi jednotlivé orgány pověřené jejich výkonem. Ačkoli pojmy „kompetence“ a „kompetenční spory“ používá v hojné míře jak teorie, tak praxe, jednoznačná shoda ohledně jejich významu nepanuje. Tento stav též podporuje legislativa, která užívá v různých předpisech odlišnou terminologii. Pro pochopení předmětné problematiky považuji za nezbytné osvětlit základní pojmová východiska s ní spojená. Kompetence je velice úzce spjata s pojmy pravomoc, působnost a příslušnost a v nauce lze identifikovat tři základní přístupy, které popisují jejich vzájemný vztah.³¹²

V. Knapp kompetenci považuje za konkretizaci pravomoci a používá ji jako synonymum příslušnosti, neboť „*pravomocí se zpravidla rozumí generické označení orgánu oprávněného o věci rozhodovat, kdežto kompetencí (příslušností) se rozumí specifické označení takového orgánu*“.³¹³ Druhý přístup, který podporuje v některých ze svých rozhodnutí i Ústavní soud, ztotožňuje kompetenci s působností, jelikož „*lze pravomoc státního orgánu chápat jako samotnou realizaci státní moci v příslušné formě (tj. ve formě normotvorné nebo individuálně rozhodovací), zatímco kompetence již jako zcela konkrétní věcné vymezení otázek realizovaných v procesu výkonu pravomoci*“.³¹⁴ Poslední přístup nahlíží na kompetenci obecněji jako na nadřazenou kategorii, která v sobě zahrnuje pravomoc i působnost, a proto „*se kompetencí míní rozsah toho, co orgán smí, má nebo je oprávněn činit*“.³¹⁵

Z výše uvedeného vyplývá, že kompetence je pojem široký a obecný, jehož obsah závisí nejenom na výchozím teoretickém přístupu, ale i právním odvětví, ve kterém je konkrétně užíván. Osobně se ztotožňuji se třetím pojetím, které je prezentováno F. Weyrem, jelikož na tento pojem pohlíží v nejobecnější rovině a vyjadřuje jak pojem působnosti (resp. příslušnosti jako procesní

---

312 FRUMAROVÁ, Kateřina. Kompetenční spory rozhodování Nejvyšším správním soudem. *Správní právo*. 2013, **46**(6), s. 313.

313 KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 197.

314 Nález Ústavního soudu ze dne 12. prosince 2006, sp. zn. Pl. ÚS 17/06.

315 Tento přístup zastává například F. Weyr. V podrobnostech viz WEYR, František. *Teorie práva*. Brno: Orbis, 1936. s. 119.

kategorie), ale i pravomoci. K tomuto závěru se přiklání například i K. Frumarová, která k pojmu kompetence uvádí: „*Jde tedy o vymezení toho, který orgán druhově (pravomoc) a individuálně (příslušnost) určený je povinen či oprávněn to či ono rozhodovat, resp. konat (působnost).*“³¹⁶

Významová nejednoznačnost pojmu kompetence pak předurčuje i vágní povahu pojmu kompetenční spor. Vycházíme-li však z jejího nejširšího pojetí, lze v rovině právněteoretické nahlížet na kompetenční spor jako na konflikt o to, který orgán moci veřejné je kompetentní rozhodnout v určité věci.³¹⁷ Podobný přístup vyplývá z některých nálezů Ústavního soudu, když stručně konstatuje, že „*v kompetenčním sporu jde o to, kdo a co má konat, popř. v součinnosti s kým má konat.*“³¹⁸

Současná úprava rozlišuje čtyři typy kompetenčních sporů v nejširším pojetí v závislosti na orgánech, mezi kterými konflikt vznikne, a orgánu, který o nich rozhoduje.³¹⁹

Správní orgán rozhoduje spory, které se týkají věcné (§ 133 SpŘ) a místní příslušnosti (§ 11 odst. 2 SpŘ) výlučně správních orgánů. Jedná se tedy o spory pouze v rámci veřejné správy řešené v režimu správního řádu.

Nejvyššímu správnímu soudu je svěřeno dle § 97 SŘS rozhodovat ve třech případech, a sice spory mezi správním úřadem a orgánem územní, zájmové, profesní samosprávy; mezi orgány územní, zájmové, profesní samosprávy a též mezi ústředními správními úřady navzájem.

Zvláštní senát rozhoduje některé kompetenční spory na základě zák. 131/2002 Sb. (dále RoKomSp), pokud je alespoň jednou z jeho stran soud, a proto budou tyto spory popsány podrobně níže.

Ústavní soud je povolán k řešení kompetenčních sporů³²⁰ jen v rozsahu tzv.

---

316 FRUMAROVÁ, Kateřina. Kompetenční spory rozhodování Nejvyšším správním soudem. *Správní právo*. 2013, **46**(6), s. 315.

317 Konflikt může reálně nastat jen v „těže věci“, jejíž identita je dána totožností skutkové podstaty, osob a aplikované právní normy. Blíže viz FRUMAROVÁ, Kateřina. Kompetenční spory rozhodování Nejvyšším správním soudem. *Správní právo*. 2013, **46**(6), s. 316.

318 Nález Ústavního soudu ze dne 25. září 2007, sp. zn. Pl. ÚS 5/04.

319 FRUMAROVÁ, Kateřina. Kompetenční spory rozhodování Nejvyšším správním soudem. *Správní právo*. 2013, **46**(6), s. 318.

320 Zatímco Ústava svěřuje Ústavnímu soudu v čl. 87 odst. 1 písm. k) rozhodovat spory o rozsah kompetencí, § 120 zákona o Ústavním soudu (ZÚS) v rámci řízení ve sporech o rozsah kompetencí doplňuje, že rozhoduje „*spory o příslušnost vydat rozhodnutí nebo činit opatření nebo jiné zásahy.*“ Ústavní soud je přesvědčen, že spor o rozsah kompetencí dle čl. 87 odst. 1 písm. k) nelze ztotožňovat s obratem uvedeným v § 120 ZÚS. Dle jeho názoru je spor o rozsah kompetencí pojmově širší a nelze ho zaměňovat a zužovat na tradiční pojetí kompetenčního sporu. K tomu blíže nález Ústavního soudu ze dne 25. září 2007, sp. zn. Pl. ÚS 5/04.

zbytkové kompetence, v jejímž rámci rozhoduje pouze spory mezi nejvyššími ústavními orgány a orgány územní samosprávy nebo ústavními orgány navzájem³²¹ a postupuje dle zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

Jelikož je postup při jejich řešení upraven různými procesními předpisy, označují se též jako „spory o příslušnost“ nebo „spory o pravomoc“. Výraz kompetenční spor explicitně uvádí pouze § 97 SŘS v rámci řízení o kompetenčních žalobách a § 1 odst. 1 RoKomSp.

Ačkoli se objevují názory,³²² které zvolenou terminologií hodnotí negativně, neboť výraz kompetence (stejně jako kompetenční spor) je příliš univerzální, nejasný, pro naši právní kulturu netradiční, a proto i legislativně nevhodný, má své opodstatnění. Je pravdou, že v procesních předpisech jsou užívány tradičně termíny příslušnost a pravomoc, jejichž použití se odlišuje zejména v oblasti procesu soudního a správního, nicméně nejednotná terminologie vystupuje do popředí právě v momentu, kdy dojde ke střetu orgánů aplikujících právo. Zejména v případě zák. č. 131/2002 Sb. o rozhodování některých kompetenčních sporů, považuji tento výraz za přiléhavý. Dle mého názoru je výraz kompetenční spor vhodnou alternativou, jelikož se jedná o pojem široký bez ostrých kontur, pod který je možné zahrnout konflikty různých orgánů bez ohledu na jejich povahu, a překonat tak rozdílnou terminologii jednotlivých předpisů. S ohledem na téma práce je následující část zaměřena na spory dle RoKomSp.

6.2 Kompetenční spory dle zák. č. 131/2002 Sb.

Zákonem o rozhodování některých kompetenčních sporů byl v roce 2003 v rámci reformy správního soudnictví zřízen zvláštní senát, který plní funkci speciálního orgánu soudního typu. Ačkoli je tvořen třemi soudci Nejvyššího soudu a třemi soudci Nejvyššího správního soudu, kteří jsou jmenováni předsedy uvedených soudů, není součástí žádného z těchto soudů. Funkční období zvláštního senátu je tříleté a svou činnost vykonává v sídle Nejvyššího správního soudu.

Předmětem jeho činnosti je rozhodování kladných a záporných kompetenčních sporů, jejichž stranou musí být vždy soud. Pozitivním sporem se rozumí situace, kdy si *„jedna strana osobuje pravomoc vydat rozhodnutí*

321 Alespoň jedním z účastníků sporu, který bude oprávněn řešit Ústavní soud, musí být Parlament ČR, prezident, vláda, Ústavní soud, Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, ČNB či NKÚ. Viz k tomu KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 737.

322 Tamtéž, s. 735.

v totožné věci individuálně určených účastníků, o níž bylo druhou stranou vydáno pravomocné rozhodnutí“. Potřeba řešit tento spor vyplývá z požadavku, aby orgány nepřekračovaly svou pravomoc. V praxi však převažují záporné kompetenční spory, které spočívají naopak v tom, že strany popírají svou pravomoc rozhodnout v téže³²³ věci individuálně určených účastníků. V takovém případě je hlavním motivem ochrana zájmu účastníků řízení a zamezení *denegatio iustitiae*.³²⁴

Zákon současně zdůrazňuje požadavek, že konflikt musí vycházet vždy z konkrétní věci, neboť „není pouhou akademickou disputací o to, kdo měl vydat rozhodnutí“. ³²⁵ Cílem této úpravy tak není řešit abstraktní kompetenční spory, které by měly pouze teoretickou hodnotu,³²⁶ ale jejím účelem je především určit, který konkrétní orgán má ve věci rozhodnout.

Bez ohledu na povahu sporu je zvláštní senát oprávněn rozhodovat jen spory mezi zákonem vymezenými stranami, kterými mohou být pouze:

- a) soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové a profesní samosprávy (správní orgány),
- b) soudy v občanském soudním řízení (soudy civilní) a soudy ve správním soudnictví (soudy správní).

6.2.1 Historický exkurz

Do přijetí RoKomSp existovalo několik koncepcí řešení kompetenčních sporů. Již po vzniku Československa bylo jejich rozhodování rozděleno mezi Nejvyšší správní soud a zvláštní senát dle zákona č. 3/1918 Sb. z. a n. Zvláštnímu senátu bylo vyhrazeno rozhodovat o sporech mezi soudy řádnými s úřady správními a mezi řádnými soudy a Nejvyšším správním soudem. V roce 1952 však tento model zanikl a kompetenční spory se řešily pouze mimoprávní cestou.³²⁷ Tento stav byl napraven až v roce 1992, kdy byla úprava kompetenčních sporů mezi soudy a orgány státní správy včleněna přímo do OSŘ novým § 8a

---

323 „Za totožné věci se považují takové věci, kde je dána totožnost předmětu řízení a totožnost účastníků řízení.“ Viz usnesení zvláštního senátu ze dne 11. května, sp. zn. Konf 21/2008.

324 JEMELKA, Luboš a Milan PODHRÁZKÝ. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1057.

325 Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 30. srpna 2011, sp. zn. Komf 6/2010.

326 JEMELKA, Luboš a Milan PODHRÁZKÝ. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 829.

327 JEMELKA, Luboš a Milan PODHRÁZKÝ. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1054.

a jejich řešení bylo svěřeno soudům vrchním.³²⁸ Procesní postup však zmiňované ustanovení neobsahovalo, a proto se postupovalo dle zák. č. 3/1918. Sb. z. a n. Tato úprava se stala v souvislosti s reformou správního soudnictví z roku 2002 nevyhovující, neboť vedle sporů mezi orgány státní správy a soudy bylo nutné zajistit řešení sporů mezi civilním a správním soudnictvím vyplývajících ze zavedení dvoukolejného systému soudní kontroly správních rozhodnutí.³²⁹ Jak uvádí důvodová zpráva, vytvoření zvláštního senátu paritně složeného ze zástupců Nejvyššího správního soudu a Nejvyššího soudu se ukázalo jako jediné možné řešení, jelikož je zárukou, že kompetenční spory budou řešeny zástupci obou vrcholů soudní soustavy.³³⁰ Lze tak konstatovat, že současný model rozhodování kompetenčních sporů se navrátil k tradiční úpravě existující v období první republiky.

6.2.2 Spory mezi soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové a profesní samosprávy

První typ kompetenčního sporu tvoří převážnou část rozhodovací činnosti zvláštního senátu (viz tabulku č. 4) a je důsledkem zužování civilní pravomoci, které je upraveno v § 7 odst. 1 OSŘ.³³¹ V judikatuře lze vysledovat několik příčin,³³² které přispívají k jejich vzniku. Mezi ně patří například neujasněný předmět řízení,³³³ dále nesprávná interpretace jasně vymezeného předmětu řízení,³³⁴ ale především výklad jednotlivých kompetenčních ustanovení

---

328 V období 1992–2002 nevznikaly spory mezi civilním a správním soudnictvím, neboť přezkum rozhodnutí správních orgánů byl svěřen soudnictví správnímu v páté části občanského soudního řádu bez ohledu na veřejnoprávní nebo soukromoprávní povahu práva, o kterém bylo rozhodováno.

329 BARTONÍČKOVÁ, Klára. Právní úprava řešení kompetenčních sporů. *Právní fórum*. 2009, 6(1), s. 21.

330 *Důvodová zpráva k zák. č. 131/2002 Sb.* [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=1077&CT1=0>.

331 „V občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhoduje o nich jiné orgány.“

332 Blíže JEMELKA, Luboš a Milan PODHRÁZKÝ. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1063.

333 V daném případě se jednalo o spor mezi Českou školní inspekcí a Obvodním soudem pro Prahu 5, ve kterém soud řízení zastavil a postoupil České obchodní inspekci, ačkoli z návrhu na nařízení předběžného opatření nebyl dostatečně seznatelný předmět řízení ve věci samé. Za této situace, je vyloučeno, aby soud pro nedostatek pravomoci řízení zastavil, a proto zvláštní senát jeho usnesení zrušil a uložil soudu, aby v pokračoval v původním řízení. Viz usnesení zvláštního senátu ze dne 1. března, sp. zn. Konf 25/2005.

334 Jako příklad je možné uvést situaci, kdy soud nesprávně posoudil neoprávněný majetkový prospěch, který byl žalovanému uhrazen podle zákona č. 337/1992 Sb., o správě loterií. Ačkoli se žalobkyně nepochybně domáhala vydání bezdůvodného obohacení, soud věc chybně posoudil jako žádost o vrácení přeplatku dle daňového řádu. Blíže usnesení zvláštního senátu ze dne 30. června 2006 sp. zn. Konf 132/2005.

obsažených ve speciálních zákonech. Ve třetím případě zvláštní senát interpretuje dotčené kompetenční a ně navazující ustanovení, aby určil, zda byla v daném případě přenesena rozhodovací pravomoc na správní orgán. Je-li například Českému telekomunikačnímu úřadu svěřeno rozhodování účastnických sporů dle § 129 zák. č. 127/2005 Sb., může je projednat pouze za předpokladu, že spor souvisí s povinností uloženou uvedeným zákonem nebo na jeho základě. V daném případě se zvláštní senát zabývá výkladem pojmů jako „*služba elektronických komunikací*“ či „*služby třetích stran*“, na základě kterého učiní závěr o tom, zda posuzovaná služba spadá do rámce vymezeného zákonem o elektronických komunikacích.

Zvláštní senát opakovaně zdůrazňuje, že při posuzování pravomoci „*vychází z premisy, že výluky z rozhodovací pravomoci obecných soudů ve prospěch správních orgánů je třeba vykládat restriktivně. Tyto výluky totiž odnímají soudům jejich nejvlastnější pravomoc – rozhodovat spory ze soukromoprávních vztahů v klasickém nalézacím řízení*“.³³⁵

Ačkoli je restriktivní přístup namístě, nelze opomenout, že jeho negativním důsledkem je v některých případech „rozštěpení věci“.³³⁶ Prakticky pak dochází k tomu, že rozhodování o souvisejících nárocích je rozděleno mezi soud a správní orgán.³³⁷

6.2.3 Spory mezi soudy civilními a správními

Druhý typ sporu vzniká mezi soudy v občanském soudním řízení a soudy v soudnictvím správním v důsledku zavedení dvoukolejného systému přezkumu správních rozhodnutí v rámci reformy správního soudnictví. Dělicím kritériem je veřejnoprávní nebo soukromoprávní povaha věci, o které správní orgán rozhoduje. Rozhoduje-li správní orgán o soukromém právu, následná ochrana je poskytována soudy civilními, které věc znovu projednají v režimu části páté OSŘ. Pokud však správní orgán rozhoduje o veřejném subjektivním právu, rozhodnutí může přezkoumat pouze soud správní na základě žaloby podané dle § 65 SŘS. Byť zvolená koncepce může na první pohled působit jako logický krok, vyvolává

---

³³⁵ Usnesení zvláštního senátu ze dne 13. dubna 2010, sp. zn. Konf 108/2009, dále ze dne 13. října 2005 sp. zn. Konf 99/2004.

³³⁶ Zatímco spory o zaplacení ceny za služby elektronických komunikací jsou svěřeny ČTÚ, spory plynoucí z neuhrazení ceny za dodání a montáž telekomunikačního zařízení rozhoduje soud, neboť se nejedná o službu elektronických komunikací dle zák. č. 127/2005 Sb.

³³⁷ ZAVŘELOVÁ, Jitka. Dualizmus práva v rozhodování zvláštního senátu. *Správní právo*. 2011, 44(1-2), s. 16.

celou řadu negativních připomínek pramenících z nejednoznačného kritéria pro určení pravomoci, které vychází z dualizmu práva veřejného a soukromého, v jehož důsledku následně vznikají (podle některých zbytečné)³³⁸ kompetenční spory. Řízení se tak prodlužuje, dochází k nárůstu nákladů spojených s řízením a v konečném důsledku ke ztížení přístupu k soudu.³³⁹

Teorií, které se právnímu dualizmu věnují, existuje celá řada, avšak nejznámější jsou tři, a to teorie zájmová, organická a mocenská (viz kapitolu 3.2). Ačkoli se každá z nich snaží určit spolehlivé hledisko pro určení hranice mezi právem veřejným a soukromým, ani jedna z nich neslouží jako „zaručené vodítko“ při vymezení rozdílů mezi těmito právními oblastmi.

Zvláštní senát a Nejvyšší správní soud vychází též z metody právní regulace (metoda úpravy), která za rozhodující prvek považuje podíl účastníků prvního vztahu na jeho utváření a obsahu. „*Tato teorie vychází z teze, že právní vztahy představují funkční vazby mezi různými objektivními zájmy existujícími ve struktuře zájmu. Právní vztahy tyto zájmy integrují a umožňují jejich interakci, přičemž dochází k interakci a integraci objektivních zájmů různého druhu a významu. Výrazem povahy těchto funkčních spojení v rámci vnitřní struktury právního vztahu je potom metoda právní regulace.*“³⁴⁰ Částečně se obsahově překrývá s teorií mocenskou, a proto platí, že soukromoprávní metoda je metodou rovnosti (účastníci se na utváření vztahu podílejí stejnou měrou), naopak veřejnoprávní metoda je vertikální (míra účasti na formování obsahu právního vztahu je zcela odlišná).

Z judikatury lze též vyvodit, co naopak jako kritérium pro rozčlenění práva veřejného a soukromého sloužit nemá. J. Zavřelová³⁴¹ pak shrnuje, že povahu věci nelze určovat podle:

- orgánu, kterému je svěřeno o ní rozhodovat,
- procesního předpisu, podle kterého orgán postupuje,
- převahy kogentních nebo dispozitivních norem upravujících konkrétní vztah.

Též je vyloučeno automaticky každý peněžní nárok považovat za

---

338 Tamtéž, s. 16.

339 Podrobně se uvedenými deficity zabývá P. Lavický, které zvolenou koncepcí hodnotí velice kriticky. Blíže k tomu LAVICKÝ, Petr. Problémy vymezení pravomocí civilních a správních soudů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer. 2012 [cit. 2016- 01-10].

340 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. prosince 2004, sp. zn. 4 As 47/2003.

341 JEMELKA, Luboš a Milan PODHRÁZKÝ. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1074.

soukromoprávní a z účasti veřejnoprávního subjektu ve vztahu vyvozovat jeho veřejnoprávní povahu.

Řešení právního dualizmu navíc ztěžuje i povaha moderních právních vztahů, které v sobě kumulují jak prvky veřejnoprávní, tak soukromoprávní. I Ústavní soud upozorňuje, že dochází k prolínání prvků práva veřejného a soukromého, neboť tyto dvě oblasti nejsou odděleny „čínskou zdí“.³⁴² Nabízí se tedy otázka, zda je vůbec možné, aby zvláštní senát vytvořil spolehlivý „algoritmus přezkumu“³⁴³ pro určení hranice mezi soukromým a veřejným právem. Ačkoli existují čtyři základní teorie, sám zvláštní senát přiznává, že žádná z nich není natolik spolehlivá, aby odpověděla na položenou otázku v konkrétním případě, a proto zpravidla vychází jen z některé z nich.³⁴⁴ Rovněž ale *„upozorňuje, že při rozhodování sporů mezi soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví musí primárně vycházet z mezí stanovených zákonem. Teprve pokud z příslušných zákonů nevyplývá, zda zákonodárce příslušnou věc svěřil soudům civilním či správním, může být kritériem pro určení příslušnosti soudů soukromoprávní či veřejnoprávní povaha věci.“*³⁴⁵

Přestože zvláštní senát rozhoduje celé spektrum rozličných sporů, lze identifikovat několik tématických celků, z nichž jsou patrné úvahy a teorie, ze kterých senát vychází. Mezi tyto okruhy patří především spory vyplývající z pozemkových úprav, vyvlastnění a nuceného omezení vlastnického práva, služeb elektronických komunikací a oblast průmyslových práv.³⁴⁶ Jelikož se převážně jedná o spory, kterým jsem se již podrobně věnovala v kapitole 4, nastíním použití jednotlivých teorií.

Zájmovou teorii³⁴⁷ upřednostnil zvláštní senát například při posuzování rozhodnutí o schválení pozemkových úprav dle zák. č. 139/2002 Sb., v němž upozornil, že zákon samotný uvádí, že se pozemkové úpravy provádějí ve veřejném zájmu.³⁴⁸ Při rozhodování o vyvlastnění a nuceném omezení vlastnického práva vyšel z teorie mocenské, ale i organické, když vyslovil, že

342 Nález Ústavního soudu ze dne 10. ledna 2001, sp. zn. Pl. ÚS 33/2000.

343 ZAVŘELOVÁ, Jitka. Dualizmus práva v rozhodování zvláštního senátu. *Správní právo*. 2011, 44(1-2), s. 17.

344 Usnesení zvláštního senátu ze dne 20. prosince, sp. zn. Konf 108/2004.

345 Usnesení zvláštního senátu ze dne 21. dubna 2015, sp. zn. Konf 18/2014 nebo usnesení ze dne 28. prosince 2004, sp. zn. Konf 120/2003.

346 ZAVŘELOVÁ, Jitka. Dualizmus práva v rozhodování zvláštního senátu. *Správní právo*. 2011, 44(1-2), s. 16.

347 Usnesení zvláštního senátu ze dne 20. prosince, sp. zn. Konf 108/2004.

348 § 1 zák. č. 139/2002 Sb.

„stát v takovém vztahu vystupuje právě z důvodu svého charakteru veřejného svazu, tedy jako nositel pravomoci“.³⁴⁹ Ve stejném rozhodnutí podepřel svou argumentaci i metodou právní regulace, neboť ji sám považuje za nejspolehlivější. Teorie mocenská se též objevuje v rozhodnutích týkajících se účastnických sporů v oblasti elektronických komunikací, jelikož vztah mezi jejich poskytovatelem a uživatelem není vztahem podřízenosti a nadřazenosti.

Ke zkombinování metody právní regulace a teorie zájmové přistoupil v rámci rozhodování sporů plynoucích z průmyslových práv. Jako příklad lze uvést rozhodnutí o výmazu ochranné známky dle § 31 z. č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, z rejstříku ochranných známek, kde senát dovedl jeho veřejnoprávní charakter. Přestože je vznik a existence ochranné známky v soukromém zájmu jejího majitele (jelikož se následně může stát předmětem obchodu), její udělení má stále charakter veřejnoprávního privilegia, které chrání veřejný zájem na tom, aby nedocházelo k napodobování a falšování ochranných známek. Vztah, který vzniká v rámci řízení o registraci nebo jejím výmazu, není vztahem soukromoprávním, ale vertikálním a veřejnoprávním, v němž vystupuje pouze úřad a osoba, která o registraci žádá (nebo ta, kdo ji má zapsanou).³⁵⁰ Obdobně zvláštní senát argumentoval v případě rozhodnutí o zrušení patentu³⁵¹ dle § 23 zák. č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, či výmazu užitného vzoru³⁵² dle § 17 zák. č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech.

Výše popsané je možné shrnout tak, že zvláštní senát při posuzování povahy práva vychází jen ojedinele pouze z jedné teorie a upřednostňuje jejich kombinaci dle konkrétního případu. Jako rozlišovací kritérium v jeho rozhodovací činnosti výrazně dominuje metoda právní regulace, neboť do jisté míry obsahuje prvky ostatních teorií. Též lze v některých rozhodnutích vysledovat „4 stupňový test“, kdy zvláštní senát aplikuje postupně všechny zmíněné teorie tak, aby spolehlivě zjistil povahu konkrétního práva.³⁵³

Zvláštní senát do jisté míry souhlasí s kritikou obnovení právního dualizmu

---

349 Usnesení zvláštního senátu ze dne 5. května, sp. zn. Konf 81/2004.

350 Usnesení zvláštního senátu ze dne 6. ledna 2004, sp. zn. Konf 93/2003.

351 Usnesení zvláštního senátu ze dne 19. května 2005, sp. zn. Konf 9/2004.

352 Usnesení zvláštního senátu ze dne 1. prosince 2004, sp. zn. Konf 97/2003.

353 Příkladem tohoto postupu je usnesení zvláštního senátu ze dne 21. dubna 2015, sp. zn. Konf 8/2014 ve věci posouzení povahy rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o povinnosti zaplatit regresivní náhradu dle § 84 odst. 2 písm. a) zák. č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

v tom směru, že pojmy soukromoprávní a veřejnoprávní jsou zajisté pojmy nauky, ale neztotožňuje se s jejich tvrzením, že pro ně není v textech zákona místa, neboť je přesvědčen, že s těmito pojmy „*pracovalo dřívější právo, používá je i právo platné a také dřívější i současné soudy je ve své rozhodovací činnosti znají a vykládají*“.³⁵⁴

Uvedené úvahy lze uzavřít tím, že zvolená koncepce dvojkolejnosti soudního přezkumu není zcela bezproblémová kvůli výchozímu kritériu, avšak zákonodárce právě pro tyto sporné případy kolize civilních a správních soudů vytvořil zvláštní senát, jehož judikatura slouží jako cenný návod pro praxi. Též je nutné zmínit, že se počet napadených věcí výrazně snižuje (viz tabulku č. 4) a lze předpokládat, že tento trend bude pokračovat, neboť soud zpravidla rozhoduje o určitých tématických celcích, které vykazují typovou podobnost a ve kterých existuje již konstantní prejudikatura a na kterou zvláštní senát ve svých rozhodnutích odkazuje.

Tabulka č. 4: Přehled nápadu ve věcech dle zák. č. 131/2002 Sb. v období 2003–2004 a 2012–2015.³⁵⁵

	2003	2004	2012	2013	2014	2015
§ 1 odst. 1 písm. a)	104	50	60	33	22	21
§ 1 odst. 1 písm. b)	21	60	7	7	9	11
Nejasná povaha		1	1		1	3
ČTÚ jako strana	64	34	46	26	22	19
Celkem	125	111	68	40	32	35

³⁵⁴ Usnesení zvláštního senátu ze dne 6. ledna 2004, sp. zn. Konf 93/2003.

³⁵⁵ V roce 2004, 2012, 2014 napadl 1 nejasný spor, v roce 2015 napadly tyto nejasné spory 3. Jedná se o případy, kdy jednoznačně nelze spor subsumovat pod jeden z dvou typů sporů uvedených v zák. č. 131/2002 Sb. Zdroje dat: *Zpráva o činnosti Nejvyššího správního soudu v letech 2003–2009* [online]. 2010 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/dokumenty/publikace/cs/Strana_110-240.pdf, *Informace poskytnutá dne 12. února 2016*. [online]. Nejvyšší správní soud, 2016 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Informace-poskytnuta-dne-12-unora-2016/art/2304?tre_id=210.

6.2.4 Procesní aspekty rozhodování kompetenčních sporů

Řízení o kompetenčních sporech může být zahájeno pouze na návrh, k jehož podání je oprávněna nejenom strana sporu (soud či správní orgán),³⁵⁶ ale i účastník řízení, v němž se stalo řešení pravomoci sporné. Účastníky řízení jsou vždy strany sporu, ale i účastníci řízení, ve kterých vyvstal spor ohledně pravomoci. Zvláštní senát v řízení postupuje přiměřeně dle části třetí hlavy první soudního řádu správního tak, aby rozhodl ve věci usnesením, ve kterém určí, kdo je příslušný rozhodnout. Ve výroku však není uveden konkrétně věcně a místně příslušný orgán, ale pouze obecně stanoví, zda je příslušný soud či správní orgán [§ 1 odst. 1 písm. a) RoKomSp], nebo soud v občanském soudním řízení či ve správním soudnictví [§ 1 odst. 1 písm. b) RoKomSp].³⁵⁷

Jedná-li se o kompetenční spory pozitivní, současně v rozhodnutí vysloví i nicotnost rozhodnutí orgánu, které bylo vydáno, pokud k tomu dle rozhodnutí senátu neměl pravomoc. Nicotnost³⁵⁸ správního rozhodnutí není našemu právnímu řádu neznámá, jelikož je upravena v několika předpisech (§ 76 SŘS, § 77 SpŘ). To však neplatí ohledně nicotnosti soudního rozhodnutí, která se objevuje jako „fenomén zcela nový a ojedinělý“³⁵⁹ a též teorii civilního procesu neznámý. Komentář k RoKomSp uvádí, že definice tohoto pojmu zůstává především na teorii a soudní praxi, neboť zákon žádnou neposkytuje, avšak není důvodu se domnívat, že by se očekávané závěry lišily od judikatury, která se vztahuje k nicotnosti rozhodnutí správních orgánů.³⁶⁰ V případě záporného sporu senát současně zruší rozhodnutí,³⁶¹ kterým orgán popřel svou pravomoc, pokud zvláštní

---

356 Dříve byl za stranu sporu považován jen orgán, který rozhodl v prvním stupni. Tento názor byl však opuštěn. „Pokud tedy rozhodnutí, jímž soud I. stupně popřel svou pravomoc, bylo potvrzeno v odvolacím i dovolacím řízení a zvláštní senát následně posoudil tuto otázku opačně, jsou stranami kompetenčního sporu kromě soudu I. stupně i soudy vyšších instancí.“ Viz usnesení zvláštního senátu ze dne 30. června 2006, sp. zn. Konf 132/2005.

357 BARTONÍČKOVÁ, Klára. Právní úprava řešení kompetenčních sporů. *Právní fórum*. 2009, 6(1), s. 26.

358 Nicotnými rozhodnutími (nebo též paakty) se rozumí taková rozhodnutí, která trpí natolik závažnými vadami, že je nelze za rozhodnutí považovat. Mezi takové vady patří i nedostatek pravomoci orgánu k vydání rozhodnutí. Blíže HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 215.

359 JEMELKA, Luboš a Milan PODHRÁZKÝ. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1101.

360 Tamtéž, s. 1101.

361 V případě, kdy bylo prvostupňové rozhodnutí potvrzeno orgánem odvolacím, bude zrušeno i jeho rozhodnutí. „Popřel-li okresní soud jako strana kompetenčního sporu podle zákona č.131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, nesprávně svou pravomoc rozhodnout ve věci a jeho rozhodnutí bylo v odvolacím řízení potvrzeno odvolacím soudem, zruší zvláštní senát nejen rozhodnutí okresního soudu, ale také rozhodnutí soudu odvolacího (§ 5 odst. 3 tohoto zákona per analogiam).“ Usnesení zvláštního senátu ze dne 31. května 2004, sp. zn.

senát dospěje k opačnému závěru.

Proti rozhodnutí zvláštního senátu nelze podat opravné prostředky³⁶² a je závazné pro strany kompetčního sporu, účastníky řízení, ze kterého spor vzešel (účinky *inter partes*), dále i pro všechny orgány moci výkonné, orgány územního a samosprávného celku, jakož i fyzické nebo právnické osoby nebo jiné orgány za předpokladu, že jim bylo svěřeno rozhodovat o právech a povinnostech v oblasti veřejné správy, a též soudy (účinky *erga omnes*). Zákon tedy rozhodnutím zvláštního senátu přiznává precedenční účinky v obdobných případech, na které ve své judikatuře upozorňuje i Ústavní soud, když uvádí: „Závěr, dle něhož by rozhodnutí ve věcech kompetenčních sporů měla právní účinky toliko *inter partes*, by vedl k absurdním důsledkům. Vedl by ke stavu, v němž by orgány rozhodující takové spory opakovaně judikovaly v obdobných případech identická stanoviska, vedl by ke stavu ohrožení právní jistoty při uplatňování pravomoci ze strany orgánů soudní moci a orgánů veřejné správy, vedl by k neúměrnému prodlužování soudního řízení, vedl by k chaosu a entropii.“³⁶³ Nerespektování rozhodnutí zvláštního senátu zakládá porušení principu rovnosti a je též v rozporu s principem právní jistoty a zavdává příčinu ke snížení důvěry v soudnictví.³⁶⁴

Konf 17/2004.

362 Vyloučeno ovšem není napadení ústavní stížnosti, neboť si její projednání v takovém případě vyhradilo plénum dle § 11 odst. 2 písm. k), zák. o Ústavním soudu.

363 Nález Ústavního soudu ze dne 23. listopadu 2010, sp. zn. IV. ÚS 1743/10.

364 V uvedeném nálezu též Ústavní soud upozornil na to, že vyslovení nezákonnosti rozhodnutí, které bylo napadeno ústavní stížností, dává stěžovateli titul, aby uplatnil nároky vyplývající ze zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

7. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo popsat význam pravomoci soudů v občanském soudním řízení a představit související aspekty tohoto tématu v ucelené formě. Lze shrnout, že soudní pravomocí obecně rozumíme „*oprávnění soudu jako orgánu státu v rámci systému dělby moci řešit věci a otázky, které mu zákon svěřuje*“.³⁶⁵ Jelikož je vymezení soudní pravomoci podmíněno objektivními kritérii, zákonodárce by měl při jejím vymezení vycházet z určitých principiálních východisek. V souladu s těmito požadavky je současně konstruována i pravomoc soudů v občanském soudním řízení obsažena v § 7 OSŘ. Civilní pravomoc tedy představuje okruh věcí vyplývajících z poměrů soukromého práva, které jsou soudy oprávněny projednat a rozhodnout o nich v občanském soudním řízení. Ačkoli je civilní pravomoc vymezena jako generální klauzule, zákonem může dojít k rozšíření civilní pravomoci o věci, které svou povahou soukromoprávní nejsou, nebo naopak k jejímu omezení ve prospěch jiných než soudních orgánů. Těmito orgány mohou být orgány správní nebo jiné než státní.

Kapitola 4 se podrobně věnovala fenoménu zužování civilní pravomoci ve prospěch správních orgánů, neboť při něm dochází k odnětí jejich „*nejvlastnější pravomoci – rozhodovat soukromoprávní spory v klasickém nalézacím řízení*“.³⁶⁶ Toto téma vnímám jako aktuální, neboť se domnívám, že může být efektivním nástrojem, jak odbřemenit soudy a posílit právo na projednání v přiměřené lhůtě. Přínos této kapitoly spočívá v podání uceleného výčtu nejčastějších případů, kdy správní orgán rozhoduje o soukromém právu včetně osvětlení motivů vedoucích zákonodárce k tomuto kroku a relevantní judikatury. Větší prostor byl věnován Českému telekomunikačnímu úřadu a úřadům katastrálním z důvodu množství nápadu a povahy agendy, které tyto orgány rozhodují. Můj zájem o soukromoprávní spory řešené ČTÚ podnítila dlouhodobě probíhající diskuze týkající se jejich převedení zpět na soudy, kterému osobně nejsem nakloněna z již podrobně rozvedených důvodů. Uvedené závěry je možné aplikovat na zužování civilní pravomoci v obecném měřítku. Lze konstatovat, že se v zásadě jedná o agendy jednodušší, skutkově nesložitě, nebo naopak velmi odborné, které jsou vždy spjaty s působností konkrétního správního orgánu. Tato úprava přináší

---

365 DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ et al. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 23.

366 Usnesení zvláštního senátu ze dne 13. dubna 2010, sp. zn. Konf 108/2009.

výhody i účastníkům řízení, jelikož řízení dle správního řádu je jednodušší a též rychlejší, neboť speciální zákony stanoví zpravidla lhůty pro vydání rozhodnutí. Správní orgány též na svých webových stránkách často publikují formuláře a instruktivní návody upravující příslušná podání. Nelze však opomenout, že formulace konkrétních zmocňovacích ustanovení a jejich restriktivní interpretace (která je zcela namístě) někdy vede k tomu, že rozhodování o souvisejících nárocích je rozděleno mezi soud a správní orgán. Přesto se domnívám, že zužování civilní pravomoci je nástrojem ke snížení zatížení soudů, neboť objem soukromoprávních věcí rozhodovaných správními orgány není rozhodně nezanedbatelný. Rozhoduje-li se zákonodárce, zda v některých případech rozhodovací pravomoc zpět navrátit soudům, musí si být vědom nutnosti personálního posílení soudů a s tím spojených nákladů a zvážit nezbytnost a přínosy takového kroku.

Požadavek soudní supremace v případech, kdy o právu rozhodl orgán veřejné správy vychází z čl. 36 odst. 2 LZPS, ale též čl. 6 EÚLP a judikatury ESLP, ze které vyplývá, že rozhodl-li o občanských právech a závazcích (a trestních obviněních) orgán, který nesplňuje požadavky kladené čl. 6 EÚLP (nezávislost a nestrannost), následně musí být zajištěna možnost domáhat se ochrany práva u nezávislého a nestranného orgánu (soudu), který rozhoduje v tzv. plné jurisdikci. Přestože požadavky plné jurisdikce splňuje i reformované správní soudnictví, zákonodárce se rozhodl ochranu soukromým právům, o kterých rozhodl správní orgán, svěřit civilním soudům, které rozhodují dle páté části občanského soudního řádu. Lze uzavřít, že v tomto ohledu poskytuje naše úprava soukromým právům ještě vyšší standardy, než požaduje ESLP, jelikož je věc soukromého práva znovu projednána pořadem práva.

Kapitola 5 se zaměřila na výklad o procesních aspektech civilní pravomoci, neboť se jedná o primární podmínku řízení, kterou je soud povinen zkoumat z moci úřední v jeho celém průběhu. Není-li dána, jedná se o neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, který vždy vede k zastavení řízení a případnému postoupení příslušnému orgánu. Je-li rozhodnuto, ačkoli k tomu soud neměl civilní pravomoc, lze takové rozhodnutí napadnout opravnými prostředky. Zjištění nedostatku civilní pravomoci vede ke zrušení napadeného rozhodnutí, zastavení řízení a postoupení příslušnému orgánu.

Mezi procesní podmínky patří i věcná příslušnost. Je-li zjištěn její

nedostatek, občanský soudní řád upravuje odlišný postup v rámci soudnictví civilního a ve vztahu k soudnictví správnímu. Nabízí se tedy otázka, zda poměr mezi soudy rozhodujícími dle občanského soudního řádu a soudy postupujícími dle soudního řádu správního jsou vztahem věcné příslušnosti, nebo pravomoci. Na základě komparace jednotlivých ustanovení obou procesních řádů a teorie se domnívám, že jde o vztah pravomoci a tomu by měla odpovídat i textace příslušných ustanovení.

Vzniknou-li pochybnosti ohledně pravomoci soudu, může vzniknout kompetenční konflikt, k jehož řešení je povolán zvláštní senát dle zák. č. 131/2002 Sb. S ohledem na typy projednávaných sporů se tento orgán zabývá dualizmem práva veřejného a soukromého a pro stanovení hranic mezi těmito oblastmi upřednostňuje zejména metodu právní regulace. Jeho rozhodnutí jsou přínosná jak pro teorii, tak především pro praxi, neboť určují orgán příslušný k rozhodnutí a zamezuje nebezpečí tzv. *denegatio iustitiae*.

Závěrem lze konstatovat, že současná konstrukce pravomoci v občanském soudním řízení a navazující procesní mechanismy poskytují stabilní základ pro ochranu soukromých subjektivních práv. Do budoucna je však možné uvažovat o systematictější uspořádání navazujících ustanovení v rámci občanského soudního řádu, které by přispělo k většímu uživatelskému komfortu. V tomto směru se může zákonodárce inspirovat například výsledky rekodifikace civilněprocesního práva na Slovensku.

Summary

The thesis deals with court jurisdiction in civil proceedings, introducing this term in a coherent context. The structure is divided into seven chapters, each of them dealing with different aspects of the jurisdiction in civil proceedings.

Chapter Two is theoretical, describes the separation of powers and compares the fundamental terms “jurisdiction” and “competence” of the state authorities in the light of the constitutional law and procedural law. Subsequently, civil justice is introduced.

Chapter Three analysis the jurisdiction of the civil courts according to the s. 7 of the Civil Procedure Code in detail. The structure corresponds to the different types of the civil jurisdiction. The theory primarily distinguishes the general, extended and limited jurisdiction of civil courts. Chapter Four is devoted to the type named at the last place and analyses the phenomenon of limited jurisdiction, focusing on the most frequent examples of administrative decisions in civil matters. The attention is also paid to the judicial control in civil matters which have been previously decided by an administrative body. The procedure is regulated by the Part V of the Civil Procedure Code.

Chapter Five focuses on the jurisdiction as a primary procedure condition and deals also with the relationship between civil and administrative justice. This chapter also concentrates on the legal remedies when the court has reached the decision in spite of the court’s lack of jurisdiction.

Chapter Six is devoted to the issue of the conflicts over the competence which are settled by the special senate under the Act N. 131/2002 Coll., focusing on the causes of the conflicts and relevant case law. Conclusions are summarized in Chapter 7.

Seznam pramenů a literatury

Knižní zdroje tuzemské

BAUDYŠ, Petr. *Katastrální zákon*. Praha: C. H. Beck, 2014, 421 s. ISBN 978-80-7400-525-1.

BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, 1776 s. ISBN 978-80-7179-342-7.

DAVID, Ludvík a František IŠTVÁNEK et al. *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 1108 s. ISBN 978-80-7357-460-4.

DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ et al. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9.

DRÁPAL, Ljubomír a Jaroslav BUREŠ et al. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, 1776 s. ISBN 978-80-7400-107-9.

HANDL, Vlastimil a Josef RUBEŠ. *Občanský soudní řád*. Praha: Panorama, 1985.

HARTMANN, Antonín a Josef Václav BOHUSLAV. *Sbírka příkladů knihovnických žádostí a usnesení s povšechnými předpisy knihovního práva o veřejných knihách a jejich vedení*. 9. vyd. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1941, 632 s.

HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, 826 s. ISBN 9788071792543.

HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní: I.-III. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2010, 988 s. ISBN 978-80-7357-540-3.

JANKŮ, Petra a Daniela ŠUSTROVÁ. *Nový katastrální zákon: poznámkové vydání s vybranou judikaturou*. Praha: Linde, 2014, 335 s. ISBN 9788072019342.

JEMELKA, Luboš a Milan PODHRÁZKÝ et al. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. 1162 s. ISBN 978-80-7400-498-8.

JIRSA, Jaromír et al. *Občanské soudní řízení. Kniha I., § 1-78g občanského soudního řádu: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. 515 s. ISBN 978-80-87109-51-9.

JIRSA, Jaromír et al. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář. Kniha II., § 79-200aa občanského soudního řádu*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, 616 s. ISBN 978-80-87109-46-5.

JIRSA, Jaromír et al. *Občanské soudní řízení soudcovský komentář: Kniha IV. §*

- 201-250l občanského soudního řádu. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, 269 s. ISBN 978-80-87109-49-6.
- KLÍMA, Karel. *Státověda*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 431 s. ISBN 978-80-7380-296-7.
- KLÍMA, Karel. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2006, 424 s. ISBN 80-7357-179-X.
- KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, 786 s. ISBN 978-80-7380-261-5.
- KLÍMA, Karel. *Praktikum českého ústavního práva*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 600 s. ISBN 978-80-7380-173-1.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995, 247 s. ISBN 80-7179-028-1.
- KŘÍŽ, Jakub a Václav VALEŠ. *Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi*. Praha: C. H. Beck, 2013, 405 s. ISBN 978-80-7400-472-8.
- LAVICKÝ, Petr. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Řízení nesporné*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 1012 s. ISBN 978-80-7478-869-7.
- OTT, Emil. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního: I.díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-920-3.
- PAUKNEROVÁ, Monika et al. *Rekodifikace mezinárodního práva soukromého: Scripta Iuridica 14*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Právnická fakulta, 2014, 193 s. ISSN 978-80-87146-94-1.
- STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykovo univerzita, 2003, 660 s. ISBN 80-210-3271-5.
- SVOBODA, Karel a Petr SMOLÍK et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0.
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: Část první: Řízení nalézací*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014, 624 s. ISBN 978-80-7201-940-3.
- WIPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní*. Wolters Kluwer, 2014. 266 s. ISBN 978-80-7478-683-9.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 565 s. ISBN 987-80-7380-437-4.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 579 s. ISBN 978-80-7380-571-5.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 396 s. ISBN 978-80-7380-044-4.

ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, 263 s. ISBN 80-7179-005-2.

Knižní zdroje zahraniční

ŠTEVČEK, Marek. *Civilné právo procesné*. 2. vyd. Bratislava: Eurokódex, 2013, 752 s. ISBN 978-80-89447-96-1.

Odborné články

BARTONÍČKOVÁ, Klára. Právní úprava řešení kompetenčních sporů. *Právní fórum*. 2009, **6**(1), 18-27. ISSN 1214-7966.

FILÍPEK, Milan. Rozhodování sporů mezi telekomunikačními operátory – výkladové problémy. *Právní rozhledy*. 2007, **15**(4), 138-143. ISSN 1210-6410.

FRUMAROVÁ, Kateřina. Kompetenční spory rozhodování Nejvyšším správním soudem. *Správní právo*. 2013, **46**(6), 313-331. ISSN 0139-6005.

KOHOUT, David. Rozhodčí komise spolku podle § 265 obč. zák a její využitelnost při řešení sporů uvnitř sportovních asociací. *Rekodifikace a praxe*. Wolters Kluwer, 2015, **3**(1), 2-4. ISSN 1805-6822.

LISSE, Luděk. Finanční arbitr de lege ferenda. *Právní rozhledy*. 2008, **16**(7), 254-258. ISSN 1210-481.

MAZANEC, Michal. Rozhodování soukromoprávních věcí správními orgány. *Právní rozhledy*. 2003, **11**(2), 55-60. ISSN 1210-6410.

MIKEŠ, Jiří a Jiří ŠVESTKA. Úvaha nad převodem vlastnického práva k nemovitostem. *Právní rozhledy*. 2005, **13**(11), 389-396. ISSN 1210-6410.

PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní civilní procesní právo (Brusel I, Brusel IIa) a mezinárodní civilní právo procesní České republiky - vybrané otázky. *Právní fórum*. 2006, **3**(4), 45. ISSN 1214-7966.

SIMON, Pavel a Petr ŠUK. Upravuje Nařízení Brusel I. soudní pravomoc nebo příslušnost? *Právní fórum*. 2008, **5**(2), 54-58. ISSN 1214-7966.

SVOBODA, Karel. Problémy s uplatněním tzv. plné jurisdikce při soudním přezkumu správních rozhodnutí. *Jurisprudence*. 2011, **20**(4), 3-8. ISSN 1802-3843.

TRAJER, Václav. Rozhodování soudů ve věcech vkladu práva do katastru nemovitostí. *Právní rádce*. 2004, **12**(3), 20-21. ISSN 1210-481.

VOLKOVÁ, Jana. Příslušnost soudů ve věcech vyvlastnění ve vleku neustálých legislativních změn. *Právní rozhledy*. 2013, **21**(19), 660-666. ISSN 1214-7966.

WINTEROVÁ, A., Civilní pravomoc a věcná příslušnost po 1. lednu 1992, *Právo a zákonnost*, Ministerstvo spravedlnosti ČR Praha, 1992, **40**(5), 270-277. ISSN 1210-0900

WINTEROVÁ, Alena. Soudní ochrana při vyvlastnění. *Právní fórum*. 2009, **6**(5), 195-197. ISSN 1214-7966.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Správní soudnictví a jeho dvě "větve" aneb srovnání řízení podle části 5.občanského soudního řádu a řízení o žalobě proti nezákonnému rozhodnutí podle soudního řádu správního. *Soudce*. 2009, **11**(1), 21-32. ISSN 1211-5347.

ZAVŘELOVÁ, Jitka. Dualizmus práva v rozhodování zvláštního senátu. *Správní právo*. 2011, **44**(1-2), 11-26. ISSN 0139-6005.

ZOULÍK, František. Pravomoc soudů. *Právník*. 1969, **108**(10), 761-770. ISSN 0231-6625.

Elektronické zdroje

ČTÚ opět urychlil rozhodování sporů o nezaplacené faktury. [online]. Český telekomunikační úřad, 2015 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://www.ctu.cz/tiskova-zprava-ctu-opet-urychlil-rozhodovani-sporu-o-nezaplacene-faktury>.

Důvodová zpráva k zák. č.30/2000 Sb. [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=257&CT1=0>.

Důvodová zpráva k zák. č.151/2002 Sb. [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=1081&CT1=0>.

Důvodová zpráva k zák. 89/2012 Sb. [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

Důvodová zpráva k zák. č. 256/2013 Sb. [online]. [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=778&CT1=0>.

Důvodová zpráva k zák. č. 275/2013 Sb. [online]. [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=933&CT1=0>.

Důvodová zpráva k zák. č. 131/2002 Sb. [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=1077&CT1=0>.

Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích [online]. [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK9ZRCZNV5>.

Guide on Article 6 [online]. European Court of Human Rights, 2013 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_ENG.pdf.

Informace poskytnutá dne 12. února 2016. [online]. Nejvyšší správní soud, 2016 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Informace-poskytnuta-dne-12-unora-2016/art/2304?tre_id=210.

LAVICKÝ, Petr. *Problémy vymezení pravomoci civilních a správních soudů.* In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer. 2012 [cit. 2016-01-10].

Návrh legislativneho zámeru rekodifikácie civilného práva procesného. Ministerstvo spravodlivosti SR [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Nase-sluzby/Nase-projekty/Obciansky-sudny-poriadok/Uvod.aspx>.

Přehled sporů a správních řízení, vedených Energetickým regulačním úřadem, ukončených v roce 2013. [online]. Český telekomunikační úřad, 2015 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://www.eru.cz/cs/-/prehled-sporu-a-spravnich-rizeni-vedenych-energetickym-regulacnim-uradem-ukoncenyh-v-roce-2013>.

Spory o peněžitá plnění v oblasti elektronických komunikací [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2015 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument157728.html>.

Statistické údaje o vybraných transakcích s nemovitostmi evidovanými v KN [online]. [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: [http://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/Statisticke-udaje-o-transakcich/Statisticke-udaje-o-vybranych-transakcich-s-ne-\(1\).aspx](http://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/Statisticke-udaje-o-transakcich/Statisticke-udaje-o-vybranych-transakcich-s-ne-(1).aspx).

Usnesení vlády České republiky ze dne 30. března 2015 č. 220 [online]. [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/VPRA9V8A7ZW2>.

Zpráva o činnosti Nejvyššího správního soudu v letech 2003-2009 [online]. 2010 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/dokumenty/publikace/cs/Strana_110-240.pdf.

Judikatura

Ústavní soud

Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. července 2002, sp. zn. IV. ÚS 147/02

Nález Ústavního soudu ze dne 27. května 1998 sp. zn. Pl. ÚS 34/97

Nález Ústavního soudu ze dne 25. září 2007, sp. zn. Pl. ÚS 5/04

Nález Ústavního soudu ze dne 10. ledna 2001, sp. zn. Pl. ÚS 33/2000

Nález Ústavního soudu ze dne 23. listopadu 2010, sp. zn. IV. ÚS 1743/10

Nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10

Nález Ústavního soudu ze dne 12. prosince 2006, sp. zn. Pl. ÚS 17/06

Nález Ústavního soudu ze dne 27. června 2001, sp. zn. Pl. ÚS 16/99

Zvláštní senát

Usnesení zvláštního senátu ze dne 21. dubna 2015, sp. zn. Konf 18/2014
Usnesení zvláštního senátu ze dne 14. září 2009, sp. zn. Konf 38/2009
Usnesení zvláštního senátu ze dne 18. srpna 2015, sp. zn. Konf 21/2014
Usnesení zvláštního senátu ze dne 15. března 2004, sp. zn. Konf 124/2003
Usnesení zvláštního senátu ze dne 24. června 2009, sp. zn. Konf 24/2008
Usnesení zvláštního senátu ze dne 14. července 2015, sp. zn. Konf 26/2014
Usnesení zvláštního senátu ze dne 4. února 2005, sp. zn. Konf 108/2004
Usnesení zvláštního senátu ze dne 28. prosince 2004, sp. zn. Konf 120/2003
Usnesení zvláštního senátu ze dne 18. ledna 2005, sp. zn. Konf 15/2004
Usnesení zvláštního senátu ze dne 4. února 2005, sp. zn. Konf 108/2004
Usnesení zvláštního senátu ze dne 31. ledna 2007, sp. zn. Konf 30/2006
Usnesení zvláštního senátu ze dne 11. května 2005, sp. zn. Konf 21/2008
Usnesení zvláštního senátu ze dne 1. března 2006, sp. zn. Konf 25/2005
Usnesení zvláštního senátu ze dne 21. května 2008, sp. zn. Konf 34/2007
Usnesení zvláštního senátu ze dne 5. května 2005, sp. zn. Konf 81/2004
Usnesení zvláštního senátu ze dne 6. ledna 2004, sp. zn. Konf 93/2003
Usnesení zvláštního senátu ze dne 30. června 2006, sp. zn. Konf 132/2005
Usnesení zvláštního senátu ze dne 13. října 2005, sp. zn. Konf 99/2004
Usnesení zvláštního senátu ze dne 19. května 2005, sp. zn. Konf 9/2004
Usnesení zvláštního senátu ze dne 1. prosince 2004, sp. zn. Konf 97/2003
Usnesení zvláštního senátu ze dne 31. května 2004, sp. zn. Konf 17/2004
Usnesení zvláštního senátu ze dne 13. dubna 2010, sp. zn. Konf 108/2009
Usnesení zvláštního senátu ze dne 13. února 2014, sp. zn. Konf 30/2013

Nejvyšší správní soud

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. prosince 2004,
sp. zn. 4 As 47/2003
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. října 2004, sp. zn. 7 As 58/2003
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. února 2014,
sp. zn. 2 As 70/2013
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. prosince 2004,
sp. zn. 3 As 4/2004
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 9 As 52/2007
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. prosince 2004,

sp. zn. 3 As 4/2004

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. února 2003, sp. zn. 6 A 23/2002

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 30. září 2003, sp. zn. 6 A 60/2000

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 4. listopadu 2015, sp. zn. 2 As 162/2015

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 30. srpna 2011, sp. zn. Komf 6/2010

Nejvyšší soud

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 9. listopadu 2011, sp. zn. Cpjn 201/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2005, sp. zn. 30 Cdo 2908/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 2001, sp. zn. 21 Cdo 123/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. února 2001, sp. zn. 20 Cdo 2498/99

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2009, sp. zn. 23 Cdo 1164/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 32 Cdo 1881/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2011, sp. zn. 25 Cdo 2039/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2010, sp. zn. 29 Cdo 1899/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp. zn. 4 Nd 93/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2014, sp. zn. 22 Cdo 932/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2010, sp. zn. 32 Cdo 4775/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2014, sp. zn. 31 Nd 316/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2011, sp. zn. 32 Cdo 34/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2003, sp. zn. 21 Cdo 2179/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. září 2010, sp. zn. 21 Cdo 1207/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2013, sp. zn. 32 Cdo 1872/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2001, sp. zn. 29 Odo 532/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. dubna 2003, sp. zn. 21 Cdo 1896/2002

Krajské soudy

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. února 2007, sp. zn. 7 Co 2779/2006

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. února 1996, sp. zn. 20 Co 74/96

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. března 2012,

sp. zn. 8 Co 157/2012

Evropský soud pro lidská práva

Rozsudek König v. Německo ze dne 28. června 1978, stížnost č. 6232/73

Rozsudek Guillemin v. Francie ze dne 21. února 1997, stížnost č. 19632/92

Rozsudek Procola v. Lucembursko ze dne 28. září 1995, stížnost č. 14570/89

Rozsudek Albert a Le Compte v. Belgie ze dne 10. února 1983. stížnost č. 7299/75;7496/76

Rozsudek Zumtobel v. Rakousko ze dne 21. září 1993, stížnost č. 12235/86

Rozsudek Bryan v. Spojené Království ze dne 22. ledna 1995, stížnost č. 19178/91

Soudní dvůr Evropské unie

Rozsudek Soudního dvora ze dne 3. května 2007, Color Drack GmbH proti Lexx International Vertriebs GmbH

Seznam použitých právních předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení č. 2/1993 předsednictva ČNR o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů (zákon o soudech a soudcích)

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

Zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů

Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád

Zákon č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 151/2002 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím soudního řádu správního

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích

Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)

Zákon č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech

Zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách

Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu (zákon o vodovodech a kanalizacích)

Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění)

Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi

Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích (energetický zákon)

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku

Zákon č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu

Zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech

Zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby

Zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi.

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích

Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

Zákon č. 95/1871 ř.z., o zavedení zákona o pozemkových knihách

Zákon č. 177/1927 Sb. z. a n. o pozemkovém katastru

Zákon č. 65/1951 Sb., o převodech a o pronájmech zemědělské a lesní půdy

Zákon č. 142/1947 Sb., o revizi právní pozemkové reformy

Zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

Zákon č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok

Zákon č. 161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok

Zákon č. 162/2015 Z. z., správny súdny poriadok

Zákon č. 99/1963 Zb., občiansky súdny poriadok

Zákon č. 3/1918 Sb. z. a n., o nejvyšším správním soudě a o řešení kompetenčních konfliktů

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Základní zákon státní č. 144/1867 ř.z., o moci soudcovské

Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci

Zákon č. 36/1876 ř. z., o správním soudním dvoru

Zákon č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou České republiky

Zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách

Zákon č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

Règlement (UE) no 1215/2012 du Parlement européen et du Conseil du 12 décembre 2012 concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale

Regulation (EU) No 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/22/ES ze dne 7. března 2002 o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/72/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou

Evropská úmluva o lidských právech